

DELAVSKA ENOTNOST

DELAVSKA ENOTNOST

26. JULIJA 1969 ŠT. 30., LETO XXVII

Odlikovanja sindikalnim delavcem

V petek, 18. julija, je predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher podelil odlikovanja, s katerimi je predsednik republike Tito odlikoval 38 zaslužnih predvojnih in povojnih slovenskih sindikalnih delavcev. Predsednik Kraigher je toplo čestital odlikovancem in v krajšem govoru poudaril pomen njihovega revolucionarnega dela za uspešen razvoj predvojnega delavskega gibanja, za zmago v našem osvobodilnem boju in za povojno izgradnjo domovine. V imenu odlikovancev se je za podeljena visoka priznanja zahvalil Jože Jurač. Podelitve odlikovanj in sprejema, ki ga je za odlikovance nato priredil predsednik skupščine Sergej Kraigher, so se udeležili tudi predsednik ZKS Franc Popit, članci Sveta federacije Lidija Senčur in Vida Tomšič, predsednik Zveze združenj borcev Slovenije Janko Rudolf, predsednik RS ZSS Tone Kropušek in drugi. (Imena odlikovancev objavljamo na drugi strani.)

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/1
Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGES, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE in LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

Pozdravljamo Jeseničane, Kranjčane, Radovljičane in Tržičane ter jih čestitamo ob njihovih občinskih praznikih.

Današnja številka našega tednika posvečamo ter štirih gorenjskim občinam, njihovim uspehom, njihovim težavam in njihovim načrtom za jutrišnji dan.

Ideja o posebni izdaji Delavske enotnosti za občinske praznike omenjenih štirih gorenjskih občin se je rodila tako rekoč hkrati na obeh straneh: v našem uredništvu in pri pristojnih dejavnostih teh občin. Njz smisel pa je v tem, da praznikov teh občin ne obeležimo z večjimi ali manjšimi oglašnimi čestitkami, temveč z novinarsko besedo o njihovih uspehih, problemih in načrtih. Na ta način Jeseničani, Kranjčani, Radovljičani in Tržičani sicer ne bodo zvedeli prav vsega o dogajanjih v njihovi občini, dobili pa bodo strnjen pregled vsaj o tistem, kar je za ta dogajanja najbolj značilno in najbolj važno.

Ni naključje, da so novinarji, ki so pripravljali to številko našega tednika, posvetili največ pozornosti gospodarskemu življenju štirih gorenjskih občin. Tu je skoncentriran velik del

Pozdrav Gorenjcem!

gospodarskega potenciala, tu se bije boj za cilje gospodarske in družbene reforme, ki je Gorenjci ne razumejo kot nekaj, kar je samo na papirju, temveč kot neločljivi del njihovega vsakdanjega življenja.

In ni naključje, da naši novinarji niso nikjer zapazili malo-dušja in nezaupanja v jutrišnji dan. Jeseničani, Kranjčani, Radovljičani in Tržičani ne skrivajo svojih težav in odkrito govorijo o vsem, kar jih teži. Nič ne slepomišijo, kadar so prepričani, da so za del teh težav krivi drugi — neurejeni oziroma napačni predpisi, narobe postavljeni sistem in podobno. Priznati pa jim moramo hkrati tudi to, da najprej pometejo pred lastnim pragom in da svojih lastnih napak in pomanjkljivosti ne skušajo skriti za tarnanjem o napakah drugih. Menimo, da gre za potezo v njihovem značaju: ponos, ki je tako značilen za vse Gorenjce, jim ne da, da bi lagali ne sebi ne drugim.

Ta ponos, ponos delovnih ljudi, ki so navajeni živeti izključno od dela lastnih rok, ponos ljudi, ki raje dajejo drugim, kot pa da bi sami sprejemali pomoč od drugih, se nam zdi zagotovilo, da jutrišnji dan Jeseničanov, Kranjčanov, Radovljčanov in Tržičanov ne bo slabši, kot je bil včerajšnji in kot je današnji. Kot zmeraj bodo tudi sedaj za to poskrbeli sami — in vse, kar pričakujejo od drugih, je samo to, da jih pustijo v miru delati, tako kot znajo.

Zato tudi mi ne želimo Gorenjcem ob njihovih občinskih praznikih nič drugega kot to, da jim naša skupnost prizna toliko, kot v resnici zaslužijo z delom svojih rok. Če bo tako, bo dovolj za njih same, pa še za druge bo marš-kaj ostalo.

UREDNIŠTVO DELAVSKE ENOTNOSTI

INTERVJU Z MG. ING. PETROM KUNCEM:

Perspektiva naše železarnice je v finalizirani predelavi

Kovinarji pod Mežakljo praznujejo te dni zares pomembno obletnico: stoletnico svoje tovarne, ki ji je posvetilo svoj delovni vek že več generacij delavcev iz samih Jesenic in iz njihove bližnje in daljne okolice.

Ta obletnica je bila povod, da generalnega direktorja Železarnice Jesenice magistrira inženirja Petra Kunca

zaposimo za intervju; zanimala pa nas ni preteklost, temveč današnji in jutrišnji dan Železarnice in njenega delovnega kolektiva. Takole je mg. inž. Kunc odgovoril na naša vprašanja:

DE: Tovariš direktor, s kakšnimi delovnimi rezultati v letošnjem letu pričakujete občinski praznik in stoletnico Železarnice?

Mg. inž. Kunc: Najbolje bo, če na to vprašanje odgovorim s tem, da navedem nekaj osnovnih kazalcev o našem delu v prvi polovici tega leta. V primerjavi s prvim polletjem lanskega leta se je naša fakturirana realizacija povečala za 25 %, plačana realizacija prav tako za 25 %, skupna proizvodnja za 22 odstotkov, blagovna proizvodnja pa za 21 %. Glede na naš letošnji plan pa ima skupna proizvodnja indeks 100, blagovna proizvodnja indeks 108, fakturirana realizacija indeks 113, plačana realizacija pa samo indeks 87, kar pomeni, da je plačana realizacija bistveno nižja kot smo jo planirali. Se nekaj podatkov: računano v kilogramih na uro in na enega moža, je delovna storilnost znašala v lanskem prvem polletju 105,5 kg, letos pa 120,9 kg; računana na isti način je blagovna proizvodnja znašala lani 23,7 kg, letos pa 27 kg, proizvodnja jekla pa lani 31,7 kg in letos 33,8 kg. Te rezultate smo dosegli z zmanjšanim številom zaposlenih: stalež je lani v prvem polletju znašal 6374, letos pa 6235 delavcev.

DE: Z izjemo plačane realizacije so ti podatki zares razveseljivi. Likvidnost je torej za vaš delovni kolektiv še vedno trd problem. Ali vam pomanjkanje obratnih sredstev lahko ponovno povzroči resne težave?

Mg. inž. Kunc: Da, nelikvidnost nam lahko povzroči ponovne hude težave in nas vrne v položaj, v katerem smo bili pred sanacijo. Naše poslovanje lahko namreč normaliziramo predvsem z dvigom kvalitete proizvodnje, za to pa potrebujemo različne materiale, do katerih pa zaradi pomanjkanja finančnih

sredstev težko prihajamo. Kupce naših izdelkov pa te težave ne zanimajo; če jim mi ne bomo dali tistega, kar želijo, bodo to pač kupili drugje.

Sicer pa je dejstvo, da je problem likvidnosti že v preteklosti za celotno jugoslovansko črno metalurgijo, ki ima trenutno za približno 130 milijard S dinarjev terjatev, sama pa dolguje dobaviteljem le kakih 80 milijard dinarjev. Razlika v korist železarn je torej velika, blizu 50 milijard dinarjev. Del te razlike odpade tudi na našo železarno: kupci nam trenutno dolgujejo 18 milijard oziroma 2 milijardi starih dinarjev več, kot pa mi dolgujemo našim dobaviteljem.

DE: Ali ste na koncu letošnjega prvega polletja še vedno v izgubi?

Mg. inž. Kunc: Da, toda sedanja izguba nas ne bo dotolkla; prepričani smo, da bomo letošnje leto zaključili brez izgube, če ne bo prišlo do nepredvidenih podražitev blaga in uslug, ki jih moramo plačevati in če bomo dobili nove cene na zahtevani ravni. Ta naš optimizem je po mojem prepričanju realen, temelji pa na našem boljšem delu in na rezultatih družbene pomoči, ki smo jo dobili in ki je šele začela dajati prve rezultate. Polno dejstvo te pomoči se bo pokazalo šele v drugem polletju, predvsem pa v zadnjih treh mesecih letošnjega leta.

Do nedavnega je breme sanacije naše železarnice nosil delovni kolektiv sam, sedaj pa nam je družba le priskočila na pomoč. Od republiškega sklada skupnih gospodarskih rezerv smo dobili 3 milijarde starih dinarjev sanacijskega kredita, od bank pa še nadaljnji dve milijardi dinarjev, ki še niso izkoriščene in ki se sproti spreminjajo iz kratkoročnih in dolgoročnih kreditov. Kot že rečeno, ti krediti šele začenjajo delovati in bodo svoj učinek pokazali šele v drugem polletju, ko bomo tudi sposobni, da naše delavce bolje stimuliramo za dobro delo, predvsem pa za kvalitetnejšo proizvodnjo, ki prinaša večji dohodek. Pričakujem, da bodo samoupravni organi našega podjetja po razpravi o polletnem gospodarskem letu prav tako zaključili, da je izboljšanje kvalitete naše proizvodnje najvažnejša naloga vsega delovnega kolektiva.

DE: Finančni položaj železarnice se bo torej izboljšal; ali to pomeni, da se bodo izboljšali tudi osebni dohodki delavcev in njihov družbeni standard?

Mg. inž. Kunc: V drugi polovici letošnjega leta pričakujemo določeno izboljšanje osebnih dohodkov naših delavcev, kar bo nedvomno vplivalo na njihovo razpoloženje, pa tudi na njihovo storilnost. Ob izboljšanju našega ekonomskega položaja bi nedvomno v naslednjem letu dali nekaj več tudi za ureditev različnih preostalih problemov, denimo za otroško varstvo, za celodnevno varstvo šolarjev in podobno.

(Nadaljevanje na 4. strani)

IZ RAZGOVORA S PREDSEDNIKOM SKUPŠČINE OBČINE KRANJ SLAVKOM ZALOKARJEM:

BREZ VRTOGLAVIH SKOKOV NA POTI V JUTRIŠNJI DAN

Pravzaprav je bil občinski praznik kriv za razgovor s kranjskim županom Slavkom Zalokarjem. Prišel sem po voščilnico, namesto tega pa sva se začela sprehajati po mestu, od ene meje občine do druge.

Nič ne rečem, zanimiv sprehod! Nekaj tega, kar sva se takrat pogovarjala, je ostalo v moji beležnici. Bržčas sem se moral že takrat odločiti, da bo še najlepša voščilnica za občinski praznik njihov VSAK DAN.

Brez zle namere, čeprav naravnost: kranjska občina se v statističnih primerjavah še vedno uporablja kot tipična, pravzaprav bi moral reči, kot najbolj razvita občina v državi. Manj natančni tudi pravijo: najbolj bogata občina. Pa vi, bi se strinjali s takšnimi oznakami? Ne, ker ne držijo več! So občine, ki so nas prehiteli v razvoju, in so občine, ki so bogatejšje od naše. Sicer pa mislim, da nam zavoljo tega ni ravno lahko biti slabe volje, ker smo lahko zadovoljni z rezultati, ki smo jih v minulem obdobju dosegli. Tako je družbeni proizvod kranjske občine v minulih štirih letih porasel za 61 % ali s povprečno letno stopnjo 12,6 %. Narodni dohodek se je povečal za 52,4 % ali z letnim poprečjem

11,1 %. Sredstva za bruto osebne dohodke so v tem obdobju naraščala s povprečno letno stopnjo 15,3 % in so se v poslednjih štirih letih več kot podvojila. Omeniti velja tudi naslednje gospodarske kazalce: neto osebni dohodki na zaposlenega delavca so se v tem obdobju povečali za 2,24-krat, tako da je povprečna letna stopnja porasta 22,4 %; ob tem se je zaposlenost povečala za 11,4 % ali z letno stopnjo rasti 2,7 %, ki je celo višja od naravnega prirasta. Slednjič ne kaže prezreti tudi tega, da so bistveno porasla vlaganja v gospodarske zmogljivosti, saj se je vrednost osnovnih sredstev povečala za 46 odstotkov.

Številke, ki ste jih navedli, so vsekakor spoštovanja vredne,

tako da razočaranje ali celo nevoščljivost res ne bi bila na mestu. Bi bila morda celo upravičena misel, da doživlja kranjsko gospodarstvo v obdobju po

uvedbi gospodarske reforme svoj »boom«?

Ni govora o »boomu«! Nasprotno, kranjsko gospodarstvo (Nadaljevanje na 8. strani)

DOPIŠNIKI POROČAJO

NOVO MESTO

Odobren kredit

Novomeško obrtno podjetje ELA je pred kratkim dobilo od Dolenjske banke in hranilnice kredit za nakup opreme. S tem kreditom bodo nadaljevali uresničevanje večstopenskega investicijskega programa. Če bodo še letos dobili preostali del kredita po tem programu, bodo z novim letom zaposlili še 120 ljudi in povečali proizvodnjo za 100 odstotkov.

KOPER

Rehabilitacija invalidov

V Kopru so imeli pred kratkim širši poveset o vprašanih rehabilitaciji invalidov. Soglasno so podprli pobudo za ustanovitev regionalne konference za rehabilitacijo invalidov, ki bi zajemala tri obalne in sežansko, postojnsko ter Ilirskobistriško območje. Sklenili so, da bo potrebne organizacijske priprave opravil Svet za zdravstvo in socialno politiko kopske občinske skupščine.

... v jugoslovanskih sindikatih

PODROBNEJE
OPREDELIMO
NAŠA STALIŠČACentralni
svet

Pred dnevi se je sestal na plenarno sejo Svet Zveze sindikatov Jugoslavije in v glavni točki dnevnega reda obravnaval neposredne naloge sindikatov pri razvijanju samoupravnih družbenih odnosov v delovni organizaciji — to je pri uveljavljanju načel novega zakona o dohodku in 15. ustavnega amandmaja. Uvod v razpravo o tej problematiki je imel sekretar Sveta ZSJ Marjan Rožič.

V začetku svojega razmišljanja je tov. Rožič poudaril, da je 7. plenarna seja sveta po svojem bistvu sestavni del široke, vsestranske in intenzivne dejavnosti sindikatov in delovnih ljudi v delovnih organizacijah pri nadaljnjem razvijanju samoupravnih družbenih odnosov in uveljavljanju načel dohodka kot gonilne sile modernega gospodarjenja. Dejal je, da procesi, ki jih je sprožil zakon o dohodku in 15. ustavni amandma po svojem pomenu presegajo okvirne časne akcije in da v tem primeru ne gre za ozke pravno-formalne rešitve, temveč za zakonska določila odločilno posegajo v bistvena izhodišča našega nadaljnega družbeno-ekonomskega razvoja.

V zvezi z uveljavljanjem zakona o dohodku je sekretar sveta ZSJ dejal, da ponekod zavestno, ponekod pa tudi zavoljo nerazumevanja pozabljajo, da se dohodek niti ne ustvarja niti ne deli samo na osnovi vloženega dela, temveč na osnovi tiste vrednosti, ki jo priznava tržišče. Spričo tega tudi pogosti nespornosti, ki jih označuje zahteva, da bi nekdo izven tržišča zagotovil nagrado za vloženo delo. Posamezniki, posebej to velja za vodilne delavce v gospodarstvu, proglasio načelo dohodka kot nekaj »sindikalnega« in pristavljajo, da se sindikati preveč zavzemajo za delitev, pri tem pa ustvarjajo potrošniško psihologijo in pritiske, da bi vse, kar ustvarjamo, delili. Očitajo torej sindikatom, da se premalo zavzemajo za ustvarjanje čim večjega dohodka. Tovariš Rožič je dejal, da so prav gotovo tudi v sindikatih delavci, ki tako mislijo in govorijo, vendar pa je zveza sindikatov jasno izpovedala, da pod dohodkom razume družbeni odnos, v katerem so delovni ljudje materialno zainteresirani, da bolje gospodarijo, znižujejo stroške proizvodnje, dosegaajo visoko produktivnost in da je torej dohodek rezultat teh prizadevanj. Pod dohodkom razumemo v sindikatih stajanje kratkoročnih in dolgoročnih interesov, izločanje sredstev za osebne dohodek na osnovi delovnih rezultatov, ki jih priznava tržišče, ter stalno krepitev akumulativne sposobnosti kot osnovo ekonomske in socialne varnosti proizvajalcev.

Ko je v nadaljevanju Marjan Rožič govoril o nekaterih nadaljnjih nalogah sindikata, je poudaril, da bi morali pri uveljavljanju zakona o dohodku podrobneje opredeliti naša stališča o nekaterih nerazrešenih vprašanih. Delovna enota postaja danes nujnost modernega gospodarjenja in osnovna transformacija sedanega podjetja v samoupravno asociacijo, je dejal tovariš Rožič. Sistemu gospodarjenja, v katerem ne spremljamo stroškov poslovanja in v katerem ohranjamo nerentabilne proizvode, ustrezna centralistična organizacija podjetja brez delovnih enot. Za vse tiste delovne kolektive, ki se bore za nižje stroške, za hitrejše obračanje sredstev in za večjo produktivnost, pa je decentralizirano odločanje osnovni pogoj za učinkovito upravljanje.

Hrvatska

NAPOVEDUJEJO BOJ
NIZKO PRODUKTIVNI
PROIZVODNJI

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Hrvaške je na zadnji seji obravnavalo problematiko nizkih osebnih dohodkov. Člani so v tej razpravi ugotavljali, da so osebni dohodki v večjem številu proizvodnih delovnih organizacij še vedno pod ravni življenjskih stroškov. Ti nizki osebni dohodki pa so seveda glavni vzrok za neustrezni osebni in družbeni standard, kar pa spet povzroča veliko fluktuacijo zaposlenih, zaposlovanje strokovnih kadrov v drugih dejavnostih, zlasti v tujini.

V tej razpravi pa je predsedstvo hrvaških sindikatov moralo tudi samokritično priznati, da sindikat še ne more izvesti radikalne akcije za povečanje produktivnosti in za višje osebne dohodeke. Res pa je tudi to, da bi se morale v tej akciji angažirati vse družbeno-politične organizacije in politično-teritorialne skupnosti.

Tudi s koncentracijo ustvarjalnih sil ne moremo biti zadovoljni. Komaj 5 % gospodarskih delovnih organizacij ima strokovni kader, ki je sposoben slediti hitremu tehnološkemu razvoju in ga uveljavljati v lastnih podjetjih. Zavoljo tega je predsedstvo hrvaških sindikatov poudarilo, da bo možno problem produktivnosti in nizkih osebnih dohodkov rešiti samo z organizirano-politično akcijo, ki bo zasnovana na koncentraciji znanstvenih in strokovnih sil.

Avtomobili renault po meri vaših
zahtev in vaših možnosti

Renault 16 GL
komforten, funkcionalen,
siguren
1470 CCM, 63 KM
(SAE), diskaste zavore
in ležalni sedeži
Cena: 1.644,71 USA S.
Ndin 18.965.-

COSMOS

Zastopstvo tujih firm Renault, Alfa Romeo,
M. A. N. Gibo Same, Alpina...
Ljubljana, Celovška 32, telefon: 313-141
in 51-455

RAZMIŠLJANJE
O (NE)INFORMIRANJU
SINDIKALNEGA ČLANSTVA

Menim, da je zelo koristna pobuda Delavske enotnosti, da bi spregovorili o informiranju članov sindikata. Ugotavljamo namreč, da je informiranost delavcev — tako upravljavcev kot tudi članov sindikata — zelo slaba ter da bi morali poiskati ustrezne oblike, ki bi zagotavljale slehernemu delovnemu človeku, da bi bil informiran o celotnem dogajanju v podjetju ter v sindikatu.

Z razširitvijo samoupravljanja postaja zahteva po vedno večji javnosti v delu vseh organov eden izmed bistvenih pogojev za izboljšanje delovnih razmer in odnosov v kolektivih. Zahteva po javnosti dela se zato razkriva na vsakem koraku in v vseh naših stikih z delavci. Delavci imajo interes, da so informirani predvsem o gospodarjenju, delitvi osebnih dohodkov in seveda o vseh njihovih pravicah in dolžnostih, ki izvirajo iz samoupravnih predpisov. Po drugi strani pa morajo biti tudi informacije tako pripravljene in posredovane na tak način, da so dojemljive za poprčen krog bralcev, da so zanj zanimive, saj je prav od tega odvisno, ali bodo delavci aktivno sprejeli informacijo in ali bodo kasneje celo sami sodelovali pri oblikovanju nekaterih informacij.

Če izhajamo iz pravice delavcev, da so informirani o vsem dogajanju v delovni organizaciji, potem jim tega ne smemo kratiti samo zaradi tega, ker bi bili nekateri posamezniki spričo slabega dela prizadeji. Neinformiranost delavcev, pa naj že gre za dobro ali slabo delo sodelavcev, pogosto kali medsebojne odnose. Prav tako v sredstvih informiranja premalo opazimo težnjo, da bi se posamezna stališča oblikovala in preverjala na osnovi demokratičnega boja mnenj, predlogov in protipredlogov. In vendar demokratična razprava — tudi v sredstvih obveščanja — ustvarja pogoje za medsebojno zaupanje, realizem, s čimer pa se krepi občutek, da je možno doseči bolj pravično in predvsem bolj učinkovito reševanje problemov.

In ankete sindikatov na obalnem področju iz leta 1967 sledi, da so delavci zelo slabo informirani o vsem, in ne glede na to, ali gre za probleme njihovega delovnega kolektiva ali za probleme ožje in širše skupnosti. Člani sindikata so prav tako slabo seznanjeni z dejavnostjo svoje organizacije; 17,8 % anketiranih je to izjavilo pri oceni dejavnosti sindikalnih organizacij v minulemu letu, 23,3 % pa je navedlo to kot osnovno pomanjkljivost v delu sindikalnih podružnic. In slednjič — 78 % anketiranih tako misli, ko ocenjuje delo občinskega sindikalnega sveta. Spričo tega je nujno, da je tudi sindikalna organizacija vključena v redno mrežo informacijskih sredstev v kolektivu, saj bo le tako lahko sistematično spremljala vse pojave in probleme ter pravočasno in s samoupravnimi sredstvi v skladu z interesi delavcev predlagala ustrezne rešitve.

Skratka, navedli bi lahko veliko primerov, ki jasno izpričujejo izredno neinformiranost delavcev in ki opozarjajo na

sproti informiran o vsem dogajanju;

● v večjih delovnih organizacijah, ki štejejo več kot 300 zaposlenih, naj bi ustanovili uredniške odbore, ki bi skrbeli za redno informiranje. Te odbore naj bi imenovali samoupravni organi na predlog družbeno-političnega aktiva, biti pa bi morali samostojni pri oblikovanju informativnih sredstev;

● delovne organizacije bi morale povečati sredstva za izdajo glasil delovnih kolektivov in za informiranje nasploh ter jih zagotoviti v vsakokratnem finančnem planu;

● pri obalnem sindikalnem svetu naj bi ustanovili stalno komisijo za tisk in informiranje, ki bi predvsem proučevala razmere na področju informiranja v delovnih organizacijah ter sodelovala z uredniškimi odbori.

V Kopru tudi sodimo, da bi naj vsak član sindikata vsaj enkrat mesečno prejel časopis, ki bi obravnaval izključno problematiko v sindikatih. Ta časopis bi moral biti aktualen, izhajal pa naj bi v sklopu Delavske enotnosti. Zato sodim, naj bi ne ukinjali zdajšnje Delavske enotnosti, nasprotno, razmišljati bi morali o pozitivni informiranja.

-kc

SERGEJ KRAIGHER
V DOMU SINDIKATOV

Predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher je 18. julija obiskal Dom sindikatov, kjer se je z ožjim političnim aktivom republiškega sveta sindikatov pogovarjal o perečih vprašanih gospodarskega in družbeno-političnega življenja.

Osnova za ta razgovor so bila vprašanja, ki jih je tov. Kraigherju postavil predsednik RS ZSS Tone Kropušek. Ta vprašanja so se nanašala na oceno našega trenutnega gospodarskega položaja in ekonomskih gibanj glede na cilje družbene in gospodarske reforme, na spreminjanje strukture gospodarstva in procese njegovega prestrukturiranja, na realne zakonske in samoupravne možnosti za preudarno usmerjanje dohodka ter na organizacijski način, s katerim bi v Sloveniji zagotovili učinkovito spremljanje in izvajanje XV. amandmaja zvezne ustave in XIII. amandmaja slovenske ustave.

O razgovoru predsednika slovenske skupščine s političnim aktivom RS ZSS bomo še poročali.

M. P.

Odlikovanja sindikalnim delavcem

V okviru proslave 50-letnice ZKJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov je predsednik republike Tito odlikoval 38 slovenskih predvojnih in povojnih sindikalnih delavcev in funkcionarjev.

Odlikovanja so dobili:

Red republike z zlatim vencem: Lojze Ocepek;
Red zasluge za narod z zlato zvezdo: Alojz Diacek, Jože Kopitar, Alojz Lešnik in Srečko Žumer;
Red bratstva in enotnosti z zlatim vencem: Rudolf Ganziti, Miro Jeršič in Jože Jurač;
Red republike s srebrnim vencem: Dolka Boštjančič-Paulus in Tone Tribušon;
Red zasluge za narod s srebrnimi žarki: Jože Hribar, Vinko Racman, Vlado Vodopivec in Lojze Založnik;
Red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem: Rafael Stofla;
Red dela z zlatim vencem: Slavko Bohanec, Lojze Capuder, Jovo Galič, Pavla Hvastja, dr. Andrej Kopač, Matija Koprivec, Viktor Kosovel, Stane Kovač, Jakob Kvas, Jože Marolt, Ivan Nagode, Julij Planinc, France Plazar, Marjan Rožič, Uroš Ruprecht, Franc Setina in Gašper Stibelj;
Red zasluge za narod s srebrno zvezdo: Stane Glas;
Red dela s srebrnim vencem: Vida Lotrič, Franc Martinec, Bogo Pečan, Jože Pečnik in Jože Vidic.

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE: V podjetju, kjer sem zaposlen, mi je bil vročen sklep o prenehanju dela zaradi nezadovoljevanja zahtev delovnega mesta. Komisija, ki je ugotavljala moje strokovne sposobnosti, je bila sestavljena iz dveh delavcev, ki imata približno enake strokovne sposobnosti in strokovno izobrazbo Lot jaz, medtem ko je bil tretji član komisije iz stroke, ki nima z mojim delovnim mestom nobene zveze. Sam sem namreč inženir agronomije, tretji član te komisije pa je bil pravnik. Komisija, ki je raziskovala moje strokovne delovne sposobnosti, je utemljila svojo odločitev z dejstvi, da nisem spoštoval sklepov samoupravnih organov, da sem prekoračeval pooblastila in da sem končno napravil celo podjetju večjo škodo. Noben od teh očitkov pa v odločbi o prenehanju dela ni konkretno obrazloženo. Prosim vas, da mi odgovorite, ali je tak način prenehanja dela v skladu z zakonom? — A. L. — LJUBLJANA

● ODGOVOR: Po določilu člena 105 Temeljnega zakona o delovnih razmerjih lahko preneha delo delavcu, kadar njegova delovna sposobnost ne zadovoljuje zahtevam delovnega mesta na katerem dela. Pogoj za tako prenehanje dela je, da delovna organizacija na objektivni način ugotovi to dejstvo, da delavec dalj časa, to je trajneje, ne dosega povprečnih delovnih uspehov da ni možnosti razporeditve delavca na drugo delovno mesto za katero izpolnjuje pogoje za delo, in končno, da to njegovo nesposobnost za delo ugotovi posebej imenovana strokovna komisija, katere člani morajo biti strokovnjaki iste stroke z najmanj enako stopnjo strokovne izobrazbe, kot jo ima delavec,

katerega delovno sposobnost ugotavljajo. V vašem primeru očitno ta strokovna komisija ni bila ustrezno sestavljena, ker je bil za člana komisije imenovan tudi strokovnjak iz druge stroke in ne iz iste, v kateri ste delali vi. Seveda pa taka nezakonitost sestave komisije že sama po sebi ni razlog za ugotovitev nezakonitosti odločbe o prenehanju dela, če bi jo izpodbijali pred sodiščem, ker sodišče tako odločbo razveljavi le, če ugotovi, da je ta kršitev bistveno vplivala na zakonitost odločbe. Razlog je, ki ste jih navedli v vašem vprašanju glede prenehanja dela, pa so presplošni in bi odločba seveda morala biti utemeljena s konkretnimi razlogi, zavoljo katerih naj bi vam prenehalo delo poleg tega pa razlogi, ki jih komisija navaja, prej predstavljajo razlog za uvedbo postopka zaradi kršitve delovnih dolžnosti, kot pa za ugotavljanje delovnih sposobnosti na delovnem mestu.

A. POLJANSEK

KUPON za pravno
posvetovalnico DE

VELEBLAGOVNICA

nama

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin, za sebe za družino, za dom in za gospodinjstvo
- potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje;
- za tuje kupce je v hiši menjalnica.

LJUBLJANA

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

- TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2
- BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1
- KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7
- BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka, Kidričeva ulica 1 a

ZAPOSLENI V LIK ŠOŠTANJ IN STIX VELENJE SE BODO NA REFERENDUMU ODLOČALI O ZDRUŽITVI PODJETIJ:

V združenem podjetju so možnosti za HITREJŠI RAZVOJ

Združevanje lesno predelovalne industrije v Šaleški dolini so pogojila pravzaprav prizadevanja Tovarne gospodinjske opreme Gorenje Velenje, da še bolj zadovolji želje kupcev, in spoznanje, da bo mogoče hitreje napredovati z združenimi silami in kapitalom obeh delovnih organizacij

V svetu je povsem uveljavljena praksa, da je na tržišču naprednejša kuhinjska oprema, torej vse od elementov, štedilnikov, hladilnikov, strojev za pranje posode in pralnih strojev. Gospodinje potem izbirajo med posameznimi tipi oz. izbirajo elemente, ki jih bodo potem vgradili v kuhinjo.

Tudi velenjska Tovarna gospodinjske opreme »Gorenje« se želi pojaviti na našem tržišču s kompletnimi kuhinjami, saj si prizadeva kar najbolj ustreči željam kupcev. V Šaleški dolini je sicer lesno predelovalna industrija razvita, vendar nobeno od obeh podjetij — Podjetje za izdelavo pohištva STIX Velenje in Lesno industrijski kombinat Šoštanj samo ne bi bilo kos zahtevam po povečanju proizvodnje. Zato je dozorelo spoznanje, ki je sicer nastalo izven obeh kolektivov, da je treba združiti sile, znanje in kapital. Razmišljanja v velenjskem podjetju STIX in šoštanjem LIK pa so končno pripeljala tako daleč, da so se samoupravni organi obeh delovnih organizacij odločili za združitvi, ki jo morata potrditi delovni skupnosti z referendumom, ki bo 28. julija letos. Združili pa naj bi se podjetji — če referendum uspe — že s 1. septembrom letos.

PRED ZDRUŽENIM PODJETJEM POMEMBNA INVESTICIJA

Podjetje za izdelavo pohištva STIX Velenje izdeluje zdaj več tipov kuhinjskih elementov, v Lesno industrijskem kombinatu Šoštanj pa delujejo obrati primarne predelave lesa, tako žaga, embalažnica, obrat za izdelavo lesne volne ter stavbeno mizarstvo.

V okviru združenega podjetja bo mogoče proizvodnjo mnogo bolj modernizirati, predvsem pa koncentrirati obrate na enem mestu, to je v industrijski coni v Velenju.

Seveda pa je najpomembnejša naloga, ki je v sedanjem obdobju pred delovnimi skupnostima STIX in LIK, gradnja nove tovarne v industrijski coni v Velenju, v kateri bodo v velikih serijah proizvajali kosovno pohištvo. Gradnja te tovarne bodo začeli na jesen letos, proizvodnja pa bi morala poskusno steči že na začetku prihodnjega leta. V tej tovarni bodo, med drugim, še naprej izdelovali elemente za kuhinje, ki jih zdaj delajo v podjetju STIX in ohišja za televizijske sprejemnike »Gorenje«. Tovarna gospodinjske opreme pa bo prevzela tudi pretežni del prodaje kuhinjskih elementov.

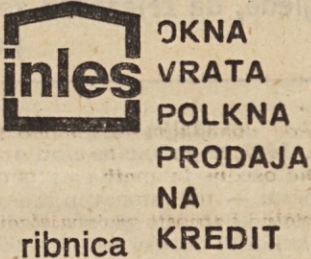
Gradnja nove tovarne v industrijski coni v Velenju bo hkrati pomenila tudi začetek prizadevanj za kar največjo možno racionalizacijo v lesno predelovalni industriji v Šaleški

dolini in dosledno usmeritev v finalizacijo. Ko pripravljajo potrebne načrte za gradnjo nove tovarne kosovnega pohištva, pa že razmišljajo o povečanju zmogljivosti embalažnice. Enkratno povečanje proizvodnih zmogljivosti tega obrata pogojuje povečanje proizvodnje v TGO Gorenje Velenje.

Serijsko proizvodnjo iz dosegljivih prostorov podjetja STIX bodo prenesli v novo tovarno, računajo pa, da bi v starih prostorih obdržali oddelek za dela po naročilu ali da bi se usmerili v izdelavo potrebnih izdelkov iz lesa za stanovanjske zgradbe. Seveda pa bodo v končni posledici razvoj posameznih obratov pogojevale razmere na tržišču in možnosti združenega podjetja za modernizacijo proizvodnje.

NA NOVO BODO ZAPOSLILI OD 100 DO 150 DELAVCEV

Združitev lesno predelovalne industrije v Šaleški dolini, predvsem pa gradnja nove tovarne za proizvodnjo kosovnega pohištva, bo omogočila občutno

povečanje vrednosti proizvodnje. V lesno industrijskem kombinatu Šoštanj bodo letos dosegli proizvodnjo v vrednosti 13 milijonov N-din, v podjetju za izdelavo pohištva STIX Velenje pa samo v serijski proizvodnji 8 milijonov N-din. Prihodnje leto pa naj bi združeno podjetje že doseglo proizvodnjo v vrednosti 50 milijonov N-din. Se pravi, da gre kar za enkratno povečanje vrednosti proizvodnje.

V LIK Šoštanj zaposlujejo zdaj 222, v velenjskem STIX pa 95 delavcev. Posebej pomembno je, kot sta poudarila Martin Primožič, direktor LIK Šoštanj, in Franc Dremel, direktor STIX Velenje, da ob združitvi nihče ne bo ostal brez dela, pač pa bo treba zaradi potreb nove tovarne kosovnega pohištva zaposliti še od 100 do 150 novih delavcev.

Prednosti združitve Lesno industrijskega kombinata Šoštanj in Podjetja za izdelavo pohištva STIX Velenje so več kot očitne. Zato v Šoštanju in v Velenju pričakujejo, da bo referendum o združitvi uspel. (vš)

RAZVOJ PROMETA PO MORJU, ZRAKU, CEVEH

SLOVENIJA — mednarodno križišče

Slovenci smo pred zadnjo vojno odhajali s svojih tal v širni svet le po cestah in železnici; šele v zadnjih dvajsetih in več letih lahko odplujemo iz domače luke ali odletimo z modernega letališča. Luka Koper in brniško letališče pa nista posodobila le našega potniškega prometa, marveč sta poživila celotno gospodarsko dejavnost v Sloveniji. Vse kaže, da se bomo pri nas kaj kmalu seznanili še z eno, za nas »novo« obliko prometa, s tako imenovanim »cevnim prometom«, tako da bo Slovenija z vsemi znanimi oblikami prometa povezana z razvitejšimi evropskimi državami.

Oglejmo si, kakšne možnosti imamo za razvoj »sodobnih« (vsaj za nas) oblik prometa!

PRISTANIŠKI PROMET

Kakor je znano, je Slovenija hkrati s samostojnim izhodom na morje dobila približno 40 km dolgo morsko obalo, s tem pa so se nam odprle nove možnosti za povezavo s svetom. V Kopru se naglo razvija novo pristanišče, koprsko obalno področje pa je povezano s Slovenijo s cesto in železnico. Pristanišče, ki je šele v prvi fazi svojega razvoja, se je specializiralo za promet z visokovrednim kosovnim blagom ter se je že uveljavilo v jugoslovanskem zaledju in delno tudi že kot tranzitno pristanišče.

Z nadaljnjim razvojem našega gospodarstva in našim vse večjim vključevanjem v mednarodno delitev dela bodo — po predvidevanjih strokovnjakov — potrebe po pomorskih prevoznih nalogah naraščale. Pričakujemo lahko tudi povečan pritisk zalednih držav na jadranska pristanišča. Med njimi kažeta vse večje zanimanje za usluge koprškega pristanišča razen Avstrije, Madžarske in Češkoslovaške, ki v skladu z novo politiko gospodarjenja — z upoštevanjem čim nižjih stroškov — iščeta čim krajše poti na morje.

Naša pristanišča na severnem Jadranu, kjer je pretok blaga najmočnejši, že sedaj ne morejo opraviti vsega prometa, ki se jim ponuja. Zato smo prisiljeni še več investirati v pristanišča in v prometne povezave z zaledjem, sicer se bomo morali sprijazniti z dejstvom, da nas prehiti konkurenčni Trst in nam prevzame tranzitni promet. Lahko se tudi zgodi, da nam bo Trst vse pogosteje posredoval tudi promet blaga za našo prekomorsko blagovno menjavo.

Po sedemletnem načrtu razvoja jugoslovanskih pristanišč, ki se pravkar izteka, naj bi Koper kot razbremenilno in dopolnilno pristanišče že leta 1970 2,5 milijard ton prometa, od tega 1,4 milijarde ton tranzita s podonavskimi državami. To pa pomeni, da bo moralo koprsko pristanišče poleg svoje ozke specializacije vključiti v promet množično blago, ki ga naša domača industrija in sosednje države najbolj potrebujejo. Razširitev poslovanja bo nedvomno terjala nove investicije v obalo, razkladalne naprave in v skladišča za razsutni tovor. V večjem deležem razsutega tovora se bo koprsko pristanišče približalo

strukturi večjih evropskih pristanišč, kjer v prometu prevladuje razsutni tovor.

MOŽNOSTI RAZVOJA LETALSKEGA PROMETA

Sodobno letališče Brnik je oddaljeno od važnejših evropskih centrov največ 1300 km ali dve do tri ure potovanja z letalom. Letališče Brnik posreduje za zdaj predvsem promet potnikov v mednarodnem prometu in to predvsem s charter leti. Največ potnikov prihaja v Slovenijo in v njeno ožje in širše gospodarsko in turistično zaledje iz severnoevropskih držav. Letalski promet predstavlja v svetovnem gospodarstvu najmlajšo prometno panogo, vendar pa se silovito razvija. Močno naraščanje prometa z letali je razumljivo glede prednosti, ki jih ima letalo pred vsemi drugimi prometnimi sredstvi. Moderno urejeno letališče na Brniku ima zato kar precej možnosti, da se še naprej širi in razvija. Vendar bo moralo nenehno slediti izpopolnjevanju, saj letališča najhitreje tehnično zastarajo. Le tako bo lahko Brnik kos vse večji konkurenci letališč v bližnjih gospodarskih in turističnih središčih.

IN PROMET BLAGA PO CEVEH?

V svetovnem gospodarstvu dobivata v povojnem razdobju vedno večji pomen nafta in zemeljski plin. Obe surovini naglo prodirata v industrijske panoge, v promet in v široko potrošnjo.

Glede vedno večje konkurenčnosti nafte in zemeljskega plina drugim znanim energetskim virom, ki tudi sicer ne dohajajo vse večjih potreb gospodarstva, se Evropa v zadnjem desetletju vedno bolj preprača z mrežo naftovodov in plinovodov. Cevni transport se je namreč izkazal kot ceneno transportno sredstvo za posredovanje nafte in plina. Že precej goste mreže naftovodov zato v Evropi še vedno dopolnjujejo. Mreža naftovodov se je že ali se bo v najkrajšem času zelo približala Sloveniji in nam nudila — če se odločimo za lastno rafinerijo — več možnosti za priključitev. Zlasti bi se kazalo priključiti na tržaški ali avstrijski naftovod, na »naftovod prijateljstva«, ali na bakarski naftovod.

Lahko pa bi se seveda odločili tudi za lasten naftovod, ki bi ga lahko speljali iz koprškega pristanišča v osrčje Slovenije.

Mreža plinovodov v Evropi ni tako gosta kot mreža naftovodov, vendar kaže, da bo to mrežo precej razširilo nekaj najbolj aktualnih projektov. Zelo aktualen je projekt za plinovod, po katerem bodo Rusi dobavljali plin Avstriji, Italiji in tudi Franciji. Trasa novega plinovoda še ni povsem določena, vsekakor pa bo potekala v bližini Slovenije ali pa celo po našem ozemlju. Nadalje se tudi Italija zanima za dobavo plina iz Nizozemske. Tretja varianta pa je uvoz zemeljskega plina iz Alžirije, z izhodiščem plinovoda nekje na severnem Jadranu.

Zemeljski plin se bo torej tako kot naftovod zelo približal Sloveniji. Slovenija se bo lahko priključila ali na sovjetski plinovod ali na »alžirski«, kolikor ne bo eden od teh sploh potekal po slovenskem ozemlju. Našemu gospodarstvu se potemtakem v prihodnosti ne bo treba bati, da bi stroji obstali. Se posebno zato ne, ker tudi na povečanje proizvodnje električne energije nismo pozabili, prav tako kot ne na možnost gradnje atomske centrale.

V. B.

Ste slišali...

...da nerazvita območja ne porabijo takoj vseh sredstev, ki jih dobijo od federacije. Lani je imela največ neporabljenih sredstev Crna gora in Kosovo. Nekatere banke na nerazvitih območjih so vse leto imele relativno visoke zneske neporabljenih sredstev, medtem ko so banke nekaterih drugih nerazvitih območij intervenirale pri skladu, da jim zagotovi večja sredstva. Z držanjem teh sredstev na žiro računu bank se zmanjšuje prispevek tega kapitala za uresničitev politike razvoja nerazvitih. Razen Bosne in Hercegovine druga območja niso izkoristila možnosti kreditiranja tehnične pomoči. Crna gora je od razpoložljivih sredstev za ta namen porabila 33%, Makedonija 13,5%, Kosovo pa 1,7%.

...da ima Kosovo, ki šteje približno 1.200.000 prebivalcev, vsega le 92.000 zaposlenih. To se odraža tudi v problematiki zdravstvenega in socialnega zavarovanja. Pokrajina ima danes 22 zdravstvenih domov, 122 zdravstvenih postaj, 444 zdravnikov in 1180 ljudi s srednjo zdravstveno izobrazbo. Za tifusom boleha 3,5-krat več prebivalcev kot v SR Srbiji. Na tisoč prebivalcev pride 2,7 bolniških postelj, zaradi velikega naravnega prirastka in nezadostnih investicij pa se bo v letu 1970 število postelj zmanjšalo na 2,4. En zdravnik pride na kakih 3000 prebivalcev, specialist za nalezljive bolezni na 400 tisoč, internist na 90.000, fiziolog na 90.000, ginekolog pa na 20.000 žensk. Zelo velika je smrtnost novorojenčkov, od 108 do 150 na 1000 živorojenih otrok. Samo 21 odstotkov žensk ima pri porodu strokovno pomoč.

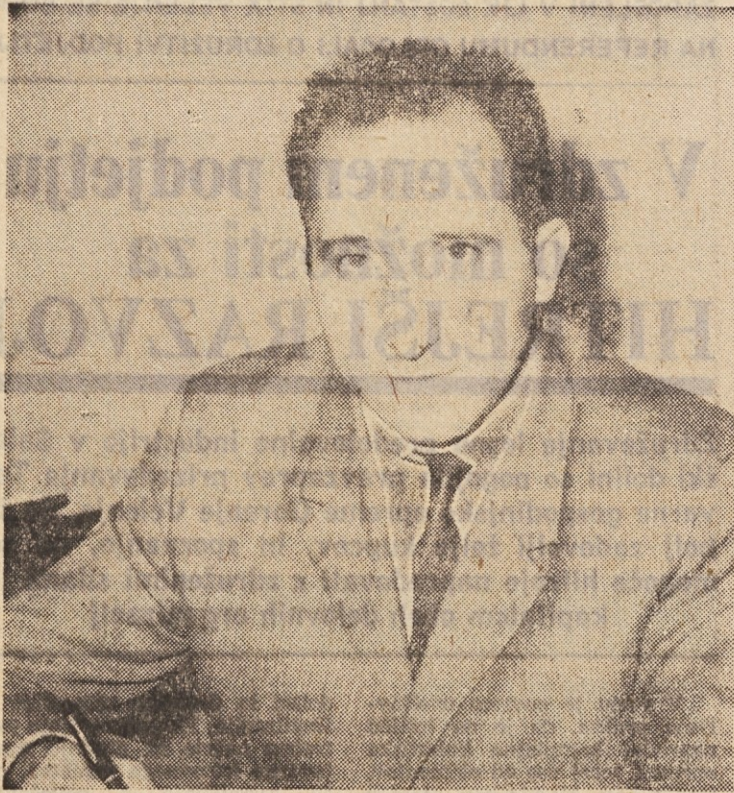
BREST
POHIŠTVO

Kako najugodnejše in najceneje NA POTOVANJE — NA DOPUST?

- Z vpisom obveznic za modernizacijo železnice, ker s tem dobite brezplačne karte za potovanja — 6% obresti, razen tega — nagradno loterijsko žrebanje s 700 dobitki, med katerimi so večdnevna potovanja po inozemstvu ter letovanja na morju.
 - Z vpisom obveznice za 500 N-dinarjev — 1 brezplačna karta, z vpisom obveznice za 1000 N-dinarjev — 3 brezplačne karte, ki pa jih lahko izkoristite v letu vpisa ter v naslednjih dveh letih.
 - Prva anuiteta zapade v izplačilo leta 1972.
- Za podjetja — na vsako obveznico za 10.000 N-din — 3% popust pri prevozu blaga v letu vpisa in v naslednjih dveh letih.
- Poslužujte se te nove ugodne oblike in pogojev varčevanja ter vpisujte obveznice za modernizacijo železnice!

Sto let Železarne Jesenice sto let industrijske proizvodnje jekla

S pomočjo tujega kapitala je KID zgradila v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja na Jesenicah nove obrate, ki pomenijo začetek moderne železarske industrije ● Leta 1907 je KID pogasila ognje v plavžih na Jesenicah in Javorniku in ostali so le še predelovalni obrati ● Šele leta 1937, torej po tridesetih letih premora so na Jesenicah vnovič začeli taliti železovo rudo ● V prvih povojnih letih je jeseniška železarna pokrivala 60 % celotnih jugoslovanskih potreb po jeklu ● Z letom 1962 se začenja prva faza rekonstrukcije Železarne Jesenice, ki bo letos v glavnem tudi zaključena

Direktor jeseniške železarne mr. inž. Peter Kunc

Perspektiva naše železarne je v finalizirani predelavi

Dobri delovni rezultati jeseniških kovinarjev in družbena pomoč, ki je začela delovati, odpirajo izglede, da železarna že v tem letu normalizira svoje poslovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)
Med te probleme sodijo nedvomno — in morda na prvem mestu — tudi stanovanjske razmere, ki so zelo pereče. Radi bi likvidirali barake pod Mežakljo, pa tudi že davno odpisana stanovanja na področju same železarne. Ni pa dvoma, da izpada normalnega nvestiranja v družbeni standard v zadnjih dveh-treh letih, ko smo morali reševati našo železarno iz najtežje krize v njeni zgodovini, ne bomo mogli nadomestiti v enem samem letu.

Glede stanovanjskih razmer samskih delavcev pa je že prišlo do vidnega izboljšanja. Kot veste, smo imeli vedno precejšnjo fluktuacijo določenih vrst delavcev, od aprila naprej pa ne sprejemamo več novih delavcev — in tako se nam stalež zaposlenih znižuje; samo do junija se je znižal za 230 delavcev. To nam je omogočilo ureditev razmer v samskih domovih in na Straži, kjer so družinska stanovanja, v katerih pa so sedaj stanovali tudi samci, medtem ko so v samskih domovih stanovale tudi družine. Sedaj imamo na voljo 70 postelj za samce kot rezervno — in to seveda ugodno vpliva na stanovanjske razmere samcev.

DE: Kako daleč ste s pripravami za integracijo vseh treh slovenskih železarn?

Mg. inž. Kunc: Za referendum o združitvi, ki bo 15. septembra letos, je pripravljeno že vse, kar je potrebno: mimo drugega predloga statuta in medsebojne pogodbe, ki bo osnova za združevanje. Pripravljena je tudi že brošura, ki jo bodo dobili delavci vseh treh železarn, se pravi kakih 12.000 zaposlenih, v kateri so pojasnjeni cilji integracije, specializacija proizvodnje, smernice razvoja itd. Združitev slovenskih železarn smo si Jeseničani predstavljali kot zlitje v eno podjetje, zaradi znanih vzrokov pa zaenkrat do tega zlitja ne bo prišlo, temveč bo vsaka od treh železarn ostala samostojna pravna oseba, s samostojno prodajo in nabavo politiko ter z delno povezavo investicijsko politiko. Gre torej za prvo stopnjo medsebojnega približevanja, nadaljnji razvoj pa bo nedvomno potekal v smeri višje stopnje integracije.

Sicer pa tudi sedanja pogodba o združitvi predvideva možnost, da se dva izmed treh partnerjev združita v ožjo skupino — če to ni v škodo tretjega partnerja; možno pa je tudi, da se vsakemu izmed treh partnerjev pridruži druga podjetja. Tehnološka nedograjnost Jesenic

in Štor bi z zlitjem v enotno podjetje bila že skoraj odpravljena, pa zato že v prihodnjem letu lahko pričakujemo nadaljnje zblizanje teh dveh partnerjev. Ob združitvi Jesenic in Štor bi bilo možno vključiti še nekaj predelovalnih podjetij v to novo železarno. Skratka, 15. septembra bomo imeli referendum o združitvi in pričakujemo, da bo na Jesenicah ta referendum zagotovo uspel.

DE: Za zaključek še eno vprašanje, tovariš direktor: v čem vidite bodočnost Železarne Jesenice?

Mg. inž. Kunc: Bodočnost naše železarne vidim v finaliziranju predelave, kot na Jesenicah imenujemo usmeritev na proizvodnjo končnih izdelkov iz žice in hladno valjane pločevine! Proizvajali ne bi na primer samo vlečeno žico, temveč bi iz te žice izdelovali tudi mreže, spojne elemente, pletiva itd.

Menimo, da kot kompleksna železarna, ki sama predela toliko grodja, surovega železa in valjanih proizvodov, kolikor jih potrebuje, nimamo perspektiv — in to zaradi našega geografskega položaja, devizne situacije, konkurence drugih železarn itd. Prepričani pa smo, da lahko obstanemo in uspešno poslujemo kot proizvajalci končnih izdelkov iz žice, hladno valjane pločevine in trakov in različnih individualnih večjih odličkov. Slovenija sama bo že v naslednjih dveh letih porabila letno več kot 100.000 ton hladno valjane pločevine in trakov, podobne potrebe pa imajo tudi drugod v Jugoslaviji.

Čprav gradijo velike kapacitete za masovno proizvodnjo hladno valjane pločevine in trakov v Smederevu in Skopju, pa nihče ne bo pokrival potreb po kvalitetni hladno valjani pločevini in trakovih, kot so nerjavca, dinamo in trafo hladno valjane pločevine. Takšna pločevina prenese transportne stroške v vse kraje naše države, brez posebne izgube pa bi jo lahko tudi izvažali. Finaliziranje predelave bi nam omogočilo tudi proizvodno sodelovanje z mnogimi majhnimi podjetji in zaposlitev kakšnih tisoč žensk, za katere sedaj na Jesenicah ni dela. S tem bi omogočili zaposlitev obeh zakoncev in na ta način dosegli, da Jeseničani in Gorenjci, ki so dobri, toda precej zahtevni delavci, obdržijo interes za delo v naši železarni. Naša perspektiva je torej kvalitetna končna proizvodnja — in na takšno proizvodnjo so usmerjeni tudi vsi naši razvojni načrti.

M. P.

Jeseniški železarji letos praznujejo 100-letnico, odkar so začeli z industrijsko proizvodnjo jekla. Vsesplošni pritisk tehničnega napredka je proti koncu XIX. stoletja pospešil združevanje zastarelih in nerentabilnih fužinarskih obratov na Gorenjskem, ki so se leta 1896 končno združili v Kranjsko industrijsko družbo (KID) s sedežem na Jesenicah, kjer je bilo fužinarstvo najbolj razvito. V tem času so zasloveli tudi obrati na Javorniku zaradi izdelave visokoodstotnega feromangana, ki so ga kot prvi na svetu začeli proizvajati v plavžu na Javorniku leta 1872.

Zastarelost obratov in vedno močnejša konkurenca so pospešili propadanje železarstva na Gorenjskem in narekovali gradnjo nove skoncentrirane železarske industrije. S pomočjo tujega kapitala so v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja zgradili na Jesenicah nove obrate, kar pomeni začetek moderne železarske industrije. Novi obrati martinarna, težka in lahka proga, valjarna žice, žebeljarna, mehanična delavnica, kovačnica in drugi pomožni obrati so pomenili tehnološko revolucijo. Tedanji lastniki KID so v začetku našega stoletja zgradili v Škedenju pri Trstu tri plavže, nekoliko kasneje pa so tam skoncentrirali še martinarno in valjarne. S tem je ugasnil stari plavž na Savi, ki je proizvajal grodelj več stoletij, leta 1907 pa so pogasili še ogenj v zadnjem plavžu na Javorniku. Na Jesenicah so ostali le še predelovalni železarski obrati.

Prva svetovna vojna in križnične meje so odrezale Škedenj od ekonomske enote KID in na Jesenicah so nastopile velike gospodarske težave. Šele v letih 1930 do 1940 so bile v KID znova vložene večje investicije. Na Javorniku je v teh letih bila zgrajena valjarna tanke pločevine, tračna proga, univerzalno ogrodje težke proge, na Jesenicah je bila zgrajena nova jeklarna z novimi SM pečmi, nov obrat šivnih cevi in šamotarna. Leta 1937 je bil zrajen prvi plavž, leta 1940 pa še drugi, tako so na Jesenicah po 30 letih premora znova talili železovo rudo.

OD OSVOBODITVE DO ZAKLJUČENE PRVE FAZE REKONSTRUKCIJE

Jeseniški železar se je po osvoboditvi z veliko vnemo lotil dela, da bi porušeni domovini dal čimveč jekla. Ze sredi leta 1946 sta ponovno zagorela oba plavža, leta 1947 pa je bilo doseženo že 90.501 ton blagovne proizvodnje, kar je že 5000 ton več kakor leta 1939. V tem obdobju je delovni kolektiv pokrival 60 % celotnih jugoslovanskih potreb po jeklu in tako izredno veliko prispeval k obnovi porušene domovine.

Delovni kolektiv se je z veliko prizadevanostjo ter z lastnimi silami lotil modernizacije in razširitve proizvodnih zmogljivosti, čeprav je v tem obdobju dobil le staro reprodukcijsko opremo. Tako je leta 1949 začela obratovati nova valjarna debele ploče-

vine, sledila jo preselitev predelovalnih obratov v nove prostore in šele v letih 1955 do 1957 je bilo postavljeno novo ogrodje v hladni valjarni in so bili delno zamenjani stari stroji za vlečenje žice. Kasnejše dodatne kapacitete v jeklarni so vplivale na povečanje proizvodnje jekla, tako da je že leta 1959 znašala blagovna proizvodnja 229.825 ton ali skoraj trikrat več, kot je znašala predvojna proizvodnja. V tem času so se pojavili tudi novi proizvodi: oplaščene elektrode, vlečeno, luščeno ter brušeno jeklo, prvič v zgodovini Železarne pa je bila osvojena tudi proizvodnja konstrukcijskih jekel ter drugih jekel s posebnimi fizikalnimi lastnostmi. Osvojena je bila proizvodnja kotlovske, dinamo, nerjaveče in dekapirane pločevine. V hladni predelavi se je napredek odražal v proizvodnji patentirane žice, žice za prednapeti beton, elektrod za varjenje in kvalitetnih proizvodov vlečnega, brušenega in luščene jekla. To so bili izredni uspehi delovnega kolektiva, kljub temu, da je v obdobju med 1950 do 1960 prevladovala splošna stagnacija naložb v črno metalurgijo. Resnično vrednost teh izrednih uspehov nam pokaže šele dejstvo, da je stopnja

izrabljenosti osnovnih sredstev Železarne v letu 1960 znašala že 50 odstotkov.

INVESTICIJSKI PROGRAM CELOTNE REKONSTRUKCIJE PODJETJA

V letu 1960 je bil izdelan investicijski program celotne rekonstrukcije podjetja, ki je bil odobren leta 1961 na natečaju Jugoslovanske investicijske banke. S tem je bila dana možnost za modernizacijo in povečanje kapacitet Železarne. V letu 1962 začeta prva faza rekonstrukcije bo v glavnem v letošnjem letu tudi zaključena. Največje pridobitve železarne v zadnjih desetih letih so: nova aglomeracija (razkladalni sistem in sistem transportnih trakov za koks in rudo), ki je v zaključni fazi gradnje, dve 60-tonski električni peči za proizvodnjo surovega elektrojekla, rekonstrukcija kaverjev za vpihavanje toplega zraka v plavže, nove valjarne na Beli — bločna proga Bluming za proizvodnjo »blumov« in »slabov«, vroča valjarna trakov Steckel za proizvodnjo vročih valjanih trakov, jeklovlek za proizvodnjo vlečnega, luščene in brušenega jekla, v hladni valjarni ogrodje Siemag za pro-

izvodnjo široko hladno valjanih trakov, v žičarni vlečni stroj in patentirnica za proizvodnjo vlečene žice, nove razdelilne postaje za energetske obrate, kislarna in nekatere druge manjše rekonstrukcije in izboljšave.

Navedene rekonstrukcije in izboljšave so ob velikih prizadevanjih delovnega kolektiva dvignile proizvodnjo surovega jekla v letu 1968 na 427.000 ton v primerjavi z 271.715 tonami v letu 1958, skupno proizvodnjo na 1.450.219 ton v primerjavi s 856.449 tonami v letu 1958 in blagovno proizvodnjo na 326.269 ton in 11.995 ton prevrženega materiala v primerjavi z 222.167 tonami v letu 1958. Storitnost, merjena v kilogramih na turo in na moža je v zadnjih desetih letih v skupni proizvodnji narasla za več kakor 100 %, celotni dohodek podjetja pa se je do leta 1968 povečal za 256 % v primerjavi z letom 1958.

Po osnovnem programu rekonstrukcije mora prvi etapi, ki se sedaj zaključuje, slediti druga etapa, ki bo zajemala še višjo stopnjo finalizacije izdelkov, predvsem pločevine in žice, kar bo podjetju prineslo večji finančni učinek.

JOŽE VARD

Sanacijski program in reorganizacija Železarne

Z uveljavljanjem gospodarske reforme je prišlo za delovni kolektiv železarne in za črno metalurgijo nasploh do težkih neskladij. Medtem ko so cene metalurški izdelkom ostale nespremenjene, so cene surovin, reprodukcijskega materiala in transporta narasle od 45 do 80 %, ne da bi upoštevali še porefornne podražitve. Razmere je poslabšala še liberalizacija uvoza izdelkov črne metalurgije in neustrezna carinska zaščita, kar je imelo za posledico, da so bile kapacitete železarne zasedene samo 80 %. Negativne posledice tega uvoza so se čutili še v prvem tromesečju leta 1968. Znano je tudi veliko nesorazmerje med domačimi cenami koka in rudi in svetovnimi cenami. Tudi lastna udeležba železarne za modernizacijo in rekonstrukcijo podjetja se je od predvidenih 10 % povečala na 50 %, k temu pa so se pridružili še izredno neugodni pogoji investicijskih kreditov, visoke in terkalarne obresti kot posledica časovnega zavlačevanja rekonstrukcije zaradi nepravčasno odobrenih kreditov, nadalje valorizacija osnovnih sredstev in končno tudi dveletna stalna nelikvidnost železarne. Seveda pa ob naštevanih zunanjih vzrokih ne moremo mimo notranjih slabosti, ki so se odražale predvsem v ne dovolj učinkoviti organizaciji

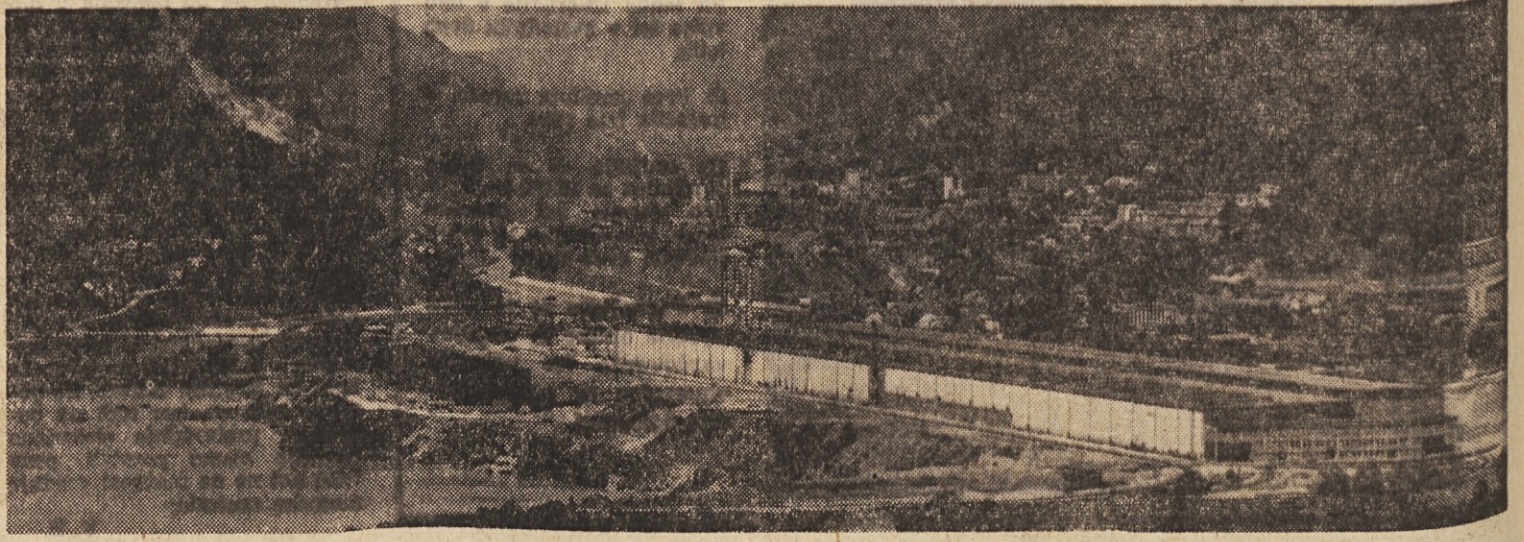
vođenja in poslovanja podjetja ter v nezadostni učinkovitosti samouprave.

Takšne razmere so zahtevale nujne sanacijske ukrepe. Sanacijski program podjetja, ki ga je sprejel delavski svet, vsebuje dolgoročne naloge, ki se nanašajo predvsem na investicijske naložbe za nadaljnjo modernizacijo železarne in na postopno ukinjanje nerentabilne proizvodnje ter na kratkoročne naloge, ki vsebujejo amortizacijske zamenjave v letu 1969. Poleg izboljšanja same organizacije poslovanja interni sanacijski ukrepi nasledujejo: optimalno koriščenje kapacitet in koledarskega časa, strukturalne spremembe v asortimentu proizvodnje, predvsem v prid višje stopnje predelave, racionalnost v pogledu specifičnih porab osnovnih surovin, reprodukcijskih materialov in povišanju izpletnosti, zaostritve glede posameznih vrst stroškov in pospeševanje določenih nalog na področju uvajanja nove tehnologije. K sanacijskim ukrepom sodi tudi zmanjševanje števila zaposlenih in usklajevanje skupnega osebnega dohodka z višino izplačanih osebnih dohodkov v IV. tromesečju lanskega leta kot pogoj, ki ga je postavil Izvršni svet SR Slovenije za njegovo sodelovanje pri sanaciji podjetja.

Doslej je bila izvedena reorganizacija delovnih enot od prejšnjih 27 na osem tehnološko zaokroženih enot, ki združujejo 26 obratov, reorganizacija strokovnih služb in zaostritev individualne odgovornosti ter tekoče, dekadno spremljanje proizvodnje in drugo. Rezultati, doseženi v letošnjem prvem polletju in doslednost pri koriščenju mase osebnih dohodkov kljub povečani proizvodnji in proizvodnosti dokazujejo zrelost delovnega kolektiva in njegovo pripravljenost, da doslej realizira sanacijski program.

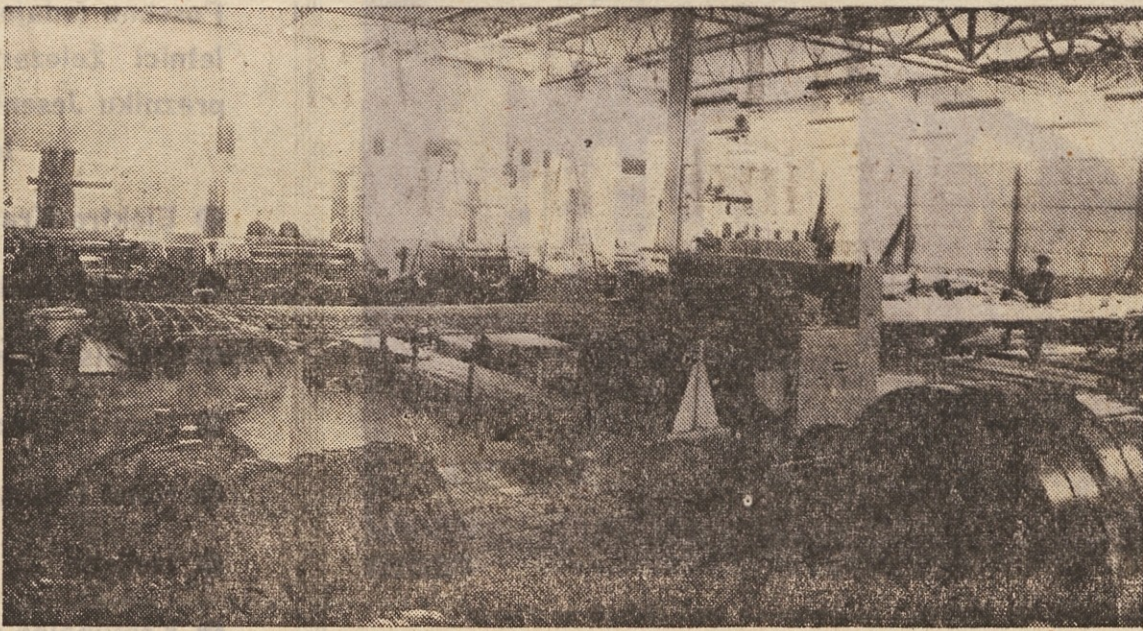
Z vsemi notranjimi prizadevanji delovnega kolektiva so organsko povezana tudi prizadevanja za integracijo slovenskih železarn in prizadevanja za dolgoročno pogodbeno sodelovanje s poslovnimi partnerji. Medtem ko se integracija slovenskih železarn pripravila za jesenske mesece, je bila s tovarno avtomobilov v Mariboru že podpisana prejetna pogodba za dobavo proizvodov železarne tej tovarni. Uprava podjetja, samoupravni organi in politične organizacije pa se zavedajo, da je predvsem potrebna čvrsta notranja organizacija podjetja, kar je edino poročstvo za uspešno integracijo in dolgoročno povezovanje s poslovnimi partnerji.

J. V.

Panorama železarne Jesenice — v ospredju nova valjarna na Beli

KOMUNALNO
 PODJETJE
 »KOVINAR«
 JESENICE
 URESNIČUJE
 ZAMISLI O
 FINALIZIRANI
 PREDELAVI
 IZDELKOV
 ŽELEZARNE
 JESENICE

Uresničevanje zamisli o finalizirani predelavi

Komunalno podjetje Kovinar Jesenice zaenkrat še ni zelo pomembno podjetje, tudi če nanj gledamo samo z oči gospodarjenja v jeseniški občini; ima pa vse izgleda, da to postane — in verjetno prav zaradi tega na Jesenicah s takšno pozornostjo spremljajo njegov razvoj in njegove načrte.

Tisto, kar Jeseničane pri tem podjetju še posebej zanima, je njegovo sodelovanje z Železarno Jesenice pri finalizirani predelavi izdelkov, ki prihajajo iz obratov velika na pod Mežakijo. V tem podjetju, ki ima zaenkrat v svojem imenu še vedno oznako »komunalno podjetje«, predelujejo namreč žice in ploče, ter hladno oblikovane profile varjene armature in žilne tkanile, pripravljajo pa novo proizvodnjo nosilcev iz hladno oblikovanih profilov ter obložne plošče za industrijske objekte in skladišča iz hladno oblikovanih profilov, pocinkane pločevine in žilnirne volne. Tako se tu razvija kovinsko predelovalna industrija, z njo pa se predvsem za Jeseničanke odpirajo izgledi, da bodo naše zaposlitev in ta-

ko svojim družinam prispevale znatne deleže v njihovem standardu. Te perspektive — tako so vsi pričani — so čisto realne in zato je tudi razumljivo, da je na Jesenicah, kjer se še vedno čuti močno pomanjkanje delovnih mest za ženske roke, tako zelo zanimajo za razvoj tega komunalnega podjetja, ki je prerasl svoje okvire.

HITER VZPON PO ZAMENJAVI

Ni pa še tako dolgo, kar se današnjemu Kovinarju — to ime podjetje nosi od maja lanskega leta — ni prav nič dobro pisalo: kot komunalno podjetje je leta 1962 zaključilo poslovanje z izgubo. Ob fakturirani realizaciji, ki je tistega leta znašala le kakih 181 milijonov S-dinarjev, so zabeležili več kot 21 milijonov izgube. To pa je seveda pomenilo, da v komunalnem podjetju precej škripnje — in ko so od blizu pogledali, kaj je to, so ugotovili, da je organizacija dela zanič, da je delavna disciplina slaba, da finančno poslovanje ni ure-

jeno, da so režijski in upravni stroški previsoki itd. Zdravila za te bolezni so dokaj hitro našli, izboljšanje pa ni nastopilo takoj. Potrebno je bilo precej dela, da je novo vodstvo komunalnega podjetja postavilo stvari na svoje mesto oziroma popravilo vse tisto, kar so »zavozilnikateri prejšnji vodilni uslužbenec, ki jim je kolektiv pokazal vrata. Kaže pa, da je novi veter zapihal močno in da je bil res zdravilnik: drugače pač ne bi bilo možno, da so lani, torej že po šestih letih, dosegli v primerjavi z letom 1962 za 630 % večje fakturirano realizacijo (blizu ene milijarde 140 milijonov S-dinarjev) in za 586 % večji čisti dohodek (več kot 154 milijonov S-dinarjev). Vendar pa v Kovinarju še niso zadovoljni; pravijo, da jim morajo vložena sredstva dati več, kot so jim dajala nazaj do sedaj — in trdno so odločeni, da to tudi dosežejo.

PREUSMERJANJE DEJAVNOSTI

Kovinar ima pet poslovnih enot: nizke gradnje, transport, komunal-

ne službe, obrtne delavnice in obrat za predelavo kovin. Lani so v poslovnih enotah »nizke gradnje« sicer še vedno dosegli največji promet — blizu 494 milijonov S-dinarjev — vendar pa se je tej poslovni enoti še močno približal obrat za predelavo kovin, ki je dosegel že za dobrih 428 milijonov S-dinarjev prometa. Bolj od teh velikih pa je za novo usmerjanje Kovinarja značilna govorica indeksnih podatkov: medtem, ko se je indeks prometa »nizkih gradenj« lani v primerjavi z letom 1967 znižal na 99, se je indeks prometa obrata za predelavo kovin zvišal na 434. Preusmerjanje dejavnosti Kovinarja je torej očitna.

Podjetje se lahko pohvali z novimi obrati za predelavo kovin oziroma z novo proizvodno halo v izmeri 30 x 24 metrov. Ideja o gradnji te nove hale se je porodila leta 1966, večji del te zamisli pa so uresnili že leta 1967. Takrat so vložili v novi objekt več kot 262 milijonov S-dinarjev, lani, letos in v prihodnjem letu pa bodo v ta obrat vložili še približno pol milijarde S-dinarjev in to večinoma iz lastnih skladov. Gradbeništvo bo iz tega obrata dobivalo mnoge zelo potrebne končne izdelke, našli pa se bodo prav gotovo tudi drugi interesi za izdelke, ki jih Kovinar že proizvaja, ali pa njihovo proizvodnjo planira. Podjetje glede na možnosti veliko investira, zato pa pričakuje, da bodo tudi rezultati tega vlaganja ustrezni. Predvidevajo, da bodo svoj bruto promet s polnim izkoriščanjem investicij, ki so jih vložili lani in ki jih bodo vložili letos, povečali za kakih 70 %.

Uresničevanje teh predvidevanj pa bo pomenilo, da v Kovinarju ne bo več le blizu 180 zaposlenih, kot jih je sedaj, in da njihov povprečni osebni dohodek ne bo ostal na blizu 88.500 S-dinarjev, kolikor je znašal lani. Perspektive so odprte, pot je znana in zato ne dvomimo, da bo Kovinar uspešno uresničeval cilje, ki si jih je postavil po pretehtanih analizah potreb tržišča, svojih možnostih na tem tržišču in perspektiv, ki mu jih odpira vedno tesnejše sodelovanje z Železarno Jesenice.

M. P.

Kako stanujejo Jeseničani?

Z družbenim stanovanjskim skladom in s poslovnimi prostori na Jesenicah gospodari Stanovanjsko podjetje Jesenice, ki sta ga pred tremi leti ustanovila občinska skupščina in železarna. Vrednost družbenega premoženja, ki je zaupana temu podjetju, je zelo velika, saj znaša več kot 13 milijard starih dinarjev.

Stanovanjsko podjetje Jesenice gospodari s skupno 3155 stanovanj in 43 poslovnimi prostori av s 352 hišami. Največ stanovanj je bilo zgrajenih v zadnjih 20 letih, in sicer po številu 71,7 %, po vrednosti pa 88,3 % vseh stanovanj. Od ostalih 901 stanovanj je 51 stanovanj v lesenih provizorijih (barakah), 27 stanovanj na teritoriju železarne in so predvidena za rušenje, 208 stanovanj pa je v slabših gradbenih objektih z mešano konstrukcijo.

Vse starejše, masivno zidane zgradbe so brez potrebnih instalacij, stanovanja v teh zgradbah so nefunkcionalno izrabljena, sanitarni prostori ne ustrezajo današnjim potrebam in hiše so potrebne večjih popravil in zamenjav elementov. Tudi starejše hiše iz mešanega gradiva ne ustrezajo današnjim potrebam in bo potrebno izvesti sanacije ali pa se v nekaterih primerih odločiti za rušenje. Rušenje bo gospodarno predvsem v tistih primerih, ko bi na mestu sedanje stavbe pridobili gradbeno zemljišče za nove objekte.

Nadaljnja naloga vseh zainteresiranih bo v čim krajšem času porušiti vse zgradbe na teritoriju Železarne in vse lesene provizorije. Gre za skupno 81 stanovanj, ki bi jih bilo potrebno vsaj v nekaj letih nadomestiti z novimi stanovanji. Te naloge ne more prevzeti samo stanovanjsko podjetje, pač pa bodo morale pri tem sodelovati delovne organizacije, katerih delavci stanujejo v teh neprimernih stanovanjskih prostorih.

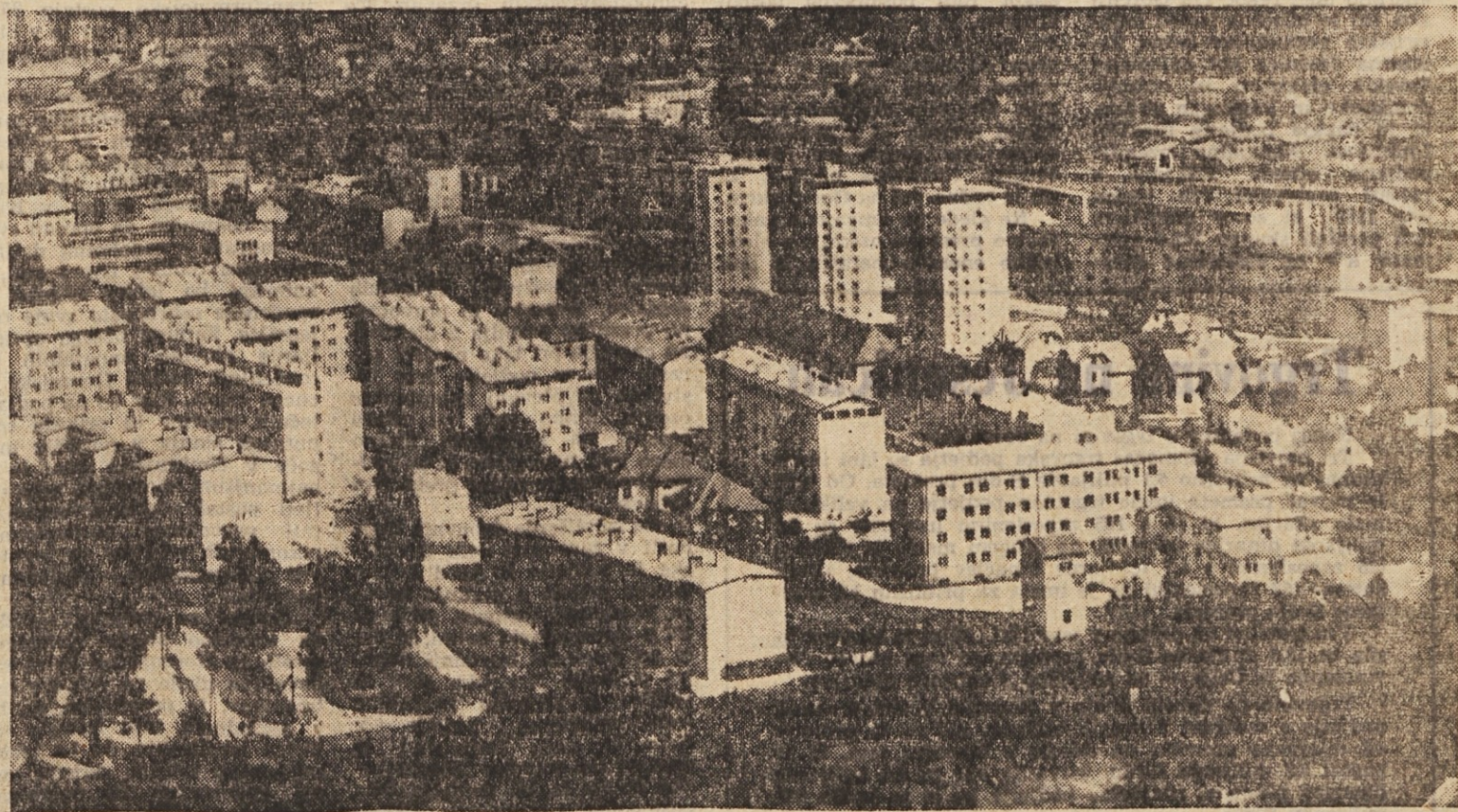
Osnovna naloga podjetja je, da vzdržuje stanovanjske hiše in stanovanja ter ohranja nezmanjšano vrednost stanovanj.

Podjetje vsako leto nameni za redno vzdrževanje približno 35 % ali 1.600.000 N-din. S temi sredstvi v preteklih treh letih ni bilo mogoče odpraviti vseh posledic premajhnega vlaganja v vzdrževanje stanovanjskih hiš v letih pred reformo stanovanjskega gospodarstva. Tudi v tem letu podjetje ni moglo opraviti vseh nujnih popravil ali zamenjav elementov in opreme ter računa, da bo v naslednjih letih še potrebno povečano vlaganje v investicijsko vzdrževanje. Podjetje mora skrbeti tudi za enostavno reprodukcijo stanovanjskega sklada. Ob ustanovitvi je upoštevalo razmere vlagateljev, ki so zahtevali, da podjetje v breme amortizacije prevzame odplačilo anuitet, ki bi jih sicer morali odplačevati vlagatelji, zaradi česar na področju vlaganja v enostavno reprodukcijo podjetje ni opravilo svoje naloge. Del sredstev od stanarin je podjetje namenilo tudi za razširjeno reprodukcijo in je kupilo stanovanja v novem stanovanjsko-poslovnem centru na Jesenicah in v naselju na Tomšičevi cesti. V tem letu bo podjetje adaptiralo objekt na Hrušici in bo pridobilo 22 komfortnih stanovanj.

Prizadevanja večine podjetij, graditeljev za trg, gorenjske kreditne banke, občine ter stanovanjskega podjetja so pripomogle k povečanju stanovanjskega sklada, saj je bilo v letih po reformi stanovanjskega gospodarstva od 1. I. 1966 do 31. XII. 1968 zgrajenih 465 stanovanj, od katerih so samo 3 % v privatni lastnini, vsa druga pa v družbeni lastnini. Letos bo v gradnji skupno 165 stanovanj, od katerih bo vseljenih 99. Po letu 1970 bodo potrebna še večja prizadevanja zainteresiranih organizacij, ker bo osnova za

pridobivanje sredstev za stanovanjsko gradnjo družbeno dogovarjanje. V naslednjih letih lahko pričakujemo manjši interes za družbeno gradnjo stanovanj, pa je zato občina Jesenice skupaj s stanovanjskim podjetjem in SGP »Gorico« iz Nove Gorice pripravila program organizirane individualne gradnje stanovanj v centru Jesenic.

Dipl. gr. inž.
 Marija Zupančič-Vičar

Po osvoboditvi je zršlo na Jesenicah moderno naselje Plavž

Prvi avgust je dan, ko so v enainštiridesetem letu jeseniški prvoborci bili svoj prvi boj na Obranci nad Poljanami, kjer sta padli prvi dve žrtvi našega boja za nacionalno in socialno osvoboditev. Ta dan je praznik naše občine, dan, ko se spominjamo nečloveških naporov in žrtev, s katerimi smo plačali svobodo, pa tudi dan, ko pregledamo, kaj smo od osvoboditve sem že naredili, kako gospodarimo, kakšna je naša skrb za človeka, kakšni so naši odnosi in kje bomo v prihodnje zastavili svoje napore.

Ceprav je jeseniška sedanost neizprosno trda in smo kdaj pa kdaj v skrbeh, kakšen bo naš jutrišnji dan, ne izgublamo prepričanja, da naš delovni človek hoče in zna delati in da ga bo njegovo trdo delo spet postavilo na mesto, ki mu gre. Na Jesenicah je tekla ena prvih zibelk slovenskega proletariata in zato sta delavoljnost in sposobnost tako rekoč v krvi naših plavžarjev, martinarjev, livarjev, valjavcev in drugih delavcev. In čeprav velike vrednosti, ki jih imamo na področju delovnih izkušenj, trenutno ne morejo priti dovolj do izraza, pa vendar vemo, da pomenijo za nas in za širšo družbeno skupnost dragocenost, s katero le moramo računati.

Najbrž smo v določenem pogledu precej edinstvena občina, saj ustvarjamo tri četrtine dohodka v enem samem podjetju in v eni sami panogi. To podjetje — Železarna Jesenice — ima vse povojno obdobje določene cene, kar prihaja posebno drastično do izraza zadnja tri leta, ko mora železarna plačevati surovine za svojo proizvodnjo znatno dražje, kot so cene zanje na svetovnem tržišču, mnoge izdelke pa mora prodajati celo po nižjih cenah, kot so cene v mnogih državah, katerih železarnstvo se lahko oskrbuje s surovinami po cenah, ki jih določa svetovno tržišče. Ko zadnja leta razmišljamo o vsem tem, se nam včasih zdi, da delamo za nekoga drugega, da se vrednost našega dela v preveliki meri kaže drugod in kdaj pa kdaj smo se tudi že vprašali, ali je naše delo sploh še kaj vredno in ali sploh so možnosti, da bi ga realneje ovrednotili. Kljub vsemu temu pa smo trdno prepričani, da plemeniti cilji naše družbe, naša širša družbena prizadevanja in volja za razreševanje družbenih naspotij morajo pripeljati do tega, da se bo naš železar, spet znašel v pravičnejšem odnosu do delavcev v kovinsko predelovalni in v drugi industriji.

Ce petnajst let po osvoboditvi ni skoraj nihče spraševal, kje stoji tista železarna, ki je vse to obdobje nosila skoraj najtežje breme v jekla lačni dežel, in če so se tisti hip, ko nam je začelo iti na bolje, vnele razprave o dislociranosti naše železarne od surovinskih virov, o njeni strateško neugodni lokaciji in podobnem, pa danes lahko rečemo, da zanesljivo zmoremo oskrbovati naše gospodarstvo, z železom in jeklom po sprejemljivih

Ob prazniku naše občine

cenah tudi z našimi zelo zastarelimi napravami — samo če bi nam bilo omogočeno kupovati potrebne surovine iz material tam, kjer je to za nas najbolj ekonomično.

Prepričani, da se bomo postopoma približali prav tem ciljem, smo bili in smo še vedno vneti zagovorniki gospodarske in družbene reforme. Zato nam ni prav, če so njene akcije včasih zablokirane, če se v posameznostih oddaljujemo od začrtanih ciljev in če so bremena zaostrenih pogojev gospodarjenja le preveč neenakomerno porazdeljena.

Dobro vemo, da sedanja struktura gospodarstva naše občine ni najbolj smotrna. Zato si že dolgo prizadevamo, da bi to strukturo spremenili in jo napravili bolj raznoliko. V zadnjih dvajsetih letih sta vrednost osnovnih sredstev in družbeni proizvod v naši občini napredovala v preostalih panogah gospodarstva vsako leto za rahel odstotek hitreje kot v železarni. Takšno gibanje želimo ohraniti tudi v prihodnje, morali pa ga bomo še bolj pospešiti. V zadnjih letih smo si zelo prizadevali, da bi v naši občini razvili vse tisto, za kar imamo naravne možnosti, surovinske vire in ustrezne kadre, da bi na ta način že v bližnji prihodnosti zadovoljevanje naših skupnih potreb ne bilo več odvisno zgolj od tega, kako dela in v kakšnem odnosu do slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva je naš železar. Zavedamo se težav in ovir, ki stoje pred nami, vendar vemo, da je ob železarni mesto in prostor tudi za razvoj kovinsko predelovalne industrije, da od prvih skromnih korakov, ki smo jih naredili za razvoj turizma, lahko in moramo temeljiteje ekonomsko izrabiti naravne lepote, ki jih pri nas ne manjka, da na območju naše občine, kjer je močan tranzit in kjer je vrh vsega mejno področje, lahko trgovina in promet močno povečata svoj dohodek in da se moramo široko poslovno povezovati s slovenskim in jugoslovanskim gospodarstvom, če želimo doseči zastavljene cilje. Če teh ciljev ne bomo dosegli, bo skrb za naš jutrišnji dan postala še bolj zaostrena.

Ob našem prazniku sporočam iskrene pozdrave vsem delovnim ljudem v domovini, našim občanom pa izrekam priske čestitke!

FRANCE ŽVAN, PREDSEDNIK SOB JESENICE

Ali veste...

...da sta pridobivanje in predelava železa in jekla na Gorenjskem stara že kakih 2500 let;

...da so na različnih krajih topili železovo rudo že ilirski Noričani;

...da najstarejši ohranjeni dokument iz fužinarske preteklosti Jesenic datira iz leta 1381, ko je grof Friderik Ortenburški s svojim rudarskim redom podelil fužinarjem na Planini pod Golico različne svoboščine; ...da je med XIV. in XVI. stoletjem nastalo na Gorenjskem 20 fužin, med katerimi so bile največje na Javorniku, na Savi in na Plavžu;

...da je že leta 1535 obratoval na Javorniku plavž na breščanski način, prvi tak plavž v Srednji Evropi; ...da je bilo v Železarni leta 1949 samo 143 visoko kvalificiranih delavcev, medtem ko jih je danes že blizu 1200;

...da je po osvoboditvi samo v lastnih šolah Železarne dokončalo šolanje 146 mojstrov, 417 srednjih tehnikov in 1876 učencev polične industrijske šole;

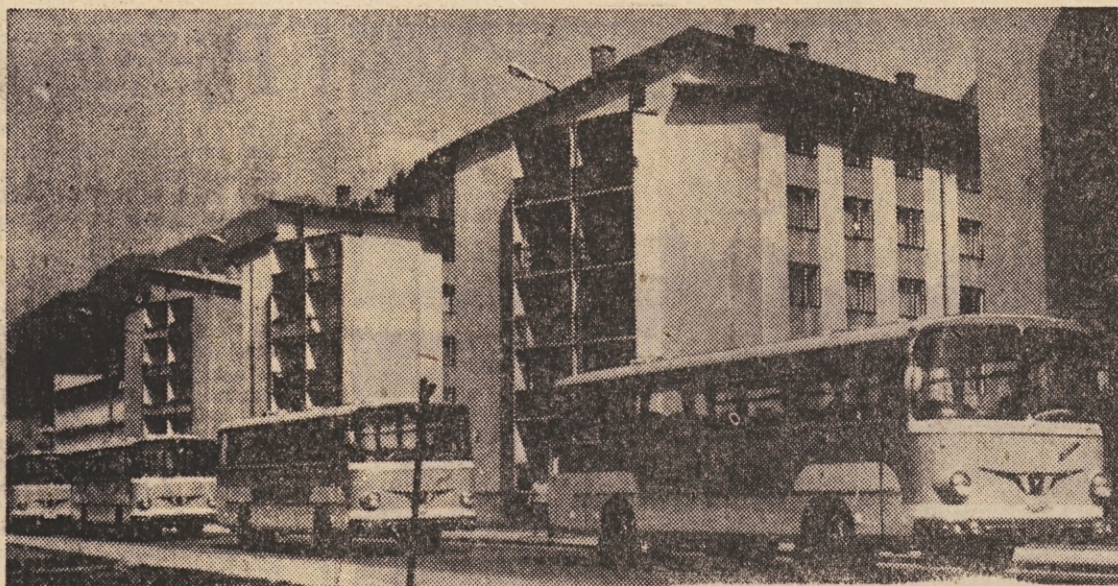
...da je Železarna po osvoboditvi imela na praksi ali specializaciji od enega do dveh let 1400 delavcev iz železarn Zenica, Skopje, Nikšić, Sisak, valjarne Zeman in tovarn Djuro Džaković in Rađe Končar;

...da je Železarna po letu 1945 štipendirala več kot 600 dijakov in študentov na srednjih, višjih in visokih šolah;

...da gre zadnjih deset let skozi razne interne tečaje in seminarje Železarne med 1800 do 2400 delavcev letno; ...da je v obdobju po osvoboditvi Železarna usposobila ali pa zgradila 1989 stanovanjskih enot, štiri samske domove in obrat družbene prežnane;

...da se v počitniških domovih Železarne v Crikvenici in v Biogradu na moru zvrsti letno od 2500 do 3500 jeseniških delavcev in njihovih svojcev;

...da v delavskem svetu Železarne, v njegovih odborih ter v svetih in komisijah delovnih enot sodeluje skoraj 1000 neposredno ali posredno izvoljenih delavcev oziroma vsak šesti član delovnega kolektiva. I. V.

Avtobusi poslovne enote podjetja Ljubljana transport na Jesenicah pred stolpici na Plavžu

Turizem in gostinstvo – nove perspektive

V jeseniški poslovni enoti podjetja Ljubljana transport uspešno razširjajo svoje poslovanje

Potem ko je modernizirala svoja vozila potniškega prometa, se je poslovna enota Ljubljana-transport na Jesenicah pričela uveljavljati še v turistični dejavnosti; najprej z domačim, potem pa tudi z inozemskim turizmom. Vpeljala je mrežo turističnih poslovalnic na Jesenicah, v Kranjski gori in Podkorenu, leta 1964 pa je zgradila novo žičnico-sedežnico na Španov vrh in se tako pričela uveljavljati tudi v tej dejavnosti, ter jo dopolnila z nakupom prenosnih smučarskih vlečnic na bencinski in električni pogon v Gozdu Martuljku, Planici in na Vršču.

Da bi dejavnost potniškega prometa skupaj s turizmom in z žičnicami še smotrneje povezala, je poslovna enota v začetku lanskega leta pričela resno razmišljati, da poslovno dejavnost razširi še na gostinstvo. Prvega julija lani se ji je priključilo klimatsko zdravilišče »Franc Rozman« iz Gozda Martuljka, skupaj z depandansama Mladinski dom in hotel »Spik« ter s campingom in plavalnim bazenom. Obnovljeni objekti, ki poslujejo pod nazivom »Hotel Spik«, nu-

dijo gostom vse potrebno udobje, na voljo pa je 335 ležišč in 554 restavracijskih sedežev.

Razumljivo je, da je vzporedno z rastjo poslovne enote raslo tudi število zaposlenih delavcev, prav tako pa tudi število učencev različnih poklicev, saj si je poslovna enota predvsem za delavniške obrate sama vzgajala potrebne kadre. Ob koncu leta 1968 je poslovna enota štela 200 delavcev in 22 učencev. V letu 1968 je poslovna enota tudi prvič dosegla realizacijo, večjo od milijarde S-din, medtem ko v letošnjem letu predvideva, da bo dosegla realizacijo v višini 1 milijarde 390.000.000 milijonov starih din.

V želji, da bi se kar najuspešneje uveljavljala v turistični dejavnosti, je v lanskem letu nabavila 4 moderne turistične avtobuse znamke mercedes ter nekaj vozil domače proizvodnje. V letošnjem letu pa bodo sledile še nove nabave vozil: 2 avtobusa znamke mercedes, 2 avtobusa TAM AS 3500 za mestni in primestni promet, za potrebe tovrnega prometa bodo kupili tri tovrnjake, medtem ko bo do na-

stopa letošnje zimske sezone v Gozdu Martuljku na že urejenem smučišču zgrajena nova stabilna vlečnica dolžine 600 m in s prevozno kapaciteto 800 smučarjev na uro.

Mimo prometne dejavnosti išče poslovna enota možnosti nadaljnjega razvoja predvsem v turizmu in gostinstvu. Zato si mora zagotoviti moderna vozila v potniškem prometu ter lastne žičniške, hotelske in druge kapacitete, da lahko vsakemu gostu ponudi kompletne turistične hotelske in prevozne storitve, kar je v zadnjem času na turističnem trgu vse bolj iskano.

Se posebej pa je privlačen prav Gozd Martuljk, ki ima izraziti obdobji letne in zimske sezone. Idilična okolica Gozda Martuljka, odlična kuhinja hotela »Spik« in njegovih depandans, camping, plavalni bazen, kotalkališče 20 x 40 m, pozimi pa še drsališče in bližina odličnih smučišč z lastnimi smučarskimi vlečnicami vabijo vedno znova nove goste.

VITOMIR RAVHEKAR

Za nemoteno preskrbo Gorenjske z električno energijo

Poraba električne energije narašča na Gorenjskem hitreje kot v zahodnoevropskih državah

Distribucijsko podjetje Elektro-Kranj oskrbuje z električno energijo tako rekoč vso Gorenjsko, saj je izločena izmed industrijskih porabnikov edino Železarna Jesenice kot odjemalec Savskih elektrarn in ozemlje domžalske in kamniške občine, ki ju napaja podjetje Elektro-Ljubljana. Napajalno ozemlje podjetja obsega 2091 km² s 144.300 prebivalci (ob koncu leta 1968), ki so v preteklem letu porabili skupno 246,6 milijonov kW ur električne ener-

gije. Med odjemalci, med njimi so tako industrijski obrati, kakor tudi posamezna gospodinjstva, je v zadnjih letih vedno več takih, ki so močno odvisni od nepretrgane in kakovostne dobave električne energije. Pri tem mislimo na sodobno urejene in z avtomatiko opremljene obrate ter na občutljive turistične objekte, ki jih je vedno več na Gorenjskem.

Ne glede na omenjeno kakovostno preskrbo ozemlja z električno energijo narašča iz leta

v leto poraba energije znatno hitreje kot znaša povprečje v zahodnoevropskih državah. Če računajo tam, da se poraba električne energije v 10. letih podvoji, lahko ugotovljamo za Gorenjsko, da dosežemo podvojitve porabe električne energije že v 5,3 leta, saj se je prodaja od 51 milijonov kW ur v letu 1956 dvignila na 246,6 milijonov kW ur v letu 1968. Taka nagla povečava odzema zahteva stalno dopolnjevanje in izgradnjo električne mreže, s tem pa tudi porabo obsežnih finančnih sredstev. Zadostno in pravočasno preskrbo ozemlja z električno energijo pri tako naglem porastu dosega podjetje brez bistvenih povečevanj zaposlenega osebja, mimo tega pa skuša omejiti na najmanjšo možno mero tudi neizogibne in za redno obratovanje nujne prekinitve dobave.

Za izboljšanje dobavnih možnosti v severnem delu Gorenjske je podjetje že pred dvema letoma pričelo z gradnjo novega visokonapetostnega voda 35 kV v Gornjesavski dolini, ki naj bi po dokončni izgradnji napajal področje Kranjske gore in okolice s pomočjo razdelilne transformatorske postaje v Kranjski gori. Daljnovod je zgrajen do polovice Gornjesavske doline in bo podjetje dela postopoma nadaljevalo. Drugo posebno turistično važno področje je Bled s svojo okolico,

za katerega kakovostno preskrbo je podjetje zgradilo razdelilno transformatorsko postajo 35/10 kV na Bledu in ki bo že v bližnji prihodnosti prevzela napajanje tega področja.

Za čimbolj sodobno ureditev obratovanja električne mreže na Gorenjskem je podjetje že v letu 1966 pričelo s pripravami in z izgradnjo obratovalno-energetskega centra v Kranju z namenom, da opremi svoje naprave s sodobnimi daljinsko upravljanimi napravami, s katerimi bo lahko hitreje in smotrneje oskrbovalo svoje odjemalce. Zamisel obsega upravljanje glavnih napajalnih in razdelilnih vozlišč Gorenjske iz enega mesta, kjer bo na podlagi točnih meritev in prikaza trenutnega stanja v omrežju mogoče v čimkrajšem času in z najmanjšimi motnjami odpravljati nastale defekte, organizirati pravočasno prenapajanje posameznih okolišev in zagotoviti ekonomično poslovanje podjetja.

Ceprav se podjetje zaveda, da trenutno stanje električne mreže na Gorenjskem še ni zadovoljivo glede na zahteve potrošnikov, je prepričano, da bo v doglednem času doseglo tolikšno izboljšanje, da bo lahko zagotovilo svojim odjemalcem res kakovostno in nemoteno oskrbo z energijo.

DIPL. EL. INŽ. BORIS VALENCIČ

Trgovina na Jesenicah

Nekaj podatkov o trgovini na Jesenicah:

Tri največja »domača« trgovska podjetja so lani imela skupaj za približno 6,1 milijarde S-din prometa. Od tega je največ prometa imelo trgovsko podjetje na veliko in malo »Zarja«, ki je s 105 zaposlenimi ustvarilo za 3,1 milijarde dinarjev prometa, na drugem mestu je »Rožca« (86 zaposlenih) s 1,7 milijarde dinarjev prometa, »Delikatosa« (62 zaposlenih) pa je imela za približno 1,3 milijarde S-din prometa.

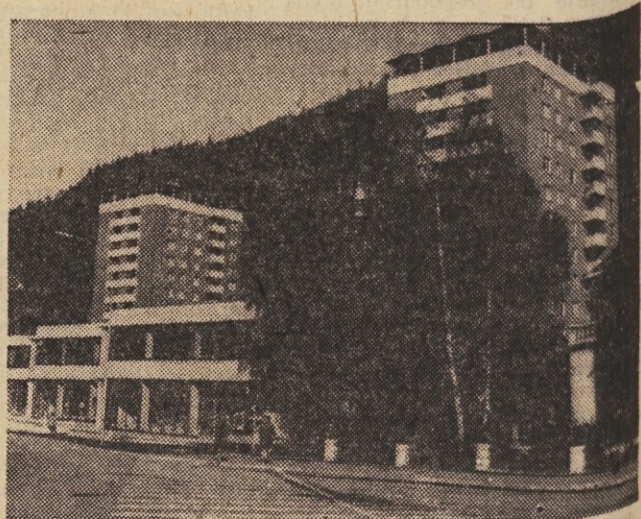
Vsa triobina na drobno v jeseniški občini je lani ustvarila za 13,5 milijarde S-din prometa, od tega največ Kovinotehna iz Celja — za približno 6 milijard dinarjev.

Trgovino na debelo imajo v jeseniški občini v rokah podjetja s sedežem v drugih občinah, saj so ta podjetja od celotnega prometa na debelo v lanskem letu, ki je znašal 5,2 milijarde S-din, ustvarila kar za 4,4 milijarde dinarjev prometa, »domača« podjetja pa le za kakih 800 milijonov S-din.

Posebno izdajo Delavske enotnosti ob 100-letnici Železarne Jesenice in občinskem prazniku Jesenic so omogočili naslednji delovni kolektivi:

- Elektro Kranj z delovno enoto Žirovnica
- Elektrotehnični servis Jesenice
- Gradis Jesenice
- Hotelsko podjetje Gorenjka
- Hotel Pošta
- Izolirka
- Komunalno podjetje Kovinar Jesenice
- KO-OP, Kovinska oprema Mojstrana
- Lekarna Jesenice
- Lesno galanterijski obrat Jesenice
- Mesarsko podjetje Jesenice
- Naravno zdravilišče Triglav, Mojstrana
- Obrtno podjetje »Komunalni servis«
- Obrtno podjetje »Kovinoservis«
- Obrtno podjetje »Kroj«
- Občinski sindikalni svet Jesenice
- Osnovna organizacija sindikata Železarne Jesenice
- Prometno podjetje Ljubljana transport, poslovna enota Jesenice
- Savske elektrarne Ljubljana, HE Moste
- Splošna bolnica Jesenice
- Splošno gradbeno podjetje Sava
- Stanovanjsko podjetje Jesenice
- Skupščina občine Jesenice
- Trgovsko podjetje »Delikatosa«
- Trgovsko podjetje »Rožca«
- Trgovsko podjetje »Zarja«
- Vezena, Blejska Dobra
- Vodovod Jesenice
- Zdravstveni dom Jesenice
- Zavarovalnica Sava, poslovna enota Jesenice
- Zavod za vzdrževanje športnih objektov
- Železarna Jesenice

VSI TI DELOVNI KOLEKTIVI ČESTITAJO VSEM JESENIČANOM OB NJIHOVEM OBČINSKEM PRAZNIKU IN JIM ŽELIJO VELIKO OSEBNE SREČE IN DOBRIH USPEHOV NA DELOVNIH MESTIH

Središče mesta Jesenice

S tekem jeseniških železarjev na Španovem vrhu

VISOKO DVIGNJENA ZASTAVA ŠPORTNEGA UGLEDA

Jeseniški železarji — športniki včeraj in danes

Jeseniški železarji so od nekdaj bili vztrajni, borbeni in uspešni športniki. Planinstvo, telovadba in smučanje so bile prve športne zvrsti, v katerih so se pričeli meriti med seboj mladi Jeseničani. Leta 1911 so odigrali tudi že prvo nogometno tekmo v Milanovem logu (današnje naselje Gradisa) z nekimi italijanskimi moštvi.

V obdobju med obema vojnama se je na Jesenicah telesno vzgojna in športna dejavnost zelo razvijala. Delovali so štirje športni klubi in tri delovne organizacije. Planinci so v TK »Skala« nadaljevali in razširili svojo aktivnost z alpinizmom in alpskim smučanjem. Ta društva in klubi so bili sicer politično in nazorsko obarvani, vendar pa delavska mladina v medsebojnih srečanjih ni kazala kakšne posebne politične nestrpnosti.

V obdobju med 1930. in 1940. letom so na Jesenicah gojili sedemnajst športnih panog. Lokalno rivalstvo je po svoje prispevalo k kvalitetni rasti in razvoju smučarskih disciplin, telovadbe in nogometa. Zlasti so številni državni reprezentanti in olimpijci. Znani so smučarski asi tedanje dobe: Franc Smolej, Ciril Praček, Emil Znidar, Jože Knific, med dekletki pa Erika Hein, Lojzka Praček, Vida Pohar — Crnobori idr. Med telovadci se je dolga leta odlikoval Janez Pristov, reprezentant in olimpijec. Nogometniki »Bratstvom« so v prvem tovrstnem tekmovalju leta 1933 osvojili naslov prvaka Gorenjske. Šest let pozneje pa so se borili v finalu za prvaka Slovenije v ISSK Maribor in tekmovali v slovenski nogometni ligi.

V namiznem tenisu sta žela uspehe Drago Knific in Lojze Strumbelj. V teški atletiki je bilo nekaj zelo dobrih dvigalcev uteži in rokoborcev. Med alpinisti pa je bil Joža Čop junak, po katerem so se zleđovalj številni privrženci alpinizma.

Prav je, če povemo, da je bila vsa ta razvejana športna dejavnost odvisna od samofinanciranja. Tedanji športniki niso uživali nobenih ugodnosti; napore vadbe so opravili ob redni zaposlitvi, opremo in športne rekvizite so kupovali sami, za tekmovalja pa so imeli težave celo z neplačanim dopustom.

Večina jeseniških športnikov je sodelovala v NOV ali pa podpirala osvobodilno gibanje; v tem žitu je bilo zelo malo plevala. Po nepopolnih podatkih je 50 športnikov padlo v partizanih, ali pa so izgubili življenje kot talci oziroma umrli v taboriščih.

Vrzeli, ki jih je pustila vojna, so se v jeseniškem športu čutili nekaj let. Na plečih tistih, ki jim je usoda vojne vihre prizanesla, se je začela snovati nova telesna kultura železarskih Jesenic. Nekateri športne zvrsti, ki so se pred vojno posebno uspešno razvile, so v povojnem obdobju počasi ugasnile, hkrati pa se pojavile nove.

Tako je hokej na ledu postal najatraktivnejši šport z največjimi privrženci. V tej panogi Jeseničani že desetletja igrajo prvo violino v državi. V košarki so dekleta uspešnejša od fantov. Tudi v teh panogah so Jeseničani dali in še dajejo državne in republiške reprezentante. Smučarji nadaljujejo svetlo tradicijo svojih prednikov; v tem športu se očitno kažejo rezultati vztrajnega in nestrpnega dela.

V povojnem obdobju se je uspešno razvila tudi odbojka. Lani so se odbojkarji uvrstili v drugo zvezno ligo. Svojo prvo tekmovalno sezono so prav uspešno zaključili: uvrstili so se na odlično tretje mesto.

Balinanje in sankanje je dokaj množično in uspešno; prizadevnj so tudi atleti, boksarji, rokometarji in drsalci. Tudi v namiznem tenisu so Jeseničani po želi že mnogo uspehov na tek-

movanjih za državno in republiško prvenstvo.

Planinci in alpinisti so pomemben člen v dolgi verigi športne dejavnosti jeseniških železarjev; njihova aktivnost jih uvršča med najuspešnejše v državi. Tudi v šahu so se Jeseničani pogosto uveljavili. Skratka, vso povojno obdobje jeseniške telesne kulture je ena sama uspešna bilanca dosežkov, ki so rezultat vztrajnega, načrtnega in zavzetega dela posameznih športnih skupnosti. Teh pa ne bi bilo brez družbene materialne pomoči, še zlasti pa pomoči delovne skupnosti železarne Jesenice.

V novejšem času se v Železarni ugodno razvija rekreativna dejavnost; železarji gojijo 12 športnih panog, v katerih tudi tekmujejo v medobratnih srečanjih in za prvenstvo železarne. V jesenskem in pomladanskem tekmovalju sodeluje že nekaj let skoraj polovica članov kolektiva. Najbolj se železarji ogrevajo za streljanje, balinanje, kegljanje na asfaltu in na ledu, šah in za namizni tenis; tem panogam pa sledijo sankanje, alpsko smučanje, nogomet in atletika.

Pomladi, ko zaključijo tekmovalje, podelijo nagrade in priznanja najboljšim obratom in posameznikom v posameznih panogah. Vsako leto je to slovesnost, ki mobilizira in vzpodbuja vse dejavnike športne rekreacije v Železarni za prihodnja tovrstna srečanja in tekmovalja.

Vsa ta široka fronta telesno kulturnih aktivnosti jeseniških železarjev je seveda pogojena s športnimi objekti. Te objekte, kar jih imajo, jim ni nihče podaril, večino športnih objektov so zgradili sami, s prostovoljnimi delom. Žal pa se je ta delovna vneva v zadnjih nekaj letih precej ohladila in verjetno tudi zato so ostale Jesenice kot edino večje industrijsko središče v Sloveniji brez ustreznega športnega stadiona, pomožnih igrišč in drugih potrebnih objektov.

SPORED

proslave 100-letnice
Železarne Jesenice

v soboto in nedeljo, 26. in
27. julija 1969

Proslava je pod pokroviteljstvom predsednika Izvršnega sveta SRS, ki bo tudi govoril na zborovanju železarjev v nedeljo ob 9. uri.

SOBOTA, 26. julija 1969

- ob 16. uri: Otvoritev likovne razstave »Dolik« v stranski dvorani Delavskega doma na Jesenicah
- ob 16.30: Otvoritev gasilske razstave v gasilskem domu Železarne Jesenice na Javorniku
- ob 17. uri: Otvoritev razstave »Svoboda« Javornik-Koroška Bela v Kulturnem domu na Javorniku
- ob 17.30: Svečana seja delavskega sveta Železarne Jesenice v novi dvorani Kulturnega doma na Javorniku
- ob 20.30: Ljudska igra Franceta Klinarja »Plavž« v gledališču na Jesenicah

NEDELJA, 27. julija 1969

- ob 9. uri: Pričetek zborovanja železarjev; sodelujejo tudi pevci, recitatorji in pihalni orkester
- od 11. do 13. ure: Ogled obratov Valjarne Bela
- ob 15. uri: Na Poljanah — pričetek kulturnega in zabavnog športnega programa

Športniki — železarji so pogosto toliko zavzeti in zagnani v športnih aktivnostih, da pozabijo na različne pomembne jubileje. Ob stoletnici Železarne pa jih, lahko navdaja opravičeno zadovoljstvo, da so vedno visoko držali zastavo športnega ugleda in slave železarskega velikanca pod Mežakljo in proletarskih Jesenic.

VIKTOR BRUN

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo republiškega sveta Zs za Slovenijo, izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 316-695, 312-402 in 310-033, uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-32000-10-3204-488 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 S-din — polletna 13 N-din — 1300 S-din — letna 26 N-din — 2600 S-din — Rokopisov ne vračamo — Poštna plačana v gotovini — Tisk in kileži CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Rojstva, bolezni, smrt...

Zdravstveni dom Jesenice, ki od lanske pomladi izvaja zdravstveno varstvo na področju jeseniške in radovljiske občine, ima verjetno v vsej Sloveniji najbrž pa tudi v Jugoslaviji najboljši pregled nad zdravstvenim stanjem prebivalstva na svojem območju. Od vseh prebivalcev na tem območju, ki jih je blizu 55.700, je namreč zdravstveno zavarovanih več kot 52.200 oseb.

Podatki iz vitalne statistike, ki jo vodi ta zdravstveni dom, dajejo solidne osnove za ocenjevanje zdravstvenega varstva na njegovem področju, hkrati pa do določene mere pomenijo tudi merilo za uspešnost ukrepov za kompleksno oskrbo bolnikov.

Naj navedemo nekaj teh podatkov: Število rojstev na 1000 prebivalcev 16,13

Naravni prirastek na 1000 prebivalcev	6,35
Splošna umrljivost na 1000 prebivalcev	9,77
Umrljivost dojenčkov na 100 živorojenih	2,78
Mrtvorojeni na 100 živorojenih	1,22
Vitalni indeks (živorojeni na 100 umrlih)	165,07

Od dojenčkov, ki ne ostanejo živi, jih večina umre v obdobju do enega meseca po rojstvu. Glavni vzroki te umrljivosti so še vedno predvsem nedonošenost in tipične bolezni novorojenčka. Pomemben vzrok smrti dojenčkov so prirojene nakaze, predvsem malformacija srca in krvnih obočil, zatem pa bolezni dihalnih organov.

Večina zakoncev želi imeti le enega ali dva otroka; v zadnjih letih je opaziti rahlo tendenco upadanja rojstev. Po vr-

sti rojstev je bilo največ prvorojencev — 47,43 %, drugorojencev pa je bilo 36,74 %. Na sto živorojenih dečkov je bilo 91 deklica, doma pa je rodilo le 2,33 % žena.

Večina prebivalcev jeseniške in radovljiske občine umre v starosti od 65 do 74 let. Med vzroki smrti so visoko na vodilnem mestu bolezni srca in ožilja. To velja za vse razvitejše države: nezdrav način življenja, življenjski in delovni tempo, neurejen ritem delovnih naporov in počitka, čezmerno uživanje kofeina in nikotina — vse to povzroča vedno več žrtev zaradi bolezni srca in ožilja v zreli in najbolj produktivni življenjski dobi.

Med vzroki umiranja so na drugem mestu rakasta obolenja, na tretjem mestu je starost, na četrtem mestu pa so nesreče, zastupitve in samo-

morl. Nesreče izven dela so pogostejše od nesreč pri delu. Nesreče so vzrok smrti v 5,33 odstotka, samomorji pa so bili vzrok 2,75 % vseh smrti. Na petem mestu so bolezni dihal, potem pa sledijo bolezni prebavil.

Med aktivnimi zavarovanci jih največ izostaja z dela zaradi bolezni dihal, nato pa sledijo poškodovanci in oboleli na prebavilih. Bolezni dihal so sicer na prvem mestu pri vseh starostnih skupinah prebivalcev.

Zaradi podaljšanja življenjske dobe (7,56 % prebivalstva je starih več kot 65 let) se veča tudi število starejšega prebivalstva, z njim vred pa tudi vrsta kroničnih bolezni, ki pomenijo precejšnjo obremenitev za zdravstveno službo.

Delo v Zdravstvenem domu Jesenice opravljajo 239 delavcev, od tega 34 zdravnikov in zobozdravnikov, 147 zaposlenih, ki spadajo v ostali medicinski kader, 22 uslužbencev, 6 šoferjev reševalne službe in 30 zaposlenih, ki spadajo v tehnični kader.

Prosveta in kultura v jeseniški občini

Trenutno je za šolstvo v jeseniški občini značilno racionaliziranje mreže osnovnih šol. Namen tega racionaliziranja ni le v varčevanju, temveč predvsem v izboljšanju pouka. Z ukinitvijo podružničnih šol (že pred leti v Planini pod Golico, nato v Javorniških rovih, sedaj pa v Ratečah in Gozd Martuljku) bomo vse večjemu številu otrok zagotovili boljši pouk, saj odpade kombiniran in polkombiniran pouk. Pogoj za odpravo podružničnih šol pa je, da zagotovimo varen prevoz otrok od doma do matične šole in nazaj. TIS (Temeljna izobraževalna skupnost) je v ta namen kupila kombi in avtobus.

Ob šestih osnovnih šolah in eni posebni šoli pa sta še vedno dve podružnični osnovni šoli, katerih položaj bo potrebno čimprej rešiti.

Solskega prostora je še vedno premalo, čeprav smo po vojni zgradili osnovno šolo v Žirovnici, v Mojstrani, na Jesenicah, razširili in obnovili staro šolo na Koroški Beli in usposobili stavbo za posebno šolo v Kranjski gori je v gradnji šola za otroke od Rateč do Gozd Martuljka Kljub vsemu pa so potrebe še vedno velike. Nujno bi bilo potrebno povečati in kompletirati šolo v Žirovnici ter zgraditi oziroma pridobiti šolske prostore na Jesenicah. Ponekod imamo še vedno triizmenski pouk.

Med šolami II. stopnje je gimnazija kadrovske in po opremljenosti zadovoljila zahtevi za verifikacijo. V okviru Železarskega izobraževalnega centra pa delujeta poklicna in tehniška srednja šola. Najmlajša šola, to je šola za zdravstvene delavce, pa je dosegla tako kvaliteto, da so bile dosedanje generacije učenek še pred zaključnim izpitom »razgrabljene«.

Glasbena šola ima trenutno kadrovske in finančne probleme, pa tudi prostori, v katerih dela, niso najbolj primerni. Upajmo, da se bo iz tega kmalu izklopala.

Delavska univerza praznuje letos desetletnico ustanovitve. V zadnjih dveh letih so se s preselitvijo zavoda delno izboljšale delovne razmere. Pri ureditvi svojega programa jeseniška delavska univerza vse bolj sodeluje z radovljiško univerzo. Oba zavoda za izobraževanje odraslih nameravata v bodoče skupno reševati razen programskih tudi kadrovska vprašanja.

S številom, velikostjo in delovnimi razmerami v vzgojno varstvenih zavodih ne moremo biti zadovoljni. Imamo tri samostojne vzgojno varstvene zavode in dva pri osnovnih šolah. Razveseljivo je, da prav v tem času intenzivno rešujejo ta problem. Anketa med starši je pokazala, da je še približno 100 otrok, ki bi jih starši radi dali v varstvo, če bi zmogljivosti in druge razmere to dovoljevale. Pravkar pa organizirajo otroško varstvo za predšolske otroke pri mojstranski osnovni šoli, v Žirovnici pa naj bi ta problem rešili skupaj z razširitvijo oziroma z dograditvijo sedanjih osnovnih šol, na Jesenicah pa z graditvijo vzgojno varstvenega zavoda v podaljšku sedanjega vrta na Plavžu. Projekt za to gradnjo že delajo, pa tudi finančna sredstva so že zagotovljena.

POMANJKANJE SREDSTEV IN PROSTOROV

Temeljna izobraževalna skupnost, ki zbira in deli denar za šolstvo, je svoj polletni proračun realizirala 94-odstotno, so pa izgledi, da ga do konca leta v celoti uredniči.

Stanovanjske potrebe prosvetnih delavcev se stalno rešujejo, vendar je denarja za vse zahteve premalo. Letos je TIS rešila z nakupom in s preselitvami stanovanjsko vprašanje petim proslcem, občinska skupščina pa v zadnjih letih sedmim prosvetnim delavcem. Trenutno je še 16 prošenj za dodelitev stanovanj ali za posojilo za pomoč pri zasebnih gradnjah. So realne možnosti, da tem proslcem v približno enem ali največ v dveh letih ustrežemo.

S pregledom koristnikov sklada za kulturno dejavnost, ki pri Skupščini občine Jesenice deluje že nekaj let, je podan tudi pregled stanja in razsežnosti kulturne dejavnosti v jeseniški občini. Izven tega sklada je bil od dosedanjih štirih godb lani ustanovljen pihalni orkester jeseniških železarjev, katerega mecen je železarja; preostali prispevek gospodarskih organizacij kulturni v občini pa je minimalen in le priložnosten. V okviru glasbene šole, ki se financira iz sredstev TIS, pa deluje simfonični orkester.

Največja koristnika občinskega sklada za kulturno dejavnost sta amatersko gledališče »Tone Cufar« in ljudska knjižnica, ker pač zaposlujeta nekaj stalnih sodelavcev. Amatersko gledališče stopa z jesenjo v jubilejno petindvajseto sezono svojega obstoja in dela. Ljudska knjižnica skrbi za nekaj svojih poslovalnic tudi v drugih krajih občine. Občinsko zvezo kulturno-prosvetnih organizacij sklad dotira tako za njeno dejavnost kot prek nje tudi za dejavnost devetih kulturno-prosvetnih društev in »Svoboda«. V društvih so razvite predvsem klasične oblike kulturno-prosvetnega dela, kot sta dramatika in pevski zbori; le v manjši meri je razvito delo klubov in drugih sodobnejših oblik kulturno-prosvetnega delovanja. Izjemno mesto pri jeseniški »Svobodi« zavzemata kvaliteten folklorni ansambel in »Dolik«, likovna sekcija, ki že več kot dve desetletji združuje in vzgaja amaterske slikarje in skrbi za stalne likovne razstave amaterskih in poklicnih likovnikov. Koristniki sklada in TIS so tudi ženski in mešani zbor ter mladinski zbor jeseniških srednjih šol, ki se vedno uspešneje uveljavljajo ne samo v mejah jeseniške občine, temveč tudi izven nje. To dokaj pestro sliko kulturno-prosvetne aktivnosti dopolnjujejo še številne skupine na osnovnih in srednjih šolah z različnimi kulturno-prosvetnimi dejavnostmi, nemajhen kulturno-vzgojni vpliv pa ima tudi lokalna radijska postaja Jesenice.

Z dokaj rednimi gostovanji poklicnih gledaliških hiš, s kvalitnimi gostovanji z vokalnimi in instrumentalnimi ansambli kakor tudi z gostovanji najrazličnejših drugih kulturnih in zabavnih prireditelj je podoba kulturno-prosvetne dejavnosti v jeseniški občini še kar celovita. Bila bi seveda lahko še pestrejša in bogatejša, toda na eni strani jo omejujejo pomanjkljiva finančna sredstva, na drugi strani pa pomanjkanje prostorov, njihova neurejenost in zastarelost.

KRAJEVNA SKUPNOST TRSTENIK VSAKO LETO
INVESTIRA ŠTIRIKRAT VEČ SREDSTEV, KOT PA JIH
ZANJO ODMERI OBČINSKI PRORAČUN

TRDNO ZAUPANJE V KRAJEVNO SAMOUPRAVO

»Obljubljati čimmanj, narediti čimveč!« je najbolj dragocena izkušnja prebivalcev Trstenika, Povelj, Pangršce, Babnega vrta, Čadovelj in Žabelj

Gorenjske vasi že od nekdaj uživajo sloves, da so tudi na zunaj najlepše urejene med vsemi našimi vaškimi naselji. Toda tisto, kar lahko vidiš v šestih vaseh pod Storžičem — v Trsteniku, Poveljah, Pangršci, Babnem vrtu, Čadoveljah in v Žabljah — nehote prebudi vprašanje: ali je za 373 prebivalcev teh vasi vsak dan praznik, da so stavbe vselej lepo prebeljene, dvorišča pospravljena, okna venomer v cvetju, vaške poti redno vzdrževane in posute?

Nisem si mogel kaj, da Edvarda Bečana, predsednika Krajevne skupnosti Trstenik, ki združuje omenjene vasi, ne bi kar naravnost vprašal, kako je to mogoče in kdo vse to plača.

»Petino sredstev, ki jih potrebujemo, prispeva občinska skupščina, ostanek pa vaščani. Bolje rečeno: njihovo trdno zaupanje v krajevno samoupravo!« je kratko in jedrnatno odgovoril moj sobesednik.

ZAUPANJE ZA ZAUPANJE

Po tem kratkem uvodu mi je Edvard Bečan povedal, da zadnja leta občinska skupščina Kranj iz svojega proračuna za potrebe njihove krajevne skupnosti prispeva povprečno po dva milijona S-din. To ne bi zadostovalo niti za vzdrževanje devetih kilometrov vaških poti, katerih polovica so gorske ceste, ki jih razkoplje vsako neurje.

»Ko so me pred dobrimi petimi leti izvolili za predsednika krajevne skupnosti,« je nadaljeval Edvard Bečan, »sem se skupaj s člani odbora najprej vprašal, kako naj obrnemo ta denar, da bi kar najbolj zalegel. Prišli smo do prepričanja, da bo najbolje, če za nasvet povprašamo naše ljudi, če jih skušamo pridobiti za to, da bi še sami nekaj prispevali.

Tako zdaj vsako leto najmanj enkrat skličemo zbornice občanov. Ti sestanki so predvsem delovnega značaja. Ker vse naše vasi že imajo električno razsvetlavo, vodovod in kanalizacijo, razgovori kajpak potekajo o zadovoljevanju drugih potreb. To pa so vaške poti, urejanje potokov, gradnja manjših mostov, podpornih zidov in propustov, javna razsvetljava...

Lahko rečem, da sprva ni bilo lahko. Ljudje so bili nezaupljivi. Prepričevati jih je bilo treba na vse načine, da so slednjic pristali na naše predloge: če boste tudi sami prispevali toliko in toliko, bo še krajevna skupnost nekaj primaknila. Potem pa, ko so zares videli, da tudi naredimo tisto, kar smo obljubili, je bilo neprimerno laže. Naše vasi so začele postajati vse bolj urejene. Ljudje so spoznali, da krajevna skupnost kot vsak dober gospodar začneja skrbeti za to, da bi napredovali, da bi takoj začeli preprečevati večjo škodo, če bi nam zapretila. Prej smo na primer zabavljali čez občino, zdaj hitro opravimo sami, pa najsi gre za prestavitve struge vaškega potoka, za zamenjavo starega lesenega mostu z betonskim ali za nekaj tretjega. Ljudje pri tem ne le pomagajo z denarjem, z materialom ali s prostovoljnimi delom, ampak po potrebi odstopijo brezplačno tudi zemljišče.

SE ZMERAJ VELJA, DA V SLOGI JE MOČ!

Po vsem tem bi bilo zanimivo izvedeti, kaj vse so prebivalci šestih vasi na območju krajevne skupnosti Trstenik v teh letih storili za lepšo podobo svojih krajev in tudi sicer za lepše življenje.

Omenili smo že, da njihova krajevna skupnost skrbi za devet kilometrov vaških poti. Za vzdrževanje teh poti krajevna skupnost kupi samo pesek. Razvozijo in posujejo pa ga ljudje sami. Po neurjih ceste popravljajo upokojeni cestarji, ki za svoje delo dobijo minimalno nagrado. Pozimi, ko sneg zamete njihove poti, jih sami odkopljajo ali preorjejo. V letošnji zimi so samo v to delo na primer vložili več kot 1300 ur prostovoljnega dela.

Zgodilo se je, da jim je občina hotela »vzeti« pokopališče, ker ni bilo urejeno tako, kakor bi moralo biti. Občani že omenjenih vasi pod Storžičem so se temu uprli. Zdaj je njihovo pokopališče ne le urejeno po vseh predpisih, ampak tudi lepo posuto in očiščeno. »Tako mora biti!« so se tistikrat dogovorili in tako zdaj tudi je vsak dan, ne samo ob dnevu mrtvih.

Tako kot pokopališče tudi skromno urejeno gostišče in prostor, kjer se občani lahko sestajajo, če je to potrebno, pomenita nujnost slehernega vaškega središča. Gostilne v Trsteniku več kot pet let niso imeli. Krajevna skupnost je poskrbela za to, da bo kranjska ŽIVILA poleg trgovine z mešanim blagom odprla bife. Prav tako pa si je krajevna skupnost v prostorih združnega doma uredila svoj prostor, ki služi tudi potrebam krajevnih političnih in drugih organizacij.

Koliko metrov opornih ali zavarovalnih zidov, koliko mostičkov in propustov so zgradili v teh letih, niti sami ne vedo več. Vedo samo to, da vse te gradnje potekajo po načrtu in po skupnem dogovoru, pa čeprav bo neposredno korist od take gradnje morda imela samo ena kmetija.

»V slogi je moč in s čimer danes jaz pomagam nekemu, mi bo prizadeti jutri povrnili!« je dejal Edvard Bečan. »Naši ljudje pa so taki, da ne pozabljajo na storjeno uslugo!«

POVSOD CVETJE. RED IN VEDRINA

Zaupanje v krajevno samoupravo je, kot rečeno, tisto, čemur se morajo prebivalci Trstenika, Povelj, Pangršce, Babnega vrta, Čadovelj in Žabelj tudi sicer zahvaliti za splošno urejenost in lep videz njihovih naselij.

»Ko že ima najvažnejše, si človek zaželi, da bi tudi sicer bil videz njegovega okolja kar najlepši.« je svojo pripoved nadaljeval Edvard Bečan. »Ko je lani kranjska občina razpisala tekmovanje glede uspešnosti pri delu in urejenosti krajevnih skupnosti, smo se pri nas dogovorili, da bomo začeli skrbeti tudi za lepši videz našega kraja. Ljudje so začeli beliti hiše, urejati vaške zelenice, redno pospravljati in posipati dvorišča; okna so še bolj napolnili s cvetjem. Ob koncu leta se je izkazalo, da je bila naša krajevna skupnost po svojih uspehih najboljša med vsemi 38 krajevnimi skupnostmi v občini. Dobili smo milijon starih dinarjev nagrade! Za ta denar smo kupili 325 metrov betonskih cevi. Z njimi smo podaljšali kanalizacijo v Trsteniku, Babnem vrtu in Čadoveljah... To je našim ljudem dalo novo voljo. Ko je letos naša krajevna skupnost razpisala novo tekmovanje za lepšo urejenost naših vasi, so ljudje še raje nadaljevali s tistim, s čimer so pričeli že lani. Kot sami vidite, so naše vasi zdaj še lepše urejene.« -mG.

Center Kranja

BREZ VRTOGLAVIH SKOKOV NA POTI V JUTRIŠNJI DAN

Ob občinskem prazniku s predsednikom skupščine občine Kranj Slavkom Zalokarjem

(Nadaljevanje s 1. strani)
se razvija v zadnjem obdobju brez vrtooglavih skokov, se pa vendarle zanesljivo vzpenja. Ne bi želel, da označite mojo trditve kot samohvalo, toda v resnici sem prepričan, da se je gospodarstvo naše občine v celoti razvijalo v tokovih gospodarske reforme. In moram še dodati, da kljub mnogim težavam, zlasti v industriji, ki so razumljive vsakomur, ki ve za sestav naše industrije, ki ve za njen izrazito predelovalni karakter in ki pozna njene v visokem odstotku opisane delovne naprave. Gospodarska gibanja, kot jih zdaj dosegamo, smo pravzaprav predvideli že v srednjeročnem programu gospodarskega razvoja, ki ga zaključujemo v prihodnjem letu.

Ko sva že pri tem: lahko v dveh ali treh besedah označite osnovne silnice razvoja?

Srednjeročni program razvoja jasno določa naše naloge, tako kar zadeva oplemenitenje zdajšnje strukture gospodarstva, kot tudi oživiljanje drugih gospodarskih panog, ki v prejšnjih obdobjih niso bile deležne naše pozornosti in učinkovitejši skrbi družbene skupnosti, imajo pa možnosti za razvoj. S tem sem mislil zlasti na trgovino, gostinstvo in na turizem.

Če se še za hip povrneva k prejšnjemu vprašanju: lahko nekoliko podrobneje označite trditve, da se je gospodarstvo v celoti razvijalo v tokovih gospodarske reforme?

Pri tem sem najprej mislil na spoznanje pretežne večine gospodarskih organizacij, da je njihova prihodnost odvisna predvsem od njih samih, o čemer priča dejstvo, da je precejšnje število podjetij že zasnovalo dolgoročne programe razvoja ali pa da take programe z vso intenzivnostjo snujejo. S tem spoznanjem so tudi pogojeni intenzivni napor gospodarstva za modernizacijo in za vključitev v mednarodno delitev dela! Dolžan pa sem k temu še naslednji pojasniti: dosedanjo modernizacijo je gospodarstvo kranjske občine izvedlo v skoraj 73 % z lastnimi sredstvi in le

s pičlimi 27 % so bančni krediti udeleženi v prizadevanjih podjetij. Po drugi strani pa je iz leta v leto in izredno hitro naraščal tudi izvoz našega gospodarstva. Še posebej smo lahko pri tem zadovoljni s strukturo izvoza: zahod ali področje s čvrsto valuto že predstavlja 64,8 % celotnega izvoza kranjske občine, medtem ko vzhodna tržišča samo 30 % in področje kliringa 0,2 %. S takim izvozom pa je na primer samo industrija, ki je zaradi svojega predelovalnega značaja glavni uvoznik, že pokrila 81 % vsega uvoza reprodukcijskega materiala. Razveseljivo pa je tudi dejstvo, da je začelo gospodarstvo reševati svojo problematiko po poti poslovno-tehničnega sodelovanja in integracijskih procesov.

Prizadevanja za uresničitev srednjeročnega programa razvoja pravzaprav prehajajo v zaključno fazo, saj je mejnik prihodnje leto. Ali bi lahko tvegali odgovor na vprašanje, ali se bodo predvidevanja tudi uresničila?

Napovedi so sicer nevhvaležna zadeva, vendar mislim in upam, da bistvenih odstopanj ne bo. Lahko pa se proces intenziviranja gospodarskega razvoja še pospeši — seveda z nekaterimi pogojniki.

Lahko spregovorite o tem?

Glejte, gospodarstvo se otepa z nekaterimi težavami, ki niso posledica njegove nerazvitosti ali nepripravljenosti. O teh težavah že dolgo govorimo. Mislim na devizni režim, na zunanjetrgovinski sistem, na kreditno monetarni sistem. Posledice neresenih sistemskih vprašanj so se namreč začele nevarno kopičiti prav v letošnjem letu in povzročajo bistveno spremenjene pogoje gospodarjenja, kot pa so bili zamišljeni in izoblikovani v prvem obdobju uresničevanja gospodarske reforme. Ne bom zahajal v podrobnosti niti ne nameravam na široko polemizirati, saj so zadeve nam vsem dobro znane in slednjič vsi poznamo stališča gospodarstva. Primer kombinata Tekstilindus je bržčas najbolj očiten, če bi hoteli precejevati posledice šibkih točk v našem

družbeno-ekonomskem sistemu. Problem tekstilne industrije in Tekstilindusa pa je znan in ga res ni treba še tokrat vleči na dan. Toda podobne so težave v drugih industrijskih podjetjih. Izredne težave imajo delovne organizacije z likvidnostjo, razkoroak med terjatvami in dolgovi se skokovito povečuje. V letu 1967 napovedana liberalizacija pri uvozu reprodukcijskega materiala se ne uresničuje, nasprotno, so podatki, da jo celo znižujemo. Vse te zadržke pa povečujejo potrebo gospodarstva po obratnih sredstvih. Kratkoročni krediti za obratna sredstva so samo v zadnjem obdobju porasli v naši občini za 72,5 odstotka. Tako smo se znašli pred dejstvom, da v gospodarstvu dosegajo obratna sredstva že 48,2 odstotka poslovnega sklada, v industriji pa celo 57 % poslovnega sklada in da torej že znatno presegajo vrednost osnovnih sredstev, ki so angažirana v poslovanju. Taka razmerja pa seveda hrome reprodukcijsko sposobnost kranjskega gospodarstva in industrije še posebej.

Če se prav spominjam, ste že omenili postopno prestrukturiranje gospodarstva kranjske občine. V čem se razkrivajo možnosti in potrebe?

Ni si bilo posebno težko odgovoriti na vprašanje, kako prestrukturirati gospodarstvo naše občine. Predvsem gre za pospešitev razvoja prometa, gostinstva, trgovine in turizma. Zlasti v razvoju teh dejavnosti ima kranjska občina očitne prednosti. Ta proces smo zato začeli vztrajno razvijati in pospeševati. Na področju prometa velja omeniti razširitev in modernizacijo telefonskega omrežja in povečanje dejavnosti v transportnem podjetju Creina. Družbeni proizvod se je na področju prometa in zvez povečal za 3,14-krat in je naraščal s povprečno letno stopnjo 33,1 %. Za investicije v trgovino smo porabili milijardo 723 milijonov S-din, družbeni proizvod pa je porasel za 2,16-krat. Mesto odpira natežaj svoja vrata tudi tuji trgovini kar naj bi hkrati spodbudilo domače trgovce. Prihodnje leto bomo začeli v Kranju

graditi veliko blagovno hišo s 5700 kvadratnimi metri prodajne površine! Predvidene so znatne naložbe v gradnjo potrošniških centrov v mestu samem in v naseljih. Nosilec gostinsko turistične dejavnosti pa postaja podjetje Creina Krvavec se kot zimsko športni center uspešno razvija, z novo cesto, ki jo nameravamo zgraditi, se bodo še povečale njegove možnosti. Pred dvor. Jezersko, Krvavec — to so centri, ki jih kaže v turističnem gospodarstvu čimbolj izkoristiti, čeprav je seveda sleherni vas turistično zanimiva. Slednjic, v Kranju gradimo nov hotel, garni hotel v Preddvoru, začeli smo graditi obvožno cesto, da bi omilili kranjski prometni problem. Skratka smo sredi uresničevanja načrtov na tem področju!

Področje kulture, zdravstva, prosvete, socialnega varstva je bržčas preširoko, da bi lahko tokrat v podrobnostih govorila o njegovih sončnih in senčnih straneh. V čem so za vas najpomembnejše pridobitve?

Morda v tem, da je občinska skupščina že sprejela sklep o ustanovitvi samoupravne skupnosti na področju kulture, ki začne delovati s 1. januarjem prihodnjega leta. S tem mislim, da se začne novo obdobje tako kar zadeva rast kulturnih institucij, zadovoljevanje potreb kot tudi in ne nazadnje glede financiranja. Pripravljamo pa ustanovitev podobne samoupravne skupnosti tudi na področju telesne kulture. Mislim, da bo za naše občane dragocena pridobitev tudi to, da v septembru pridejo vse šole v občini na petdnevni tedenski pouk. Občani so sami pripomogli k temu, ko so se z referendumom odločili za samoprilspevek, tako da smo lahko pridobili 75 novih učilnic in oddelkov. S tem smo dokončali orvo fazo mreže izpopolnjevanja šolskih in vzgojno-varstvenih ustanov v občini. Na jesen nameravamo začeti z drugo fazo: z razširjanjem mreže varstvenih ustanov in prostorov za specializirane mladinske organizacije. Verjamem, da bodo občani izrekli svoje soglasje.

IZZIVANJE KRANJSKE »SAVA«

V kranjsko »Savo« novinarji pogosto zahajamo. In že dolga leta. Sprva bržčas zato, ker je bilo to edino tovrstno podjetje v naši republici in zatorej še posebej zanimivo. Pozneje smo hodili vanjo, ker so nam ob vsakem obisku imeli pokazati kaj novega bodisi v proizvodnji, v organizaciji dela ali poslovanja. Marsikdaj smo bili pri tem presenečeni, ne le nad tehnološkimi rešitvami, poslovnimi odločitvami, temveč tudi nad tem, kako so v »Savi« samosvoje oblikovali notranje odnose, gradili in poglobljali svoj sistem samoupravnega odločanja in gospodarjenja. Morda smo prav zato še vedno navajeni reči po domače kar kranjska »Sava« in pri tem izpuščamo to, kar je zdaj bistvena oznaka zanjo: industrija gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov.

Zato mislim, da »Save« sploh ni treba več predstavljati.

NADPOVPREČNI REZULTATI GOSPODARJENJA

Ce sem rekel, da »Save« ni treba več predstavljati, potem seveda nisem s tem mislil, da ni vredno slediti njenemu razvoju in rezultatom, ki jih dosegajo njeni delavci pri svojem gospodarjenju. Zato so tokrat veljala vprašanja temu, kako v »Savi« sledijo procesom, ki jih sprošča gospodarska reforma, in kakšni so njihovi poslovni rezultati v primerjavi z nekaterimi pomembnejšimi podjetji v Kranju, na Gorenjskem, v primerjavi z rezultati, ki jih dosega jugoslovanska industrija. Iz njihove pripovedi lahko povzamemo naslednje ugotovitve:

● Produktivnost dela, merjena z doseženim narodnim dohodkom na zaposlenega, je bila v minulem letu v Industriji gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »Sava« za 32% višja, kot jo je dosegla jugoslovanska industrija, za 46% je »Sava« preseгла gumarsko industrijo in tudi med gorenjskimi podjetji se uvršča med prve na lestvici.

● V primerjavi z jugoslovansko industrijo je dosegla

»Sava« v ekonomičnosti, merjeni s celotnim dohodkom na porabljena sredstva za 6% boljši rezultat, med pomembnejšimi gorenjskimi podjetji pa se v tem primeru uvršča v sredino lestvice. Ta, za razliko od produktivnosti dela nižja stopnja rasti pa je posledica zelo pestrega asortimenta »Save« in tako tudi zelo različnih tržnih razmer.

● Delež poslovnih sredstev in amortizacije v poprečno vloženih sredstvih je v »Savi« dvakrat večji kot v poprečju jugoslovanske industrije ter za 34 odstotkov večji kot v panogi. Tako se po rentabilnosti uvršča kranjska industrija gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov med vodilna podjetja na Gorenjskem, v panogi in v državi.

● Iz dohodka izločijo v »Savi« v sklade 32%, kar jih uvršča med prvih deset podjetij na Gorenjskem. Za primerjavo naj navedemo še naslednja podatka: jugoslovanska industrija izloča iz dohodka v sklade v poprečju 22%, panoga pa 27%.

● Slednjič velja omeniti še podatek, ki prikazuje izplačane mesečne osebne dohodke. S po-

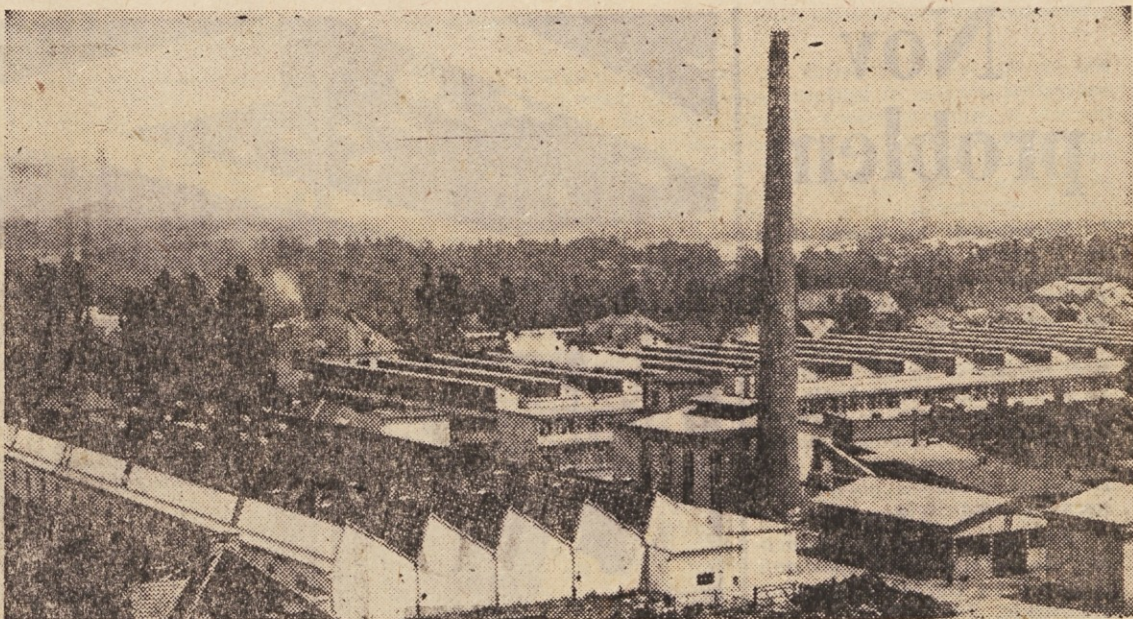
prečnim lanskim osebnim dohodkom 1.140 din se je »Sava« uvrstila na tretje mesto med najpomembnejšimi podjetji na Gorenjskem, osebni dohodki v jugoslovanski industriji pa zastajajo za 38%, v panogi celo za 43%.

Ta gibanja se nadaljujejo tudi v letošnjem letu in rezultati, ki jih bo »Sava« dosegla ob koncu tega poslovnega leta, bodo bržčas taki, kot so bili lani. Če ne boljši! Upravičenost in realnost take napovedi potrjujejo še dva podatka: v letošnjem letu »Sava« povečuje obseg proizvodnje za 17 do 18%, za približno 20% pa znižuje stroške.

POSLEDICA SMOTRNE POSLOVNE POLITIKE

Za označitev teh kazalcev gospodarjenja in poslovanja bi z vso upravičenostjo lahko uporabili termin nadpoprečni. Zato je seveda toliko bolj aktualno vprašanje: kako so jih dosegli, pravzaprav, posledica česa so takšni poslovni rezultati?

V »Savi« pravijo, da je eden najbolj odločilnih dejav-

nikov, ki podjetju zagotavljajo take poslovne rezultate, kot jih v zadnjem obdobju dosegajo, smotrna investicijska politika. To politiko pa najbolje ponazarja podatek o tehnični opremljenosti podjetja, ali o vrednosti osnovnih sredstev na zaposlenega. Tako je »Sava« že dosegla na zaposlenega vrednost osnovnih sredstev v višini 8.000.000 S-din, kar pa je zelo blizu tehnične opremljenosti, ki jo ima razvita zahodnoevropska gumarska industrija.

Tudi struktura osnovnih sredstev in investicij ustvarja možnosti za uspešno poslovanje. Tako je v »Savi« boljša za 44 odstotkov od poprečja jugoslovanske industrije in za 5% nad poprečjem v panogi. Ne nazadnje pa gojijo dobre poslovne rezultate tudi smotrna zamenjava osnovnih sredstev in visoka stopnja amortizacijskih sredstev podjetja, s čimer si podjetje ustvarja realne možnosti za hiter razvoj avtomatizacije in modernizacije.

Seveda pa je to samo nekaj momentov, ki vplivajo na dobre poslovne rezultate. K tem bi namreč morali prišteti tudi smotrno kadrovsko politiko, organizacijo dela, izpopolnjevanje samoupravnih odnosov, ukrepe za konkretizacijo pristojnosti in odgovornosti na slehernem delovnem mestu, še posebej pa v službah podjetja.

Toda o tem kdaj drugič.

ZAKAJ OMEJEVANJE HITROSTI?

Kranjska »Sava« je krepko zakorakala po poti reformirane-

ga gospodarjenja. Ukrepi za intenziviranje gospodarjenja so dali pomembne rezultate. Vendar v »Savi« niso povsem zadovoljni z možnostmi, ki jih imajo za razvoj. To njihovo nezadovoljstvo bi pravzaprav lahko parafrazirali z naslednjim vprašanjem: ali nismo na tej poti v intenziviranje gospodarjenja kljub vsemu pozabili odstraniti nekaj znakov, zlasti tistih, ki omejujejo hitrost?

● Stopnja likvidnosti že ogroža normalno poslovanje, a razmere so čedalje slabše. Delež terjatev do kupcev je v »Savi« v fakturirani realizaciji že dosegel 20%. Ta problem, ki se še posebej zaostruje v industrijsko razvitejših podjetjih, se do skrajnosti zaostril v primeru, če mora delovna organizacija uvažati 60% reprodukcijskega materiala, ki pa ga na domačem tržišču ni. Kako gospodarski in gorijski voz gospodarstva, sprašujejo v »Savi«.

● »Sava« poslovno-tehnično sodeluje s »Semperitom«. V kvaliteti proizvodov in v standardih so v »Savi« v celoti došli poslovnega partnerja. In vendar v »Savi« pravijo, da imajo zvezane roke: dlje od pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju ne morejo, čeprav so možnosti tudi za drugačne oblike sodelovanja. Predpisi o udeležbi tujega kapitala so zlasti pri dobičku in »izvozu« tega dobička takšni, da odbijajo poslovni svet od sklenitve pogodbe o finančnem sodelovanju in o naložbah v našo industrijo.

Komu koristijo taki predpisi in kdaj jih bomo spremenili, sprašujejo v »Savi«.

● »Sava« zakrožuje svoj proizvodni krog tako na področju gumarstva kot v proizvodnji usnja ter na področju kemije. Dovolj uspešno, o čemer pričajo kazalci gospodarjenja. Za uspešno vključitev v mednarodno delitev dela — analize pa izpričujejo, da bi jo bilo možno doseči — pa je zlasti pri nekaterih proizvodnih potrebno zvišati pokritje stroškov; z drugimi besedami povedano, zvišati akumulativnost, to pa spet pomeni modernizirati proizvodnjo. Poleg lastnih sredstev bi seveda morale ta proces — tako kot v razvitejšem svetu — podpreti tudi banke. Natanko to velja za vsa podjetja, ki so v ekspanziji. In podjetja so pripravljena na skupno reševanje tega problema, žal, banke ne! Kdaj bomo slednjič le izoblikovali skupno konstrukcijo finančnih rešitev za pospešitev razvoja perspektivnih podjetij, se spet sprašujejo v »Savi«! In dodajajo: ali ne bi kazalo čim prej sprejeti predloga republiškega izvršnega sveta za ustanovitev posebnega sklada iz sredstev republike, bank in delovnih organizacij, s pomočjo katerega bi lahko učinkoviteje podprli uresničevanje dognanih investicijskih programov perspektivnih delovnih organizacij.

Skratka, kdaj bomo odstranili te in druge oznake za omejitve hitrosti na poti v reformo? Mislim, da bi veljalo sprejeti izzivanje kranjske »Save«!

S. B.

ZABELEŽENO V INDUSTRIJI OBUTVE PLANIKA KRANJ

ZNAMKA, KI VSE BOLJ PRIDOBIVA VELJAVO

Industrija obutve PLANIKA se vse bolj uvršča med vodilne proizvajalce in izvoznike obutve v naši državi ● V sodelovanju z znano tvrdko ADIDAS so že dosegli svetovno kvaliteto v izdelovanju najrazličnejše obutve za potrebe športnikov

V obdobju po reformi se je količinski obseg proizvodnje v Industriji obutve PLANIKA Kranj ustalil na približno dveh milijonih parov obutve letno. Samo na osnovi tega podatka pa se ne bi smeli sklepati, da PLANIKA preživlja kakršnokoli stagnacijo. Njihov izvoz namreč stalno narašča in bo letos dosegel že štiri milijone dolarjev, od tega polovico na konvertibilna tržišča. V primerjavi z letom 1966, ko so na zahodnih trgih ob skupnem izvozu 3,8 milijona dolarjev realizirali le četrtino navedenega izkupička, pa tudi v primerjavi z lanskim letom, ko so ob vrednostno enakem izvozu na zahodu dosegli že tretjino vsega deviznega dohodka, letošnji njihov vzpon nikakor ni nepomemben.

Na podlagi vsega tega že postaja povsem nesporno, da PLANIKA predstavlja enega izmed vodilnih jugoslovanskih proizvajalcev in izvoznikov obutve. Ker je, razen tega, PLANIKA še zelo »mlado« podjetje, ki letos zaključuje komaj šestnajsto leto dela in obstoja, se spričo opisane ekspanzije na mednarodni trg sama po sebi ponujajo nekatera vprašanja. Vsekakor bi bil najbolj zanimiv odgovor na vprašanje, kakšna je bila njihova pot, da si je njihova znamka pridobila ime, ki nenehno pridobiva na ceni tako pri domačih kot pri tujih kupcih.

Takrat, ko so ustanavljali sedanjo Planiko in zanjo po vzoru tovarn Bata na Češkem zgradili proizvodne prostore, naj bi novo podjetje predstavljalo velikanski kombinat predelovalne industrije. Le-ta naj bi tržišču z ene strani nudil meso in mesne izdelke, z druge strani pa usnje in obutve. Zaradi takratnih političnih razmer pa so s temi načrti obstali na samem začetku: z novo zgrajenimi prostori, v katerih so razmestili staro strojno opremo in začeli s proizvodnjo cenene usnjene obutve.

Taka proizvodnja seveda ni bila donosna. Zato so jo v Planiki, kot prvi v državi, dopolnili še z izdelovanjem vulkanizirane obutve. Hkrati so poskušali uresničiti zamisel, da bi PLANIKA začela predelovati plastične mase in da bi trgu nudila otroške škorenjčke in podobno obutve iz tega materiala. Sredstev za uresničitev teh načrtov niso imeli, kreditov pa tudi niso dobili, čeprav izkušnje razkrivajo, da je takšna dejavnost še danes močno akumulativna in zanimiva tudi za najširši krog potrošnikov. Ker pa je že bilo tako, so

v Planiki prišli do spoznanja, da poskusijo čim bolj povečati in modernizirati osnovno dejavnost — proizvodnjo usnjene obutve — in jo hkrati tudi dvigniti na višjo kvaliteto raven.

S postopno modernizacijo opreme, s prizadevanji vsega kolektiva in še posebej modelarjev in oblikovalcev obutve, so v tem tudi uspeli. Rezultat je bil dvojen: z ene strani je proizvodnja dosegla tak obseg, da obutve enostavno niso mogli več prodati v lastni prodajni mreži po drugi strani pa se je tudi kvaliteta toliko izboljšala, da so

že smeli misliti na izvoz. Tako se je PLANIKA po letu 1961 vse bolj začela uvrščati med izvoznike. Najprej so izvažali na vzhodna tržišča, predvsem v Sovjetsko zvezo, kasneje pa tudi na zahtevnejše zahodne trge.

Skrb za proizvodnjo sodobne, modne in na splošno kvalitetne obutve tudi zdaj ostaja v ospredju prizadevanj kolektiva Industrije obutve PLANIK. Navzlic uveljavljanju različnih novih materialov, ki zamenjujejo ali celo izpodrivajo klasično usnjeno obutve, trg še vedno kaže zanimanje za resnično kvaliteto obutve iz pravega usnja. Vendar PLANIKA ne bi mogla zaposliti vseh svojih zmogljivosti, če bi izdelovala le takšno obutve, saj je trg zanjo vsemu navkljub le omejen. Zato zdaj opuščajo izdelovanje vulkanizirane obutve. Namesto tega pa se usmerjajo v proizvodnjo brizganih podplav, ki predstavljajo kvaliteten, sodoben in sorazmerno cenen nadomestek klasičnih usnjenih podplav. Ob močni konkurenci preostalih proizvajalcev obutve tudi to se-

veda predstavlja pomemben ukrep za znižanje proizvodnih stroškov.

PLANIKA — ADIDAS KAJ JE TO?

Vsekakor velja omeniti še enega izmed ukrepov, ki so Industriji obutve PLANIKA Kranj omogočili, da je v tolikšni meri prodrla na zahodna tržišča. Z letom 1965 je namreč to podjetje ustanovilo tudi lastni zunanjetrgovinski oddelek, ki je — med drugim — hitro navezal stike z znano tovarno športne obutve ADIDAS. Rezultat teh prizadevanj je bil, da so znani tvrdki ADIDAS začeli dobavljati vse večje količine različne obutve za potrebe športnikov. Sodelovanje je zavzelo tolikšen obseg, da PLANIKA zdaj skoraj devet desetlin vsega svojega izvoza na zahodnem tržišču realizira ob sodelovanju s tvrdko ADIDAS in da trenutno komaj še zmaguje njena naročila.

Posledice sodelovanja s tvrdko ADIDAS pa se ne izražajo samo v povečani zaposlitvi pro-

izvodnih zmogljivosti kranjske tovarne in v splošnem izboljšanju kvalitete, ki morajo ustrezati slovesu ADIDAS izdelkov. S tem da je PLANIKA ustanovila lastni zunanjetrgovinski oddelek, je lahko trdil nekaterim drugim jugoslovanskim tovarnam obutve — svojim poslovnim partnerjem — ne le lažje zagotovila potrebne surovine, marveč jim je utrla tudi širšo možnost za izvoz. To še zlasti velja za znano tovarno modne obutve v Derventi, ki se prek PLANIKE tudi že vključuje v proizvodni in prodajni program tvrdke ADIDAS.

Morda bo komu nerazumljivo tolikšno poudarjanje prednosti povezovanja samo z enim, pa čeprav slovečim tujim kupcem. V Planiki pa pravijo, da je sleherni bojazen odveč. Podjetje, ki v desetih letih za desetkrat poveča obseg proizvodnje in prodaje, po njihovem mnenju neizgovorno pomeni ne le solidnega, ampak tudi uspešnega poslovnega partnerja. ADIDAS je to dosegel in, kot rečeno, s približno eno anglo ekspanzijo tudi nadaljuje.

Nov problem

Zaposlenost na Gorenjskem se v juniju letos ni bistveno spremenila, so nam povedali na kranjskem Komunalnem zavodu za zaposlovanje. Na celotnem območju Gorenjske je zaposlenost porasla le za 0,9 %, največ se je povečala v radovljški občini, in sicer 1,96 %, v kranjski za 1,15 %, v škofjeloški občini za 1,13 %, medtem ko se je v trziški in jeseniški občini celo nezmatno zmanjšala.

Razveseljiva pa je ugotovitev, da se število nezaposlenih delavcev na Gorenjskem stalno zmanjšuje. Na kranjskem komunalnem zavodu za zaposlovanje so imeli minul mesec v evidenci le še 772 nezaposlenih delavcev, od tega 228 moških in 544 žensk. Pri tem pa moški brezposelni delavci na Gorenjskem sploh ne pomenijo več problema dejanske brezposelnosti, saj je med njimi največ tistih, ki so zavoljo zdravstvenih ali podobnih razlogov manj zmožni za delo in tako ne morejo poprijeti za vsako delo, ki je na voljo, razen tega pa je med njimi tudi nekaj tistih, ki jim ne »diši« skoraj nobeno delo in so kratko malo prijavljeni na zavodu za zaposlovanje le zaradi podpore. Pri ženskah je od skupnega števila 544 brezposelnih kar 300 žensk brezposelnih z Jesenic. Toda, kot so nam povedali na kranjskem komunalnem zavodu za zaposlovanje, bodo problem brezposelnih deklet in žena na Jesenicah kmalu omilili in morda povsem razrešili. Kranjska tovarna Iskra bo namreč na Jesenicah v kratkem odprla nov obrat relejev in tako že v začetku zaposlila najmanj 100 deklet in žena. Kasneje, ko bo proizvodnja v tem obratu normalno stekla, bo dobilo delo v tej Iskrini tovarni na Jesenicah še mnogo brezposelnih žensk. Iskra se je odločila odpreti obrat za proizvodnjo relejev na Jesenicah predvsem zaradi tega, ker v Kranju, kjer je matična tovarna, ni mogla dobiti dovolj žensk za proizvodnjo relejev. Znano pa je, da je proizvodnja relejev povsem žensko delo iz preprostega razloga, ker so ženske roke spretnejše od moških.

Mnoge velike tovarne na Gorenjskem, kot je na primer škofjeloška Jelovica, kranjska Iskra, Tekstilindus iz Kranja ter Peko iz Trziča pa bi takoj potrebovale mnogo moških moči. Teh pa trenutno na Gorenjskem ni mogoče dobiti. Eden od vzrokov za to, da ni na voljo moških delavcev najrazličnejših poklicev, je tudi v tem, da veliko delavcev odhaja preko kranjskega Komunalnega zavoda za zaposlovanje na delo v tujino. V zadnjih nekaj mesecih je odšlo na delo v Zvezno republiko Nemčijo 360 delavcev. Potrebe zahodnonemških podjetij po naših delavcih pa na kranjski komunalni zavod za zaposlovanje kar dežujejo. Prav te dni jim je neko zahodnonemško podjetje spet sporočilo željo, da bi zaposlili 100 delavcev.

Ob tem, ko mnogo naših delavcev odhaja na delo v tujino, pa so se na kranjskem komunalnem zavodu za zaposlovanje srečali z zelo škodljivim pojavom za celotno gorenjsko gospodarstvo. Mnogi kvalificirani delavci in tudi strokovnjaki, ki so zaposleni v številnih gorenjskih podjetjih, nekateri celo na zelo odgovornih delovnih mestih, odpovedujejo delo in se prijavljajo službi zaposlovanja kotčasno brezposelni delavci, samo da bi lahko odšli na delo v Zahodno Nemčijo. Tako se je po eni strani odhajanje brezposelnih delavcev na delo v tujino pokazalo kot koristno, saj so s tem docela odpravili brezposelnost moških na Gorenjskem, po drugi strani pa se že razkriva kot škodljivo za celotno gorenjsko gospodarstvo. Kranjski komunalni zavod za zaposlovanje je s tem pojavom že seznanil vse pristojne dejavnike v vseh petih gorenjskih občinah kot tudi vse kadrovske službe v večjih delovnih organizacijah, od koder želi največ delavcev na delo v Zahodno Nemčijo, Avstrijo, Svico ali Francijo. O tem pojavu bodo v najkrajšem času spregovorili tudi na skupščini komunalne skupnosti za zaposlovanje, računajo pa, da bodo tudi kadrovske službe v prizadetih podjetjih skupaj z družbeno političnimi organizacijami primerno ukrepale.

M. ŽIVKOVIČ

Industrija bombažnih izdelkov – Kranj

Povsod zahtevajte naše izdelke, ker so kvalitetni in priznani na domačih in tujih tržiščih!

V bogatem asortimentu izdelujemo jacquarske dekorativne tkanine za pregrinjala, zavese in prte, jacquard gradle za žimnice in posteljne damaste v pastelnih barvah.

Kolektiv industrije bombažnih izdelkov Kranj se pridružuje čestitkam za občinski praznik.

TO IN ONO O GORENJSKEM SEJMU

NOVI SEJEMSKI PROSTORI BODO V SAVSKEM LOGU

Letos se bodo v Kranju že devetnajstič odprla vrata Gorenjskega sejma ● Že tretje leto bodo na Gorenjskem sejmu razstavljala tudi podjetja iz Avstrije, Italije, Zahodne Nemčije

Letos se bodo v dnevih od 8. do 19. avgusta že devetnajstič odprla vrata Gorenjskega sejma. Poleg domačih razstavljavcev bodo letos že tretjič zapored sodelovala na sejmu tudi tuja podjetja iz Avstrije, Italije, Zahodne Nemčije in seveda tudi podjetja iz nekaterih drugih zahodnoevropskih držav.

»Na letošnjem Gorenjskem sejmu bo več kot 300 razstavljavcev pokazalo svoje izdelke,« je pojasnil Alojz Okorn, direktor Gorenjskega sejma. »Število sodelujočih podjetij na sejmu pa bo še mnogo večje na različnih enkratnih razstavah in demonstracijah ter na modni reviji. Pričakujemo tudi, da si bo letošnji sejem ogledalo blizu 200 tisoč obiskovalcev, kajti že lanski sejem si je ogledalo več kot 165.000 obiskovalcev, od tega

blizu 20.000 tujcev...« Poleg glavnega letnega sejma Gorenjski sejem organizira skoz vse leto še številne priložnostne sejme. Med njimi naj omenimo zelo popularni spomladanski sejem, nadalje v oktobru obrtniški sejem in že tradicionalni novoletni sejem.

»Mislim, da je oblika naših sejmskih prireditvev prav v tem, da lahko obiskovalci vseh sejmov na krajšem potovanju kupijo vse razstavljeno blago in to celo po nižjih cenah, kot so dnevne cene v trgovini,« je dodal direktor Alojz Okorn.

Letošnji Gorenjski sejem bo kot doslej v Delavskem domu v osnovni šoli »Simon Jenko« in v Tekstilni šoli. Razstavljavci bodo imeli na voljo 7000 kvadratnih metrov pokritih razstavnih prostorov in blizu 10.000

kvadratnih metrov razstavnega prostora na prostem. Tudi letošnji Gorenjski sejem, kot je povedal njegov direktor, bo še naprej obdržal značilnosti potrošniško-vzorčnega sejma. Zlasti tuja podjetja bodo razstavljala v pretežni meri vzorce. Prav to namreč daje sejmu svoj čar in zavoljo tega ni nič navadnega, da pridejo na sejem ljudje iz vse Slovenije in celo iz drugih republik. In še ena stvar je, ki je ne smemo prezreti. Poletni, to je glavni sejem, je vedno organiziran na vrhunski turistične sezone in zavoljo tega se ponuja lepa priložnost, da si sejem ogleda tudi veliko tujcev.

»Kakšne pa so perspektive Gorenjskega sejma?« smo povprašali njegovega direktorja.

NAGEL VZPON KRANJSKIH »GORENJSKIH OBLAČILA«

Novi načrti novi obeti

»Gorenjska oblačila« so pred devetimi leti naredila za 200 milijonov starih dinarjev bruto prometa, letos pa bo s 195 zaposlenimi ta promet znašal že blizu 2 milijardi starih dinarjev

Tone Marčun, vodja splošne službe, ki pa skrbi tudi za prodajo izdelkov v konfekcijskem podjetju »Gorenjska oblačila« iz Kranja, me je prijetno presenetil, ko mi je pokazal njihovo vzorčno sobo. Za hip sem pomislil, da sem v eni izmed velikih prodajalnih tipa tržaškega Upim, Coin ali ljubljanske Name. Toliko lepih ženskih oblek in plaščev, najrazličnejših modnih krojev in barv! Prava paša za oči...

Pred devetimi leti pa so »Gorenjska oblačila« prejkone pomenila skromno obrtniško krojaško delavnico, kjer so izdelovali le po meri ženske in moške obleke. Danes je to eno najsoodnejših industrijskih konfekcijskih podjetij pri nas, ki že nekaj let ne pozna zaloga v svojih skladiščih.

»Kraj ste pravzaprav krenili tako strmo navzgor,« sem vprašal.

»Za naše podjetje je leto 1960 pomenilo nekakšno prelomnico. Spoznali smo, da samo na obrtniški način ne moremo več delati, da so na tak način naše obleke predrage... Po tem letu pa smo se odločili, da bomo razvijali samo proizvodnjo konfekcije in opustili obrtniški način izdelave oblek. Pri zadevah smo si zagotovili ustrezne proizvodne prostore in kar se mi zdi najpomembnejše, izoblikovali smo popolnoma novo organizacijo dela. Obenem pa smo se tudi finančno utrjevali, saj smo že leta 1965, s povsem lastnimi sredstvi zgradili nov obrat na Jesenicah, leto dni kasneje pa nov obrat v Kranju. Kot že rečeno, hkrati z gradnjo novih proizvodnih prostorov v Kranju in na Jesenicah smo uvajali tudi novo organizacijo dela. Obrtniški način proizvodnje smo popolnoma opustili in naše konfekcijske izdelke začeli proizvajati na sodoben industrijski način.«

Rešitev za »Gorenjska oblačila« je bila tudi specializacija proizvodnje za izdelavo ženske konfekcije.

»S specializacijo pa smo dosegli takšno raven produktivnosti in kvalitete izdelkov, da smo se lahko uspešno vključili na domači trg in tudi na tuj. Izvažamo v Francijo in Zahodno Nemčijo. Zlasti izvoz v Francijo je za naše podjetje zanimiv, saj smo na tem tržišču za naše izdelke dosegli zelo ugodne cene,« pripominja Tone Marčun.

Kot že rečeno, zalog v »Gorenjskih oblačilih« sploh ne poznajo. Kar proizvedejo, sploh ne prodajo, kar pa že zalog je, se tako malenkostne, da ne predstavljajo nobene nevarnosti za njihova obratna sredstva. »Gorenjskih oblačilih« pa tudi ne poznajo kreditov, saj so si v devetih letih ustvarili tolikšen poslovni sklad, da jim ni težko izvesti potrebne investicije.

Tako je pogovor nanesel tudi na perspektive podjetja. Tone Marčun pripoveduje:

»Povpraševanje po naših izdelkih — naj mimogrede omenim, da smo spomladansko letno kolekcijo naših izdelkov že v celoti razprodali — nam narekuje, da moramo nujno razširiti našo proizvodnjo. Kot se je izkazalo, še domačega tržišča pri sedanjem obsegu proizvodnje še nismo sposobni dovoljiti, kaj šele, da bi resneje mislili na izvoz. Zaradi tega že snujemo načrte, kako bomo proizvodne prostore v Kranju dopolnili še za eno nadstropje in na Jesenicah uvedli še drugo delovno izmeno. Jasno, da se ob tem zlasti na Jesenicah kažejo velike perspektive, da bomo prej tudi mi zaposlili precej žensk, ki jih je prav v tem kraju precej brezposelnih. Razen tega bomo ob nadaljnjem širjenju obsega proizvodnje še izpopolnili pripravo dela, centralizirali bomo skladišča v novih prostorih in utrjevali našo organizacijo dela. Pri vsem tem pa seveda ne bomo pozabili na dobre delovne odnose, kar je po mojem osnovni pogoji, če hočemo uresničiti vse naše načrte.«

M. Ž.

Ijaval direktor Gorenjskega sejma. »Dva osnutka predvidevata, da bi vsa investicija veljala blizu 2,5 milijarde S-dinarjev, tretji pa predvideva, da bi morali za gradnjo novih sejmskih prostorov odšteti najmanj še enkrat toliko. Prepričan sem, da se naslednje variante ne bomo odločili in da bo smotnejša odločitev za cenejšo montažno gradnjo.«

»Kakšne objekte boste pravzaprav zgradili?«

»Čprav se ni povsem jasno, kakšni bodo objekti, mislim, da bomo zgradili dve veliki razstavnici dvorani in ob njih še manjše dodatne prostore. V glavnem bo s to gradnjo zajeto blizu 20.000 kvadratnih metrov notranjih razstavnih prostorov in blizu 50.000 m² zunanjih razstavnih prostorov.«

»Za konec še to! Kaj pravi prav pomeni za Kranj gradnja novih sejmskih prostorov?«

»Ne samo, da naš sejem potrebuje nove razstavne prostore, marveč si tudi Kranja kot gospodarstva in kulturnega središča Gorenjske sploh ne moremo več predstavljati brez ene velike prireditvene dvorane. To pomeni, da nova velika razstavna dvorana ne bo služila le za razstavni prostor, marveč bo v njej prirejali najrazličnejše kulturne in športne prireditve, česar si doslej nismo mogli privoščiti.«

M. Ž.

IZ RAZGOVORA Z NACETOM PAVLINOM, SODELAVCEM SLUŽBE PRAVNE POMOČI PRI OBČINSKEM SINDIKALNEM SVETU KRANJ:

Učinkovita zaščita članstva

Služba pravne pomoči pri občinskem sindikalnem svetu ima dolgo tradicijo, saj je začela delovati že pred desetimi leti. Sprva je bila to bolj priložnostna pomoč članstvu, sčasoma pa se je razvila v učinkovito službo pravne pomoči za članstvo sindikata na območju celotne občine Kranj, razen tega pa še za območje tržiške in škofjeloške občine.

Pravna posvetovalnica v zadnjih štirih letih posluje dvakrat tedensko na občinskem sindikalnem svetu v Kranju. V njej delata dva pravnik. Enega od njiju — Naceta Pavlina — smo zaprosili za kratek razgovor o delu pravne službe, o tem, kdaj in zakaj se zateka članstvo po pravno pomoč na sindikatih, ter seveda tudi o tem, kaj bi še kazalo storiti, da bi bila pravna zaščita delavca še bolj učinkovita.

— Ali bi lahko označili obseg in vsebino delovanja pravne posvetovalnice pri občinskem sindikalnem svetu?

— Mislim, da obseg dela naše pravne posvetovalnice najbolj zgovorno ponazarja podatek, da delava v njej dva pravnik in da je služba odprta dvakrat tedensko. Da pa imava polne roke dela, pove podatek, da je imela pravna posvetovalnica samo v prvem polletju letos 350 pomembnejših obiskov. Če bi registrali tudi obiske, ko denimo, prosi delavec za nasvet, kako naj sestavi prošnjo za podelitev štipendije za katerega od svojih otrok, potem bi bila seveda številka, ki označuje obiske, znatno višja. V glavnem pa se naša pravna posvetovalnica ukvarja s problemi delovne zakonodaje in socialnega varstva.

— V službi pravne pomoči delate že dolga leta; ali se je v tem času narava zadev, ki jih obravnavate, bistveno spremenila?

— Če smo v prejšnjih letih obravnavali v glavnem zadeve s področja pokojnin in kršitve določil bodisi interne zakonodaje bodisi splošne zakonodaje s področja delovnih razmerij, pa v zadnjem obdobju naraščajo primeri, ko gre, kot bi lahko rekli, predvsem za vsebinska vprašanja in znatno manj za formalne kršitve zakonskih določil. Tako na primer skorajda ni več nezakonitega odpuščanja delavcev in primerov, ko je bilo šikaniranje očitno. Namesto tega pa opažamo v delovnih organizacijah široko akcijo za premeščanje na nižja delovna mesta. Tudi ni več toliko primerov nezakonitega odtrgovanja osebnih dohod-

kov delavcem; bistveno pa je naraslo število primerov, ko delavci izpodbijajo pravičnost delitve.

— Kako si razlagate te pojave?

— Vsekakor so se delavci ovedli tega, da imajo na svojem delovnem mestu in v svoji delovni organizaciji tudi svoje pravice in dolžnosti. Da je temu tako, potrjuje že dejstvo, da se le malokdo pritoži na našo službo, da je delovna organizacija uvedla proti njemu disciplinski postopek in mu izrekla disciplinski ukrep. Tako je očitno prevladalo spoznanje, da pač niso posledice, če ne izpolnjuje svojih dolžnosti. In temu nasprotno, delavci hočejo v celoti obvarovati svoje pravice. Ko sem že prej omenil premeščanje: zelo pogosti so primeri, da delavci iščejo na pravni posvetovalnici pomoč, ko dobijo odločbo o premeščanju na nižje delovno mesto zato, ker ne izpolnjujejo formalnih izobrazbenih pogojev za to mesto. Prav tako je vedno več primerov, ko delavci izpodbijajo pravičnost delitve v delovni organizaciji, misleč, da se jim je zgodila krivica. Vsi ti primeri pa nam jasno dokazujejo, da v delovnih organizacijah sicer formalno-pravno dobro urejajo medsebojne odnose, da pa po drugi strani ti novi odnosi ne nastajajo kot posledica demokratičnega dogovarjanja, kot posledica sistematičnega urejanja odnosov in razmer. K temu pa je kajpak treba priti še vedno močno očitno nezaupanje delavcev do lastne delovne organizacije, pravzaprav nezaupanje do upravnega vodstva in do stro-

kovnih služb ter zavoljo tega tudi do ukrepov in rešitev, ki jih v delovnih organizacijah uveljavljajo.

— Dovolite vmesno vprašanje: kako v takih in podobnih primerih ukrepite v službi pravne pomoči?

— Delo pravnik v naši pravni posvetovalnici ni izključno pravnega značaja, temveč pogosto dobiva obsežnejše dela socialnega delavca. Marsikdaj je treba delavcu, ki se je zatekel po nasvet na pravno posvetovalnico, samo zadevo razložiti, mu utemeljiti ukrep, ki ga je tako ali drugače prizadel. Drugič spet skušamo doseči v delovni organizaciji, da popravijo krivico, ki so jo delavcu storili. Nasploh poskušamo spore med delavci in delovnimi organizacijami reševati tako, da pride do poravnave, čeprav bi bila marsikdaj tožba krajša in morda v prvem trenutku učinkovitejša pot. Toda pomisliti velja tudi na to, da se bo delavec, ki toži delovno organizacijo, in če bo tožbo dobil, v tem okolju kasneje zelo slabo počutil. Kaj bi okolišili saj se najdejo metode, ki jim s pravnega vidika ne moreš do živiga, po navadi pa vendarle privedejo do tega, da tak delavec sam odpove! Seveda pa so tudi primeri, ko ni druge pomoči, kot da rešujemo zadevo pred sodiščem. Tedaj prepustimo zadevo bodisi službi pravne pomoči pri republiknem sindikalnem svetu ali službi pravne pomoči pri naši občinski skupščini.

— Če se povrneva k prejšnjim ugotovitvam: ali ne bi kazalo iz njih izluščiti tudi napotka za prizadevanja sindikatov?

— Mislim, da bi se v sindikatih morali zamisliti že nad tem, da se delavci v številnih delovnih organizacijah nimajo kam zateči po pomoč ali nasvet, če jih teži kateri od sicer pogostih problemov. Po drugi strani pa so tudi službe, ki jih v delovnih organizacijah imajo, bolj zato, da skrbje za reševanje problemov podjetja, kot da bi vsaj v enaki meri služile potrebam delavcev. Sindikati v delovnih organizacijah pa bi v tem primeru lahko marsikaj storili! Iz izkušenj naše Iskre lahko rečem, da je bila pametna pobuda sindikalne organizacije, naj bi bila pravna služba enkrat mesečno na voljo delavcem ki potrebujejo njen nasvet. Ob vsem tem pa seveda ostaja pred nami naloga, ki smo jo v sindikatih ves čas poudarjali: medsebojne odnose je treba urejati z demokratičnim dogovarjanjem, z normami, ki te odnose urejajo, pa morajo biti seznanjeni vsi člani kolektiva. In vedeti morajo, zakaj so te norme prav takšne in ne drugačne!

Iz te informacije ObSS Kranj lahko zasledimo, da bodo znašala sredstva sindikalne članarine, pobrana v letošnjem letu, predvidoma 1.600.000 N-din. Od tega bo ostalo osnovnim sindikalnim organizacijam 40 odstotkov sindikalne članarine (640.000 N-din), občinskemu sindikalnemu svetu 30 odstotkov (480.000 N-din) prav tolikšna sredstva pa bodo sindikati v Kranju odvedli višjim sindikalnim vodstvom.

Po proračunih občinskega sindikalnega sveta naj bi sredstva služila za financiranje naslednjih dejavnosti in za pokritje naslednjih stroškov:

- za izobraževalno dejavnost članov sindikata (organizacija seminarjev, priprava študijskih materialov itd.) — 26.300 din;
- pomoč izvršnim odborom sindikalnih organizacij — 9.200 din;
- za informacije in literaturo — 20.000 din;
- za organizacijo in pomoč pri izletih in ekskurzijah sindikalnih delavcev — 5.000 din;
- pomoč članom sindikata — 46.000 din;
- za rekreacijo, šport in kulturno dejavnost — 58.500 din;
- izdatki za delo organov sindikata v občini (delo kolektivnih organov, stroški strokovne obdelave posameznih problemov in sodelovanje z drugimi sindikalnimi organizacijami) — 89.200 din;
- materialni in funkcionalni izdatki za delo občinskega sveta (režijski stroški, izdatki za osebne dohodke zaposlenih in izredni izdatki) — 230.800 din.

otrok. Zadrego je sicer omililo podjetje Transturist, ki nam je ponudilo svoje naselje v Ankaranu, kljub vsemu pa so zmogljivosti letos odločno premajhne.

— Kaj pa počitniški domovi delovnih organizacij?

— V Kranju ima 17 delovnih organizacij 28 počitniških domov s skupno zmogljivostjo 679 ležišč. Toda vsi ti domovi so zaprtega tipa. Zato je občinski sindikalni svet že pred časom priporočil, da bi vse počitniške domove združili in osnovali rekreacijski center. Tako bi lahko vsakdo letoval, kjer bi hotel in za enako ceno. Toda kljub prizadevanjem doslej je zamisli nismo uspeli uresničiti.

— Kaj, mislite, je vzrok temu?

— Bržčas je temu krivo mnenje delavcev v podjetjih, da potem ne bi mogli več pocieni letovali. Tako bojazen pa je odveč. Iz izkušnje vemo, da lahko naš počitniški dom v Ankaranu ekonomsko posluje ob ceni dnevnega penziona 28 N-din. Sredstva pa, ki jih delovne organizacije zdaj dajejo za domove, da bi tako znižale ceno penziona za svoje delavce, bi lahko tudi razdelile med svoje delavce, ti pa bi lahko nato svobodno izbirali kraj svojega letovanja. Nihče ne bi bil v ničemer prikrašan, zagotovili pa bi si v tem primeru, da bi bile zmogljivosti domov bolj izkoriščene, da bi domovi služili tudi tedenski rekreaciji delavcev. Zato na občinskem sindikalnem svetu mislimo, da smo z recepcijsko službo sicer storili korak naprej, drugega, še bolj pomembnega, pa bomo naredili šele tedaj, ko se bomo zedinili za lastno počitniško skupnost.

PRI OBČINSKEM SINDIKALNEM SVETU KRANJ POSLUJE RECEPCIJSKA SLUŽBA

Za korak bliže zadanim nalogam

Od sredine aprila dalje in tja v september posluje pri občinskem sindikalnem svetu Kranj recepcijska služba. Letos že drugič. Vsak dan, razen sobote in praznikov, si lahko kranjski člani sindikata prek te recepcijske službe poiščejo kraj in dom, kjer bodo preživeli svoj letni dopust. O delu te službe smo se pogovarjali z Antonom Umekom in Viktorjem Bizjakom, ki jo uspešno vodita v letošnjem letu.

— Zakaj so se kranjski sindikati pravzaprav odločili, da osnujejo tako službo?

— Ze dolgo v Kranju ugotavljamo, da veliko število članov sindikata vsako poletje išče možnosti, kje bi lahko preživeli svoj letni oddih. To so največkrat tisti delavci, katerih delovne organizacije nimajo lastnih počitniških domov. Seveda pa se letos bistveno zmanjšale naše možnosti, saj ima počitniška skupnost Alpe-Adria svoje zmogljivosti že razprodane, prav tako pa je poln tudi dom zavoda za klimatsko zdravljenje

vezali z ljubljansko počitniško skupnostjo Alpe-Adria in si v njenih domovih zagotovili nekaj prostih zmogljivosti, nekaj ležišč pa smo dobili tudi v počitniškem domu škofjeloškega občinskega sindikalnega sveta. Slednjič imamo na voljo 22 šotorov za tiste, ki žele dopust preživeti v campingih. Zal pa so se letos bistveno zmanjšale naše možnosti, saj ima počitniška skupnost Alpe-Adria svoje zmogljivosti že razprodane, prav tako pa je poln tudi dom zavoda za klimatsko zdravljenje

— Ste v tem hotenju tudi uspeli?

— Vsekakor. Lani in letos smo organizirali letovanje za kar precejšnje število delavcev in njihovih družinskih članov. Kakih deset ali dvajset ljudi se vsak dan obrne na našo službo za nasvet, za rezervacijo.

— In jim tudi lahko ustrezete?

— Veliki večini. Občinski sindikalni svet je namreč že lani vzel v zakup počitniški dom podjetja Projekt v Ankaranu z zmogljivostjo 50 ležišč. To pa je seveda premalo za potrebe, kakršne so v Kranju in v občini. Zato smo se tudi že lani dogovorili z zavodom za klimatsko zdravljenje otrok, da nam odstopi nekaj prostih zmogljivosti v svojem domu v Novem gradu. Razen tega smo se po-

Ustavnimi amandmaji in nekateri zakoni, ki so bili sprejeti proti koncu lanskega in začetku letošnjega leta, pomenijo začetek novega obdobja v razvoju samoupravnih odnosov. Z uveljavitvijo ustavnega amandmaja XV dobivajo delovne organizacije širše samoupravne pristojnosti. Do teh pravic pa se morajo šele dokopati, s tem da bodo temeljito proučile notranjo organizacijo samoupravnega sistema in urestile normativne akte v skladu s pozitivno zakonodajo in s svojimi razmerami in potrebami. Se več, prilagoditi jo morajo posebnostim delovne organizacije in zagotoviti odgovorneje ravnanje in odločanje ter hitro sprejemanje samoupravnih odločitev. Tolikšna svoboda pri urejanju notranjih odnosov pa lahko povzroči pod navideznimi prizadevanji za večjo poslovnost in strokovnost tudi večjo oblast posameznikov ali posameznih skupin v delovnih organizacijah, kar ni v skladu z ustavno opredeljenim položajem delovnega človeka in tudi ni potrebno za uspešno poslovanje delovne organizacije.

To so velike obveznosti delovnih kolektivov, ki terjajo ne le mnogo dela, ampak tudi tehten premislek, kako si urediti notranjo zakonodajo in iz nje izhajajoč ritem samoupravnega življenja, da ne bo zapletal samoupravnih odnosov, temveč da jih bo sproščal in bogatil njihovo vsebino.

V teh prizadevanjih imajo kranjske delovne organizacije polno oporo v svojem sindikalnem svetu. Občinski sindikalni svet namreč poudarja, poleg že omenjenega, da je za položaj delovnega človeka in za uspešno poslovanje delovnih organizacij bistvenega pomena, kako bo potekalo izpopolnjevanje

Načrtno in kvalitetno

samoupravne zakonodaje in na katerih načelih bo temeljilo. Zategadelj je komisija za samoupravljanje in delovna razmerja pri ObSS Kranj že na pomlad zasnovala načrt enotne akcije za dopolnitve in spremembe splošnih aktov delovnih organizacij. S tem programom je želel kranjski sindikat spodbuditi začetek in nadaljevanje dela pri usklajevanju aktov s splošnimi predpisi, v ta prizadevanja pa vključiti vse dejavnike v komuni, da bi bilo to veliko delo tudi uspešno. V tem programu sodelujejo poleg občinskega sindikalnega sveta in njegovih organov tudi skupščina občine, konkretno zbor delovnih skupnosti, svet za delo in komisija za gospodarstvo in predpise. Druga skupina sodelavcev so različna strokovna društva, kot denimo društva ekonomistov, pravnikov in književnikov. Pri uresničevanju programa bo sodelovala tudi delavska univerza. Razumljivo je, da se bodo v akcijo vključili tudi samoupravni organi in družbeno-politične organizacije delovnih organizacij.

Program kranjskega občinskega sindikalnega sveta je zelo praktično in nazorno sestavljen. V programu so naštetih zakonski predpisi in akti, ki jih je potrebno dopolniti, spremeniti ali na novo sestaviti. Te naloge je sestavljevec programa razporedil na časovna obdobja, tako da bi bila celotna akcija zaključena pravočasno, se prvi, do konca tega leta.

Kot že rečeno, kranjski občinski sindikalni svet posveča veliko pozornost vsebini posameznih vprašanj, ki jih odpira nova zakonodaja. V ta namen je podprl predlog nekaterih predstavnikov delovnih kolektivov, da bi z anketo ugotovili kaj delavci v delovnih organizacijah menijo glede spremembe splošnih aktov. Hkrati pa bodo tekla in različnih ravneh in v različnih skupinah razprave o posameznih vsebinskih vprašanjih iz predvidenih pravnih nalog. Enega takšnih razgovorov je občinski sindikalni svet že opravil v začetku junija na razširjeni seji sveta. Na tem posvetu so se predstavniki delovnih kolektivov pogovarjali o oblikah organizacije združenega dela, kot jih ponuja nova zakonodaja o vrsti samoupravnih organov in o njihovi funkciji, o načelih in o konkretnih pravicah delovnih ljudi pri pridobivanju in delitvi dohodka, o knjigovodski evidenci in o različnih vprašanjih s področja delovnih razmerij.

Prizadevanja občinskega sindikalnega sveta in njegov program so naštetih na uoden odmev v delovnih organizacijah. Podprla jih je tudi občinska skupščina in njen predsednik v posebnem pismu delovnim organizacijam, v katerem jih poziva na pravočasno in vsebinsko nemišljeno delo pri usklajevanju samoupravnih aktov. Končno moramo poudariti da so se v nekaterih delovnih organizacijah v Kranju teh nalog že zdavnaj lotili in mnoge njihove rešitve lahko celo služijo za zgled in pomoč drugim delovnim organizacijam.

I. V.

NA DOPUST S POMOČJO SINDIKATA

Ze v letu 1967 se je občinski sindikalni svet Kranj odločil, da z lastnimi sredstvi in s sredstvi delovnih organizacij ter deloma s samopriskevkom delavcev zagotovi desetdnevno letovanje socialno šibkih članov sindikata. V minulem letu se je ta akcija kranjskega občinskega sveta še razširila: v aprilu je naslovil občinski odbor na vse izvršne odbore osnovnih organizacij posebno okrožno in jih pozval, da zagotove oddih socialno in zdravstveno ogroženim članom svojih kolektivov ter tistim članom, ki so bili še posebej prizadevni bodisi na delovnem mestu, v samoupravnih organizacijah ali v družbeno-političnih organizacijah. Iz svojih sred-

stev je občinski sindikalni svet namenil kot pomoč za letovanja več kot 8.500 N-dinarjev.

Cena 10-dnevnega letovanja je lani znašala 200 N-dinarjev, pri tem pa je vsak moral prispevati po 60 N-dinarjev. Tako je lani skupno letovalo s pomočjo sindikata 145 delavcev iz trinajstih delovnih organizacij.

To akcijo je izvedel občinski sindikalni svet tudi letos in v ta namen rezerviral 3 odstotke sredstev svojega letošnjega proračuna. Hkrati pa je občinski svet spet pozval vse sindikalne organizacije, da namenijo za letovanje socialno šibkih članov kolektivov po 5 odstotkov dela članarine, ki jim ostane.

Desetdnevno letovanje v Novigradu ali v Ankaranu velja letos 230 N-dinarjev v predsezoni, v posezonj pa 240 N-dinarjev. Pri tem mora vsak posameznik prispevati 80 N-dinarjev, preostala sredstva pa poravnata občinski sindikalni svet in sindikalna organizacija, v kateri delavec dela. Kljub nekoliko višji ceni pa so v delovnih organizacijah letos veliko bolj domelji potrebo, da mogočijo socialno in zdravstveno šibkim članom kolektivov poceni letovanje. Tako je doslej že letovalo 114 socialno šibkih članov sindikata iz 18 delovnih organizacij, šlo pa bo na tak oddih še približno 65 delavcev.

LIP BLEDE:

NOVO: PROIZVODNJA avtomatskih kegljišč

Lesnoindustrijsko podjetje z Bleda ima danes že pet obratov: dva v Bohinjski Bistrici, potem v Rečici, v Mojstrani in v Podnartu. V vseh je zaposlenih skupaj nekaj več kot 700 delavcev.

»Edina težava, ki nas tare, je prav gotovo raztresenost naših obratov od Podnarta do Bohinja. Proizvajati pod takšnimi pogoji je čisto nekaj drugega, kot pa če bi imeli vse te obrate za eno tovarniško ograjo,« je potožil sekretar podjetja tovariš Mencinger. »A vseeno si prizadevamo, da bi kar najceneje proizvajali...«

»Kateri pa so vaši osnovni izdelki?«

»Proizvodimo smo specializirali na opazne plošče za gradbeništvo in na stavbno pohištvo, razen tega pa proizvajamo še rezan les iglavcev in listavcev, lesno moko, lesno embalažo vseh vrst, opremo za avtomatska kegljišča, vse vrste transportnih naprav, gradbiščne omarice itd.«

Medtem pa se je razgovoru že pridružil direktor podjetja Anton Kržišnik:

»Zapišite, da več kot 30 odstotkov naših izdelkov izvozimo predvsem v države s čvrsto valuto. Vrednost našega izvoza bo letos znašala 1.300.000 dolarjev. Največ pa izvozimo opaznih plošč za gradbeništvo, letos na primer za blizu 750.000 dolarjev. Glavne odjemalce naših izdelkov pa imamo v Italiji, Švici, Zahodni Nemčiji, v državah Severne Afrike in v nekaterih državah bližnjega vzhoda.«

Tolikšen obseg izvoza opaznih plošč pa je blejskemu Lesnoindustrijskemu podjetju omogočila predvsem modernizacija proizvodnje, s čimer pa so spet ustvarili možnost za znižanje stroškov. »Ne vem, ali ste že slišali, da smo edini proizvajalec avtomatskih kegljišč,« je nadaljeval direktor Anton Kržišnik. »Med gostinskimi podjetji je za ta kegljišča po vsej Jugoslaviji veliko zanimanja. Najlepše kegljišča pa smo doslej naredili v Ankaranu, in sicer kar šeststeznega, zdaj postavljamo še lepše kegljišča v Crikvenici...«

»Kaj pa perspektive podjetja?« smo še povprašali direktorja.

»V naslednjem obdobju bomo predvsem razširili proizvodnjo stavbnega pohištva vseh vrst. Analiza trga nam namreč razkriva, da ob vse bolj razširjeni stanovanjski gradnji vedno bolj primanjkuje teh izdelkov. Razen tega pa razvijamo tudi nekatere nove izdelke, o katerih pa za zdaj še ne bi rad govoril...«

Ob koncu dodajmo še to, da bo Lesnoindustrijsko podjetje z Bleda letos ustvarilo za več kot 6 milijard S-din bruto prometa.

Z.

TRGOVSKO PODJETJE »MURKA« LESCE:

MED NAJVEČJIMI prodajalci pohištva

»Naše trgovsko podjetje deluje v glavnem na področju radovljiske občine,« je za uvod povedal Vinko Savnik, vodja komercialne, »čeprav si v zadnjem času prizadevamo našo prodajno mrežo razširiti tudi na druge občine, zlasti na jeseniško, kjer smo pred nedavnim odprli veleblagovnico, na škofjeloško in kranjsko občino...«

Kot smo lahko razbrali iz razgovora s komercialnim vodjem podjetja, je »Murka« iz Lesce eden največjih prodajalcev pohištva na gorenjskem območju. Lahko bi rekli, da se je to trgovsko podjetje že specializiralo za prodajo pohištva in temu primerno tudi uredilo prodajne prostore. V številnih prodajalnah tega podjetja pa najdemo tudi tehnično blago, tekstil, s prodajo živil se podjetje le malo ukvarja — samo na ožjem področju Lesce.

»Se ob tem morda srečujete tudi s kakšnimi težavami?«

»Predvsem nimamo dovolj ustreznih skladišč. Če bi imeli dovolj skladišč, potem bi lahko prodali tehničnega in gradbenega materiala vsaj še za petkrat toliko, kolikor ga prodamo sedaj. Zato bo naša prva naloga v prihodnosti, da si prilagodimo toliko sredstev, da si bomo sami zgradili tudi ustrezna skladišča...«

Ko je tovariš Savnik govoril o perspektivah svojega podjetja, je omenil tudi možnost, da bi v Lescah zgradili veleblagovnico in kasneje tudi v Radovljici. O tem se že dogovarjajo z nekaterimi zainteresiranimi partnerji, ki bi lahko bili soinvestorji.

»Ob tem ne smem pozabiti, da odpre naše trgovsko podjetje v času glavne turistične sezone na območju občine tudi nekaj sezonskih prodajaln. Prav te prodajalne nam pripomorejo, da v glavni turistični sezoni naredimo za blizu 30 % več prometa, kot v preostalih mesecih v letu.«

Trgovsko podjetje »Murka« iz Lesce je lani vse leto prodalo za 2,8 milijarde S-din blaga, letos pa računajo, da bodo to prodajo povečali že na 3,2 milijarde S-din.

»Če pa prištejemo še promet v jeseniškem supermarketu, potem računamo, da se bomo že letos močno približali 4 milijardam S-din prometa,« je še dodal Vinko Savnik, vodja komercialne.

M. Z.

PEKARNA LESCE:

POSEBNOST: mehki kolači in rolade

Razdrobljenost pekarn v radovljiski in jeseniški občini ter dokaj slaba oskrba s kruhom in z drugimi izdelki sta narekovali gradnjo sodobne pekarnice v Lescah v okviru živilskega kombinata Žito iz Ljubljane.

Sodobna pekarna stoji danes v Lescah in je začela obratovati s polno paro 1966. leta.

»Od tedaj dalje skuša naša pekarna s široko izbiro pekarskih izdelkov zadovoljiti vse potrošnike na območju radovljiske in jeseniške občine. V glavni turistični sezoni pa skušamo ustrezni izdelki tudi številnim turistom, ki pridejo k nam,« so bile prve besede Antona Pintarja, direktorja Pekarne, sicer samostojnega obrata ljubljanskega živilskega kombinata »Žito«.

Ze takoj ob otvoritvi leške pekarnice so v tem obratu začeli pečti kar 36 vrst kruha in peciva po obliki in kvaliteti.

Kot je še povedal direktor Pekarne, so njene sedanje zmogljivosti za radovljisko in jeseniško področje malce prevelike, saj lahko v eni uri na eni peči spečejo 2500 kilogramov najrazličnejšega kruha ali 10.000 kosov peciva. Zavoljo takšnih zmogljivosti Pekarne v Lescah so delo organizirali tako, da na eni liniji pečejo samo kruh, na drugi liniji pa raznovrstno pecivo.

»A kljub temu naše zmogljivosti do nedavnega in še zdaj niso v celoti izkoriščene,« je nadaljeval direktor Pekarne. »Zaradi tega smo lani najprej uvedli poskusno proizvodnjo mehkih kolačev in rolad. Da smo lahko začeli proizvajati tovrstne izdelke, gre pravzaprav za sluznjo razvojni službi živilskega kombinata Žito, ki je leto dni pripravljala proizvodnjo tovrstnih kolačev in rolad. Tržišče je dobro sprejelo oba naša nova izdelka, tako da bomo proizvodnjo mehkih kolačev in rolad v najbližjem času še povečali...«

M. Z.

TOVARNA VIJAKOV »PLAMEN« KROPA DB PETINSEDEMETLETNICI:

PRED NOVIM VZPONOM

Zaradi razvoja konkurenčnih podjetij je tržni delež naše najstarejše tovarne vijakov — podjetja PLAMEN v Kropi v povojnih letih sicer nekoliko upadel. Vendar pa 486-članski kolektiv te delovne organizacije še vedno predstavlja največjega proizvajalca vijavnega blaga v državi in tudi najmočnejšega izvoznika med podjetji svoje stroke. Prav tega je na novih strojih mogoče doseči tudi boljše kvalitete. Prav to pa je tudi najvažnejši pogoj za resnejši prodor na zahtevna zahodnoevropska tržišča.

Podatki povedo, da bo PLAMEN letos izdelal za 3,6 milijarde S-din vijavnega blaga. Z drugimi besedami povedano, to pomeni, da bo njihova realizacija kar za 44 % višja, kot je bila v minulemu letu. Kakorkoli je tolikšno povečanje proizvodnje in prodaje spodbudno, vseeno velja povedati, da ne gre za posledico novih investicij, marveč predvsem za

boljše izkoriščanje zmogljivosti. Glede tega pa so bili v minulemu letu v Plamenu precej omejeni zavoljo nerazrešenih sistemskih vprašanj.

Omeniti velja, da je PLAMEN v letih 1960 do 1963 zgradil nove proizvodne prostore in poskrbel za skoraj popolno prenovitev strojne opreme. Razvoj tehnike pa je tako nagel, da je ta oprema že zastarela. Zgovoren je podatek, da trenutno naj sodobnejši stroji omogočajo do trikrat večjo proizvodnjo od tistih, ki so bili moderni pred petimi ali šestimi leti. Razen tega je na novih strojih mogoče doseči tudi boljše kvalitete. Prav to pa je tudi najvažnejši pogoj za resnejši prodor na zahtevna zahodnoevropska tržišča.

Za vse to v tovarni vijakov PLAMEN še predobro vedo. Prav zavoljo tega so v vsem obdobju po zadnji rekonstrukciji zlagoma zbirali sredstva

za novo modernizacijo. Nova strojna oprema, ki so je malodane v celoti plačali z lastnimi sredstvi, že prihaja v njihovo tovarno. Gre za tri garniture strojev, ki bodo do polovice prihodnjega leta zamenjali sedanje stroje za proizvodnjo vijakov. S to opremo bodo lahko med drugim ustvarjali tudi višjo akumulacijo, z njo pa bodo kasneje modernizirali tudi opremo za proizvodnjo matic.

Kakor v podjetju PLAMEN sam povedo, so v minulih 75 letih dokazali, da znajo izdelovati kvalitetne vijake in drugo blago, ki ga imajo v proizvodnem programu. Nova oprema jim bo njihova prizadevanja samo še olajšala. Zato se zdi realno njihovo pričakovanje, da bi v naslednjem desetletju potrojili obseg proizvodnje in povečali tudi izvoz na konvertibilna tržišča, kamor trenutno izvažajo 22 % celotne proizvodnje.

Z OBISKA V TOVARNI VERIG V LESCAH

ČE BODO IMELI DOVOLJ SUROVIN

Polletni proizvodni in poslovni rezultati Tovarne verig v Lescah kažejo, da jim edinole težave pri preskrbi s surovinami lahko ogrozijo izpolnitev načrtov za letošnje leto. Tržišču bodo ponudili za 65 milijonov din verig, vijakov in specialne kovane ladijske opreme. Od tega bodo tretjino realizacije ustvarili s izvozom, ki je skoraj v celoti usmerjen na konvertibilna tržišča. To proizvodnjo, glede na zahteve tržišča povečano za skoraj 20 % v primerjavi z lanskim letom, imajo praktično že razprodano.

NI VERIGE, KI JE V LESCAH NE BI MOGLI IZDELATI

Vsekakor velja omeniti, da Tovarna verig v Lescah danes predstavlja izrazito specializirano proizvajalca verig v debelini od enega do sto milimetrov, kar jim navzven skoraj dve tretjini celotne realizacije. Slabo tretjino dohodka ustvarijo s proizvodnjo lesnih vijakov, ostanek pa z izdelovanjem specialne ladijske opreme.

Kakor sami povedo, ni verige, ki je ne bi mogli izdelati. Tržišču pa nudijo verige vseh kvalitete ter za vse potrebe, tako tudi najbolj zahtevne ladijske in sidrne verige za dvigala in transporterje. Izmed izdelkov za široko potrošnjo pa so vsekakor najbolj cenjene in cenjene njihove snežne verige za avtomobile.

KAKO GOSPODARITI OB ZAMRNJENIH CENAH?

Čeprav si je 1000-članski kolektiv Tovarne verig v Lescah s kvaliteto svojih izdelkov osvojil tržišče, se vendar nenehno srečuje z vprašanjem, kako naj gospodarji, če pa za njihov najvažnejši izdelek še vedno velja sistem kontrole cen.

Z zviševanjem produktivnosti sicer delno lahko nadomestijo izpad dohodka na račun stalnega podraževanja osnovnih surovin, vendar v nedogled tega ne bodo mogli, če naj se postopoma tudi modernizirajo. Če to velja za prodajo tehničnih in komercialnih verig, pa na prodajo ladijskih in sidrnih verig vplivajo še druge težave. Slabo tretjino celotne proizvodnje verig pa predstavljajo ravno sidrne verige. Kupuje jih predvsem ladjedelništvo, ki ima na voljo praktično vse možnosti za uvoz verig. Tako morajo ladijske sidrne verige na domačem trgu prodajati po svetovni ceni ali še ceneje, da jih sploh vnovečijo. Čeprav so uvoženim izdelkom po kvaliteti najmanj enakovredne. Ker hkrati surovine za proizvodnjo teh verig plačujejo po domačih cenah, take razmere dvakrat negativno vplivajo na

dohodek podjetja in je proizvodnja vse manj rentabilna.

V Tovarni verig Lesce si ne znajo natančno odgovoriti na vprašanje, kaj naj bi stori, da bi se razmere izboljšale. Vsekakor pa bi po njihovem pričanju veliko zalego že to, če bi bolj izenačili pogoje gospodarjenja tako bazične, kot predelovalne industrije ter če bi oblikovanje prodajnih cen postalo bolj svobodno. Razreševa-

nje problemov posameznih panog, k čemur se v naši družbi tako radi nagibamo, ne da bi dodobra proučili tudi posledice takšnega ukrepanja, po njihovem mišljenju razmer ne bo izboljšalo, ampak se bodo stvari samo še bolj zapletle.

KAKŠNA BO JUTRIŠNJA »VERIGA«?

Ob vsem tem je seveda težko prerokovati, kakšna bo jutrišnja »Veriga« in kako bo usmerjena njena prihodnja pot. Lahko pa povemo, da zasnova njihovega perspektivnega razvoja predvideva nadaljevanje sedanje specializirane proizvodnje verig, lesnih vijakov in kovane ladijske opreme. Za vse to bi postopoma morali obnoviti sedanje proizvodne naprave. Konkurenčnost sposobnost na trgu bi torej ohranili predvsem na račun večje produktivnosti.

V SKRBI ZA DELOVNE RAZMERE

Kako gospodarijo v Gozdnem gospodarstvu Bled

Gozdno območje, na katerem gospodarja Gozdno gospodarstvo Bled, obsega 50.000 hektarov gozdov. Polovica je družbenih gozdov, druga polovica pa zasebnih. Več kot dve tretjini gozdov sta v radovljiski občini, preostala tretjina pa v jeseniški občini. Gozdovi dajo letno blizu 150.000 kubičnih metrov lesa, od tega gozdovi v družbeni lasti 100 tisoč kubičnih metrov lesa. Največ lesne mase porabi Lesnoindustrijsko podjetje Bled in papirna industrija. Glavni proizvođač GG Bled pa so hlodovina, celulozni les in drva za kurjavo.

Lani je Gozdno gospodarstvo z Bleda doseglo blizu 37 milijonov N-din celotnega dohodka, 16 milijonov N-din dohodka, in naložilo v sklade 2,5 milijona N-din. Poprečni osebni dohodek zaposlenih znašajo 1200 N-din. Letno nameni podjetje za pospeševanje gozdov blizu 2 milijona N-din, za tehnično opremljenost gozdne proizvodnje in gradbene dejavnosti pa 3 milijone N-din.

Število zaposlenih v Gozdnem gospodarstvu Bled stalno pada, raste pa produktivnost. Za kubični meter prodanega lesa je

bilo leta 1963 porabljenih blizu 18 ur, lani le še 9,5 ure. Proizvodni cikelus od poseka do prodaje lesa se je zmanjšal za tretjino, s tem pa tudi zaloge proizvodov in z njimi vezana obratna sredstva. Prav tako raste produktivnost pri gradnji gozdnih cest. Hitrejši tempo gradnje začetih objektov omogoča, da letno čimprej začnejo izkoriščati in amortizirati. Po vojni je Gozdno gospodarstvo Bled zgradilo blizu 250 kilometrov gozdnih cest in na desetine kilometrov poti. Ročno in fizično naporno delo gozdnega delavca danes že pretežno opravljajo stroji.

Značilno za GG Bled je to, da poslovno politiko spremlja stalna skrb za dvig življenjske ravni delavcev. Tako so v Gozdnem gospodarstvu Bled že uvedli skrajšan delovni čas, s tem pa so znižali pogostost in resnost poškodb pri delu. Razen tega so uredili delavska bivališča in kuhinje na deloviščih, poskrbeli so za letni oddih gozdnih delavcev. Od leta 1960 so zgradili 78 stanovanj, posojilo za gradnjo individualnih hiš pa je izkoristili že 92 članov delovnega kolektiva.

Z.

»ŠPECERIJA« BLEDE:

Najvažnejše: skladišča

Veletrgovsko podjetje »Specerija« iz Bleda se ukvarja z grosistično in detaljistično prodajo blaga. Zaradi tega v okviru tega podjetja deluje 27 rednih registriranih prodajaln, in sicer v Radovljici, Podnartu, Ljubnem, na Brezjah, Mošnjah, Benujah, Zapužah, Radovljici, na Bledu, Spodnjih in Zgornjih Gorjatih, Ribnem, Zasipu, Rečici in Bohinjski Bistrici. Največjo trgovino pa so odprli prav pred nedavnim na Jesenicah, v supermarketu »Union«.

»Naša glavna dejavnost je prodaja živil na drobno in debelo,« jasno je Mirko Prešeren, vodja komercialne. »V naših prodajalnah gospodnje lahko kupijo vse osnovne gospodinske potrebščine, v dveh specializiranih trgovinah pa vse stroje za gospodinjstvo. Od vseh omenjenih prodajaln smo doslej že uredili šest sodobnih samopostrežnih trgovin, in kot že rečeno, največjo na Jesenicah, kjer smo v 14 dneh dosegli za več 25 milijonov S-dinarjev prometa.«

Tudi v veletrgovskem podjetju »Specerija« z Bleda se trenutno ukvarjajo z vprašanjem, kako prirediti do skladiščnih prostorov.

»Zavoljo tega bo naša glavna naloga,« je spet povzel besedo Mirko Prešeren, »da čimprej zgradimo centralno skladišče za prehrabeno blago na Bledu z 2.000 kvadratnimi metri površine. Najmimogredneje bomo imeli v tem skladišču tudi lastno pražarno in pakirnico blaga. Poleg tega skladišča smo zgradili še samopostrežno trgovino, ki jo prebivalci vzhodnega dela Bleda že težko čakajo.«

»GORENJSKA«, LESCE:

Pod novo streho ne kaplja

Integracija Gorenjke s Sumljem pred nekaj leti je bila povsem politične narave, zdaj zadržujejo v Radovljici in v Lescah. O kakšnih ekonomskih utemeljitvah za integracijo takrat ni bilo govora. To pa je kolektiv »Gorenjke« vsa leta zelo dobro občutil. Vlaganja v modernizacijo proizvodnje čokolade so bila minimalna, tako da je ta tovarna capljala za tovrstnimi proizvajalci v državi.

Danes je med kolektivom Gorenjke v Lescah popolnoma drugačno vzdušje. Tako kot ljubljanski Sumlji se je tudi Gorenjka pred približno mesecem in pol priključila živilskemu kombinatu Žito iz Ljubljane. Ta združitve pa je bila za razliko od prve zares preudirljena, saj je bilo pred tem opravljenih nespornih ekonomskih analiz in ekspertiz o prednostih integracije.

»Razen tega smo si tudi sami želili, da se čimprej priključimo k takšnemu podjetju, kakršno je »Žito«,« je povedal inž. Berčeva, direktor Gorenjke, »skajti razmere, v katerih smo delovali v okviru podjetja Sumlji, so bili zares nemogoči... Po mesecu in pol, odkar smo združeni z Žitom, nimamo nobenih pripomb. Celoten kolektiv Žita nam je lepo sprejel. Kar pa je najpomembnejše, v okviru kombinata vidimo tudi našo perspektivo. Strokovne službe v Žitu namreč že pripravljajo dolgoročni načrt razvoja našega obrata. Zdjaj podrobno analizirajo trg, da bi lahko na osnovi tega izdelali program razvoja Gorenjke...«

»Bržčas vsaj v grobih obrih le veste, v kaj se bo razvijala Gorenjka?«

»Predvsem moramo v prvi vrsti popolnoma spremeniti tehnologijo in obnoviti strojni park. Čimprej moramo preiti na proizvodnjo polnjene čokolade in na proizvodnjo malih tablic čokolade. Potrošniki se postajajo tudi glede čokoladnih izdelkov zelo zahtevni.«

»Boste novo proizvodnjo čokolade organizirali v sedanjih proizvodnih prostorih?«

»Kje pa, saj so sedanji prostori nemogoči za kakršnokoli sodobno proizvodnjo. Zavoljo tega imamo načrtu gradnjo novih proizvodnih prostorov, in sicer ob pekarni Žito v Lescah. Tu imamo namreč tudi primerna skladišča pekarnice, ki jih že izkoriščamo...«

»In sredstva za to rekonstrukcijo?«

»Kot vam je verjetno znano, v Žitu zbiramo sredstva za investicije v enotni blagajni. Politika investiranja kombinata pa je takšna, da vlagava v tiste dejavnosti, ki mu lahva v najkrajšem času kar največjo povrne. Tako upam, da bodo strokovne službe Žita dovolj dobro studirale, ali se plačla vlagati v sredstva v razvoj našega obrata ali ne. Tudi to je pomembno, da ugotovijo strokovna službe v Žitu, ali bomo v našem obratu organizirali masovno proizvodnjo čokoladnih izdelkov in se bomo specializirali le na najvišje kvalitete čokoladne izdelke. Če tega bo nedvomno tudi odvisno, koliko denarja bomo porabili za našo investicijo...«

Čeprav je edina svoje vrste v državi, dosega Tovarna električnih merilnih instrumentov »ISKRA« v Otočah večje in tržno pomembnejše rezultate šele v zadnjih letih. Odkar se je osamosvojila izpod okrilja matične kranjske tovarne in odkar jih k temu sili tudi vse večje vplivanje gospodarske in družbene reforme. Poprej usmerjena predvsem na domače tržišče, si »ISKRA« Otoče zdaj vse bolj utira pot tudi na močno konkurenčne evropske trge.

Rezultat teh nekajletnih prizadevanj je, da se bodo letos za las približali proizvodnji v vrednosti treh milijard S-dinarjev, da izvažajo dobro desetino vseh izdelkov in da jim kooperacija z avstrijskimi, nemškimi in angleškimi proizvajalci merilnih instrumentov omogoča tudi kvalitetnejše zadovoljevanje potreb domačega trga. Slednjič pa gre še za to, da so se zaradi konjunkturalne in zavoljo dosežene stopnje kvalitete najrazličnejših električnih instrumentov, ki jih izdelujejo, znašli pred tem, da morajo svojo tovarno razširiti in modernizirati.

Trem (starim) milijardam naproti

O čem razmišljajo in kaj delajo v tovarni električnih merilnih instrumentov »ISKRA« v Otočah?

Kot specializirani proizvajalec najrazličnejših merilnih instrumentov v »ISKRA« Otoče težijo po velikoserijski proizvodnji, za katero so zainteresirane tudi tuje tovarne — njihovi poslovni partnerji. Toda čeprav »ISKRA« Otoče dandanes poleg samostojnih instrumentov in instrumentov za vgradnjo izvažajo tudi nekatere njihove sestavne dele, da bi v zamero uživala druge, katerih proizvodnja za lastne potrebe ne bi bila rentabilna, enostavno komaj se zmagujejo naročila. Zato, kot že rečeno, se »ISKRA« Otoče že razširja in modernizira. Če bodo dela potekala v redu, bodo se pred koncem leta dograjeni in opremljeni novi proizvodni prostori. Tukaj bi predvsem na račun sodobnejše organizacije dela in proizvodnje, postopno in glede na potrebe bistveno povečali sedanji obseg proizvodnje. Razen tega bodo v novih prostorih koncentrirali tudi razvojne in druge službe, ki zdaj zaradi pomanjkanja prostora domujejo v drugih Iskrih tovarnah. Kot pravijo v Otočah, od vsega tega pričakujejo predvsem to, da bodo posle lahko več skrbi namenili tudi dolgoročnemu programiranju proizvodnje in še posebej pripravi dela. To dvoje pa ob pomanjkanju strokovnjakov trenutno predstavlja njihovo najšibkejšo točko.

Kakor smo lahko izvedeli med našim obiskom v tovarni »ISKRA« Otoče, njihov 411-članski kolektiv takoj potrebuje večje število inženirjev elektro in strojne smeri. Le-ti so lahko tudi začetniki. Ob vsem govorjenju o velikem številu strokovnjakov, ki menda ne morejo pri nas dobiti zaposlitve, pa odgovorov na njihove razpise skorajda ni.

Ali je petnajst kilometrov, kolikor so Otoče oddaljene od Kranja ali od Radovljice, zares edini vzrok, da nikakor ne morejo pridobiti zadostnega števila potrebnih strokovnjakov? Na to vprašanje si v Otočah ne znajo odgovoriti. Toliko bolj zato ne, ker svoje sodelavce sorazmerno dobro nagrajujejo in ker jim, poleg vsega drugega, nudijo zanimivo in perspektivno področje dela.

ZAPIS O RADOVLJIŠKEM PROMETNEM PODJETJU »TRANSPORT«

MORDANA DELO TUDI V AMERIKO?

Radovljiško prometno podjetje »Transport« je v štirih letih specializiralo svoj vozni park in doseglo skupno nosilnost 1600 ton

»Pred dobrimi štirimi leti smo v Radovljici ustanovili poslovno združenje avtoprevoznikov in vanj vključili ves prevozni park okoliških kmetijskih zadrug in drugih podjetij, ki so imela tovarne avtomobile.« je pripovedoval BOŽO FERK, direktor danes že dokaj znanega radovljiškega prometnega podjetja »Transport«. »Kasneje smo v poslovno združenje vključili tudi zasebne prevoznike. Mislim, da smo združili kakih tristo do štiristo zasebnih avtoprevoznikov iz vse države. Lani pa smo začeli kupovati tudi lastna vozila in medtem ustanovili prometno podjetje, ki se uradno imenuje »Transport« Radovljica...»

Danes imajo v radovljiškem »Transportu« že toliko vozil, da znaša skupna tonaža 1.600 ton nosilnosti. To uvršča »Transport« med največje prevoznike blaga pri nas.

SPECIALIZIRANO TRANSPORTNO PODJETJE

Toda v radovljiškem »Transportu« se ne ukvarjajo s prevozi nasploh. Že nekaj časa so specializirano transportno podjetje.

»Specializirali smo se za prevoze za gradbeno operativno in smo zato tudi primerno opremlili vsa naša vozila, ki dosega nosilnost od 8 pa do 40 ton. In ker so potrebe za prevoz tovarov v gradbeni operativi še mnogo večje, kot so naše zmogljivosti, še dopolnjujemo naš vozni park. V glavnem so vsa naša vozila znamke MAN, kasneje pa bomo verjetno nabavili tudi mercedese. Odkupili smo

tudi nekaj tovornjakov od zasebnih avtoprevoznikov, zlasti v zadnjem času, ko je začelo veljati zakonsko določilo, da zasebni prevozniki ne bodo smeli imeti večjih tovornjakov kot 5 ton nosilnosti.«

Ob tem je Božo Ferk načel tudi zdaj zelo aktualen problem zasebnih avtoprevoznikov:

»Po mojem zasebni avtoprevozniki ne predstavljajo takega družbenega problema in nevarnosti, kot ga skušajo prikazati najrazličnejša transportna podjetja. Dela je dovolj za vse, menim pa, da je pri vsem tem bistveno, da se med seboj pogovorimo in da si razdelimo delo. Razen tega pa je pri opravljanju cestno transportnih uslug pomembno, da se posamezna podjetja specializirajo le na določeno vrsto prevozov tako kot smo se mi. In če je podjetje dobro organizirano, potem se ne more bati konkurence zasebnikov. Tak je primer prav z našim podjetjem. Znano je namreč, da se do 90% avtoprevoznikov, ki imajo v lasti tovornjake prekucnike, ukvarja s prevozi za gradbeno operativno. Toda nam zdaj sploh ne konkurirajo, ker smo si prevozni park za prevoze tovarov v gradbeništvu tako opremlili, da smo za mnoga gradbena podjetja zanimivejši partner kot vsak zasebni avtoprevoznik...«

NA GRADBEŠČIH V IRAKU IN MÜNCHNU

Razen na domačem tržišču, se radovljiški »Transport« zelo uspešno vključuje tudi v mednarodno delitev dela.

»Ko so naša gradbena podjetja, ki gradijo v tujini, videla,

s takšnim specializiranim transportnim parkom razpolagamo, smo se z njimi tudi takoj pogodili. Tako z ljubljanskim gradbenim podjetjem Slovenijaceste sodelujemo pri gradnji cest v Iraku.« je nadaljeval direktor »Transporta«.

Toda v radovljiškem »Transportu« se ne zanašajo samo na delo, ki ga imajo zdaj pri gradnji cest v Iraku, marveč si iščejo svoja tržišča tudi v drugih državah, zlasti v Zahodni Evropi.

»Prav zdaj se pripravljamo, da bomo prevzeli obširna transportna dela pri gradnji olimpijskih objektov v Münchnu. Tu bomo morali z našimi vozili prepeljati več kot 2 milijona kubičnih metrov različnega materiala in zemlje. Če se bomo izkazali in prepričan sem, da se bomo, potem se nam obetajo lepe perspektive. Kajti zahodnonemško gradbeno podjetje, s katerim smo se dogovorili za sodelovanje, gradi po vsem svetu. Tako bodo verjetno že v bližnji prihodnosti začeli graditi eno največjih hidrocentral v Ameriki na reki Missouri. Mi pa gojimo tihe želje, da bi se z našimi specializiranimi vozili vključili v to gradnjo...«

Tudi na domačem trgu imajo radovljiški avtoprevozniki veliko načrtov. Največji pa je vsekakor ta, da bodo sodelovali pri gradnji naše prve štiripasovne avtomobilske ceste od Sentilja do Gorice. Tu bo dovolj kruha, saj bo potrebno prepeljati samo na odseku Vrhnika — Razdrto blizu 3 milijone kubičnih metrov materiala.

Pojem tradicije IN KVALITETE

Petinštirideset let dela in uspehov Tovarne čipk in vezenin na Bledu

Tako kot na drugih alpskih področjih, se je tudi na Bledu že pred desetletji uveljavilo izdelovanje najrazličnejših čipk in vezenin. Sprva kot domača obrt, kasneje kot prava obrtna dejavnost in v najnovejšem času kot industrija. Prav letos mineva že petinštirideset let, odkar se je na Bledu začela obrtno-industrijska proizvodnja čipk in vezenin. Tako današnja tovarna čipk in vezenin predstavlja samo naslednika že tradicionalne dejavnosti domačinov, ki pa jo je samo še oplemenitila, sodobneje organizirala in izoblikovala v gospodarsko organizacijo, ki s svojimi izdelki prednjači pred vsemi sorodnimi proizvajalci v republikli in v državi.

Velja poudariti, da v zadnjih letih v blejski tovarni čipk in vezenin vse bolj prihaja v

ospredje tudi konfekcioniranje čipk in vezenin. To podjetje našemu in inozemskemu tržišču sicer še nudi čipke in vezene različnih kvalitet in desenov, vendar pa pretežno večino čipk in vezenin porabijo sami. Tako na trg prihajajo kvalitetni s čipkami obšiti ali izvezeni izdelki kot denimo različni prti, pregrinjala, ženske obleke, zavese... Najnovejši izdelek iz njihovega proizvodnega programa pa je s čipkami bogato okrašeno in obšito žensko perilo, ki sicer predstavlja zadnjo modo najzahtevnejših področij svetovnega tržišča.

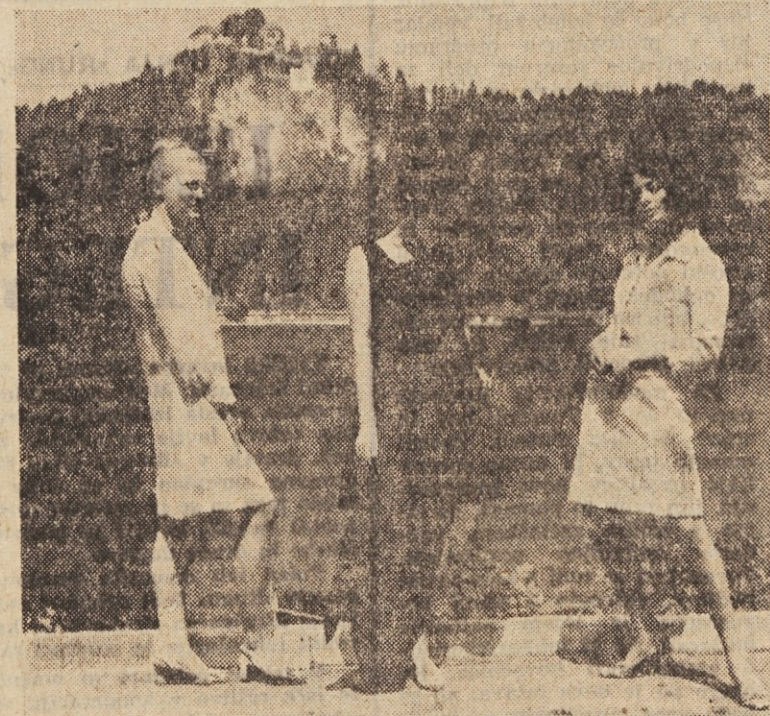
Kakor smo že omenili, tovarna čipk in vezenin na Bledu že zdaj predstavlja vodilnega proizvajalca svoje stroke v državi. Zato bo razumljivo, če njihov program perspektivnega razvoja predvideva samo še na-

daljevanje že začete poti, to je nadaljnjo bogatitev asortimenta izdelkov in skrb za še boljšo kvaliteto. Da pa bi to lahko dosegli, bodo potrebna še precejšnja vlaganja. Glede na akumulativnost, ki jo dosega na račun visoke produktivnosti in sorazmerno ekskluzivne proizvodnje, bodo tri četrtine potrebnih sredstev lahko prispevali sami. Ostanek — 170 milijonov S-dinarjev — pa jim je, v obliki kredita, že odobrila Gorenjska kreditna banka in hranilnica iz Kranja.

Trenutno na Bledu že uredničujejo program rekonstrukcije. Ob sedanji tovarni čipk in vezenin na primer že gradijo dva nova proizvodna obrata z več kot 2000 kvadratnimi metri delovne površine. V novih prostorih bodo med drugim poskrbeli tudi za prepotrebno barvanje in za večjo, sodobneje opremljeno pletilnico. Kakor kaže, bodo ti načrti uresničeni še pred koncem letošnjega leta. Na pomlad pa naj bi, kot pravijo, prišla na vrsto še uredničitve drugih njihovih nalog. Najvažnejša skrb pač bo, da bi čimprej na enem mestu združili proizvodnjo vezenin.

Poleg nadaljnje bogatitve izbora izdelkov in izboljševanja kvalitete, o čemer smo že spregovorili, pa si v blejskih vezeninah obetajo od modernizacije povečanje obsega proizvodnje in prodaje. Tržne raziskave in dosedanje izkušnje o dinamiki v proizvodnji in tudi pri prodaji jim na primer kažejo, da bi lahko v obdobju do leta 1975 realizacijo povečali na približno 7 milijard S-dinarjev, pri čemer bi tovarna zaposlovala kakih 1000 delavcev. To bi pomenilo skoraj potrojitev vrednosti današnje proizvodnje, nekaj manj kot podvojitve števila zaposlenih in več kot trikrat večji izvoz.

So ti načrti uresničljivi? Iz številnih razgovorov v blejski tovarni čipk in vezenin smo lahko povzeli, da so v to povsem prepričani.

Kako so vam všeč tle trije modeli iz bogate kolekcije ženskih vezelih oblek Tovarne čipk in vezenin na Bledu?

Zmeraj v ospredju

Radovljiška ALMIRA — eden izmed treh jugoslovanskih oblikovalcev in proizvajalcev vrhunskih modnih pletenin

Alpska modna industrija ALMIRA iz Radovljice je eno izmed teh dobaviteljev vrhunskih modnih pletenin. Letos jih bodo trgu ponudili že več kot 150 ton v skupni vrednosti 27 milijonov novih dinarjev. Skoraj tretjino od tega so namenili za prodajo na tujih trgih. Sicer pa samo slabih 20% celotne proizvodnje predstavljajo klasične pletenine. Preostalo proizvodnjo predstavljajo različni modni proizvodi: puloverji, jopice, obleke, kompleti. Njihovi oblikovalci se trudijo, da bi zlasti tem izdelkom vtisnili pečat alpske mode, torej tisti specifični modni prizvok, s katerim se je ALMIRA v zadnjih letih tudi prebila med vodeče proizvajalce svoje stroke v državi.

Razumljivo, da takšna prizadevanja terjajo obilo naporov, ki pa jih je 480-članski kolektiv Almire za zdaj še vselej zmogel. K njihovim uspehom, drugače rečeno, k razprodani proizvodnji pa je bržčas odločilno pripomogla tudi zavestna odločitvev, da ekskluzivne modele pletenin izdelujejo v omejenih količinah. Tako svojim zvestim nakupovalkam prihranjajo razočaranje, da bi na ulici ali kjerkoli prepoznale srečevale enake modele.

Ce zdaj ALMIRA predstavlja enega izmed treh diktatorjev naše mode ženskih pletenin, se to podjetje kajpak trudi, da bi svoj sloves tudi zadržalo. To med drugim pomeni, da morajo biti čim bolj usposobljeni za predelovanje vseh vrst volnenih in sintetičnih vlaken. Prav zaradi tega zdaj že mislijo na gradnjo novih proizvodnih prostorov in na redno obnavljanje strojev ter druge opreme. Pri tem pa količinskega obsega proizvodnje ne mislijo razširjati tako daleč, da bi prešli meje srednje velikega podjetja, kakršno so dandanes. Takole namreč pravijo:

»Med prvimi smo prisluhnili okusu zahtevnejšega kroga potrošnikov. Zdaj ga samo še razvijamo in spodbujamo. Dokazali pa smo tudi, da znamo izdelovati kvalitetne in modno ekskluzivne modele, ki grede v denar brez večjih težav. Zakaj bi torej odstopali od naše poti?«

DELO PO NAROČILIH, NE ZA SKLADIŠČE

Z lastno predilnico se bo Tekstilna tovarna SUKNO Zapuže še bolj osamosvojila

Ce v tekstilni tovarni SUKNO Zapuže še vedno proizvajajo tudi manjše količine različnih lodnov in odev, tako ravna zato, ker so si s tovrstnimi izdelki v preteklosti priborili sloves in zaupanje potrošnikov. Vendar je konkurenca na trgu prehuda, da bi tradicionalna proizvodnja še lahko pomenila hrbtenico njihovega delovnega programa. Zato se v zadnjih dveh letih vse bolj usmerjajo v izdelovanje različnih tkanin za ženske obleke iz česane preje, hkrati pa na splošno omejujejo manj donosno proizvodnjo blaga iz mikane preje, za kar je sicer specializiran njihov obrat Jurjevica pri Ribnici na Dolenjskem.

Z omenjeno specializacijo proizvodnje so se v Tekstilni tovarni SUKNO Zapuže v zadnjih letih približali cilju, ki je za tekstilno industrijo kot celoto praktično nedosegljiv. Proizvajajo namreč samo še na osnovi naročil, za skladišče pa samo toliko, kolikor je to potrebno za dopolnjevanje sortimenta njihovih izdelkov. Tako na primer imajo do konca letošnjega novembra povsem razprodano že vso proizvodnjo.

350-članski kolektiv tekstilne tovarne SUKNO Zapuže bo letos sicer izdelal za 30 milijonov N-din različnih izdelkov. Čeprav njihova proizvodnja in prodaja potekata brez večjih pretresov, to vendarle ne pomeni, da težav ne poznajo. Najtežji problem je pač ta, da zlasti v Sloveniji, na splošno pa tudi v naši državi primanjkuje predilnice volnene in druge preje. Še tiste predilnice, ki so, zvečina delujejo v sklopu večjih podjetij, ki tržišču ponudijo samo tisto prejo, ki je sami trenutno ne potrebujejo. Logična posledica takšnih razmer, ko je več potrošnikov kot proizvajalcev preje, so stalne težave v proizvodnji. Niso redki primeri, ko se zastojem izogonejo tako rekoč v zadnjem trenutku in ko nestrpno pričakujejo, da se bo na njihovem dvorišču ustavil tovarnjak z vsaj nekaj sto kilogrami preje...

Prav zaradi tega v tekstilni tovarni SUKNO Zapuže že dlje razmišljajo o gradnji lastne predilnice. Od nje pričakujejo predvsem dvoje: zadostne količine preje in takšno kvaliteto prediva, kot je najbolj primerna za njihovo proizvodnjo. Zdaj so že prišli tako daleč, ko to zamisel zlagoma tudi uresničujejo. Nova predilnica jim bo omogočila, da se bodo pri proizvodnji še bolj osamosvojili in nasploh laže napredovali.

TRŽIŠKI »TRIO«:

PO POTI DO SPECIALIZACIJE

Na »vohodu« v središču Tržiča raste nov poslovni objekt. Financira ga tržiška Industrija obutve in konfekcije »Trio«. V tem modernem obratu bo stekla povečana, modernizirana proizvodnja notranjnikov za obutveno industrijo.

Tržiški »Trio« se je v zadnjem času specializiral na izdelavo sestavnih delov za obutev — v glavnem na notranjike — in na modno usnjeno konfekcijo. Zategadelj je tudi opustil proizvodnjo otroške obutve in copat. Svojo novo poslovno in proizvodno smer so v »Triu« takole utemeljili:

»Čevljarstva industrija prehaja vse bolj na standardiziran način izdelave obutve. To vključuje tudi naš program obrata notranjnikov in njegove kapacitete moramo maksimalno in čim bolj smotrno izkoristiti. Pri tem ne gre samo za naročila, ampak za takšno organizacijo tehnologije in priučenost delavcev, ki bosta omogočila čim večjo produktivnost. Z novo gradnjo bo zato stekel po modernem tehnološkem postopku program izdelave notranjnikov in zaradi dopolnitve tehnologije v obratu krojaštvo razširjen program proizvodnje modne usnjene konfekcije. To je bistvo našega nadaljnega programa specializacije in vzrok za ukinitvev proizvodnje otroške obutve in copat. Prostore, v katerih je bila ta proizvodnja organizirana, smo odstopili v najem tovarni obutve Peko, delavci, ki so bili zaposleni v tem obratu, pa so se po lastni presoji lahko odločili, ali bodo še ostali pri nas, ali pa se bodo, ne da bi jim prekinili delovno razmerje, zaposlili v podjetju Peko.

Ze poldrugo leto uspešno poslovno sodelujemo s Tovarno obutve Peko. To medsebojno sodelovanje je utrjeno s posebno pogodbo, ki so jo sprejeli samoupravni organi obeh podjetij. Bistvo pogodbe so skupne investicijske naložbe in participacija pri ostanku dohodka, po pokritju vseh stroškov. Ta oblika poslovnega sodelovanja je v Jugoslaviji nova. Takih primerov še ni veliko, nedvomno pa jih bo vedno več.

ZDRUŽENA LESNA INDUSTRIJA:

MOJSTRI ZA STILNO POHIŠTVO

Po združitvi dveh podjetij je pred osmimi leti nastala v Tržiču združena lesna industrija, ali na kratko ZLIT. Medtem se je v podjetju marsikaj spremenilo. Med drugim so postali zelo pomemben proizvajalec stilnega pohištva, ki zavzema danes že več kot polovico proizvodnega programa. Skoraj tretjino svoje mizarске proizvodnje prodajo na tuja tržišta. Pri tem svojem uspehu poudarjajo v ZLIT pomen sodelovanja s podjetjem Slovenijales. To podjetje, ki je razvilo bogato komercialno dejavnost po svetu, jih je namreč pritegnilo k sodelovanju.

Ze doslej so v mizarški obrat investirali precejšnja sredstva, v naslednjem obdobju pa predvidevajo naložbe v moderno strojno opremo. Še prej pa bo ZLIT rekonstruiral žagarski obrat. Sedanji obrat je zastarel, proizvodni stroški so zato visoki. V žagarski dejavnosti je precejšnja konkurenca in krotiti jo je mogoče le z modernizacijo strojnih naprav. Vseh novosti seveda ni mogoče opraviti v kratkem času, saj v glavnem izvajajo investicije z lastnimi sredstvi, delno pa s krediti iz skupnih gospodarskih rezerv. Za nakup opreme pa so sklenili ugodne kreditne pogodbe z dobaviteljem.

Najbolj moti tržiške izvoznike stilnega pohištva devizni sistem. Letos so povečali izvoz za 100%; temu ustrežno pa se njihov delež pri ustvarjenih deviznih sredstvih ni povečal, ostal je skoraj enak kot lani, ko so dosegli za polovico manjši izvoz.

Vzporedno s poslovnimi uspehi, z naložbami v razširjeno produkcijo pa so v Združeni lesni industriji skrbeli za zviševanje osebnih dohodkov. Lani je znašalo povprečje osebnih dohodkov 850 novih dinarjev. Letos so zasnovali nov stimulativen pravilnik o nagrajevanju, poprečje osebnih dohodkov pa se je zvišalo na približno 1000 N-din.

Preskromne možnosti

Kako se v bombažni predilnici in tkalnici bore s težavami

Kaj naj povemo novega, kar že ne bi vedeli o splošnih težavah tekstilne industrije, ki pestijo tudi naš kolektiv, so za uvod povedali v Bombažni predilnici in tkalnici v Tržiču.

Bombažna predilnica in tkalnica poznamo kot znanega proizvajalca kvalitetnega posteljnega perila. Ta proizvodni program ohranjajo tudi v prihodnje, s tem, da ga skušajo s pomočjo novih tehnoloških postopkov še oplemeniniti.

Zelje po hitrejšem napredku pri modernizaciji strojnih naprav pa se počasi uresničujejo. Sredstev za razširjeno produkcijo skorajda ni, amortizacijska sredstva so preskromna, da bi lahko zamenjali zastarelo strojno opremo, kaj šele, da bi obnavljali druge strojne naprave v normalnih časovnih obdobjih. Ob 95 milijonih letnega bruto produkta so ustvarili ob polletju le 700.000 N-dinarjev skladov. In vendar velja poudariti, da je to uspeh, saj poznamo nekatera druga sorodna podjetja, ki plovejo celo pod gladino.

Odkod končno ta, čeprav skromen poslovni uspeh v Bom-

bažni predilnici in tkalnici? Re-kli so, da so uspeli nekoliko zvišati cene, čeprav v zviševanju cen ne kaže iskati virov za bogatenje. Vsakemu opaznemu povečanju cen bi sledil intervencijski uvoz. To nujno zlo pa tekstilci že tako dovolj občutijo na svoji koži

Štiri leta se v Bombažni predilnici in tkalnici ukvarjajo tudi s konfekcijo posteljnega perila. Z rekonstrukcijo predilnice in tkalnice se je število delovnih mest skrcilo. Delavkam je bilo potrebno zagotoviti delo, zato so odprli tudi šivalnico. Rekonstrukcija traja že od leta 1960, njen razmeroma počasen ritem pa usmerjajo seveda skromna razpoložljiva denarna sredstva. Kljub temu jim je uspelo zamenjati stare tkalske stroje z modernimi avtomati in tako tudi zvišati produktivnost. V boljši in večji izrabi zmogljivosti pa so še rezerve, vendar je vsaka povezana z novimi naložbami. Ob tem si tržiški tekstilci ne morejo kaj, da ne bi vnovič pogreli znane resnice, da je prelivnje sredstev v druge panoge

gospodarstva v minulem obdobju ubožovalo tekstilno industrijo.

Zamujenega in zanemarjenega v kratkem času ni mogoče popraviti. Tudi v prihodnje bo potrebna velika požrtvovalnost in prizadevanje kolektiva, da bi v naslednjih nekaj letih v glavnem z lastnimi sredstvi, deloma pa tudi s krediti, kolikor bodo na voljo, uresničili svoj začrtan perspektivni program. Po tem programu naj bi zamenjali najstarejšo strojno opremo v predilnici, v tkalnici bi modernizirali predpripravo, v belilnici bi uvedli novo tehnologijo in prešli na visoko plemenitenje tkanin. Mimo tega računajo, da bi začeli tkati blago iz sodobnih surovin in bi tudi na ta način dosegli boljši denarni učinek.

Poleg modernizacije tehnologije pa se v Bombažni predilnici in tkalnici v zadnjem času intenzivno ukvarjajo z reorganizacijo strokovnih služb. Reorganizacija in zaposlitev novih strokovnjakov, pravijo, mora prinesiti v poslovanje tudi nekaj prihrankov.

Velike naložbe v modernizacijo

Novo poslovne pobude Tovarne čevljev »Peko«

»Peko« ni le ime znane tovarne čevljev v Tržiču, ampak je neke vrste pojem za obutev. Tega nismo napisali iz reklamnih namenov, ampak kot nekaj povzetek dolgoletne tradicije tega veterana jugoslovanske čevljarске industrije, njegovih gospodarskih in poslovnih konceptov, ki dobivajo zadnja leta vse večje razsežnosti v okviru domače obutvene industrije.

Pet mejnikov označuje bogato zgodovino Peka: ustanovitev podjetja leta 1903 kot naravna posledica 300-letne močno razvite čevljarске obrti v Tržiču; leta 1911 zgradi tedanji lastnik nove prostore; 1925. se podjetje razširi; 1959. doživi Peko prelomnico z dograditvijo novih proizvodnih prostorov; leta 1962 zgradi kolektiv lastno gumarno.

Poslej velja vsa njihova skrb intenzivnim naložbam v tehnologijo, v moderno strojno opremo. Naložbe v modernizacijo dosežejo poprečno 10 milijonov novih dinarjev letno!

RAZVOJNI PROGRAM TRŽIŠKEGA PEKA DOBIVA NOVE DIMENZIJE

Za nadaljnje širjenje podjetja so v Tržiču izčrpane možnosti. Domačih delavcev ni, saj naravni prirastek zapolnjuje komaj sprotne potrebe tržiške industrije. Zato se je Peko usmeril na nova področja, ki imajo nasprotno težavo, to je premalo delovnih mest za vse večje potrebe nezaposlenih delavcev. V sodelovanju z občinsko skupščino Trbovlje, bodo tod še letos zgradili svoj obrat za izdelavo zgornjih delov. Prav ta sestavni del obutve pomeni že dlje ozko grlo v proizvodnji podjetja Peko. Kljub izredni produktivnosti domače šivalnice, kooperaciji z zunanjimi sodelavci, zmanjka proizvodnji približno 335.000 parov zgornjih delov letno. Prve

delavke iz Trbovelj se že priučujejo v matičnem podjetju za delo v trboveljski delavnici. Proizvodnjo bo pognalo 50 delavk, kasneje pa bo število zaposlenih naraslo na 200 in več.

Trboveljski program ima poleg osnovne prednosti — zadostiti potrebam proizvodnje, še dva zelo pomembna, lahko bi rekli družbeno-politična vidika: v Trbovljah, kjer je 600 nezaposlenih, in med njimi predvsem žensk, bodo z delavnico zgornjih delov v bližnji prihodnosti to število zmanjšali za tretjino, v tržiški tovarni pa bodo laže tudi praktično izvedli sedemurni delovni dan.

Pekovo bogato kooperacijo z drugo čevljarstvo industrijo v državi poznamo. Poznamo tudi gosto razpredeno mrežo njihovih prodajal. Pred leti nas je prijetno presenetil s svojim prvim prospektom. Poslej tovarna tak

prospekt redno izdaja za obe letni sezoni. Vemo tudi, da je Peko priden izvoznik, saj prodaja na tujih tržiščih 40 odstotkov svoje proizvodnje. O vsem tem smo v našem časopisu že večkrat pisali. Nismo pa še povedali, da se v Peko že več let pripravljajo na nakup elektronskega računalnika. Ta načrt bodo že do septembra uresničili. Sprva bo služil le potrebam Peka, sčasoma, ko se dodobra uteče, pa tudi drugi tržiški industriji.

SKRB ZA STANDARD IN IZOBRAŽEVANJE

Še nekaj o skrbi tovarne čevljev Peko za družbeni standard in izobraževanje delavcev. V Peko ne poznajo regresov za dopust v takem smislu, kot jih večina naših delovnih kolektivov. Njihov sistem nagrajevanja slo-ni na plačilu po rezultatih dela,

● Tržič je polno zaposlen, saj je le 60 ljudi, ki iščejo zaposlitev. Vprašanje pa je, kdo ne more dobiti zaposlitve, ko pa so v mnogih delovnih organizacijah zares v težavah za delavce. Tržiški mladinci je prihranjena skrb za nadaljnje šolanje, za uk, za zaposlovanje.

● Tržiški kolektivi se ne morejo pohvaliti z visokimi osebnimi dohodki, pohvalijo pa se lahko z dobrim gospodarjenjem, s skrbnim ustvarjanjem in delitvijo dohodka, z naložbami v nove proizvodne zmogljivosti, z novo strojno opremo in tehnologijo. Mnoga podjetja ubirajo povsem novo poslovno pot, s poslovnimi tehničnim sodelovanjem in s začetki integracijskih procesov.

● Skoraj izjemno je sožitje delovnih kolektivov in občanov pri reševanju skupnih potreb komun. Med mnogimi akcijami so delovni kolektivi postavili tudi spomenik borcem NOV. Samoprispevek občanov in prispevki delovnih kolektivov bodo rešili največje težave osnovnega šolstva. V naslednjih petih letih bodo tržiški otroci v glavnem obiskovali enozimski pouk, sedaj pa se v večini šol gnetajo v treh izmenah.

PREOBRAZBA TRŽIŠKE TOVARNE KOS IN SRPOV

TRADICIJA V MUZEJ!

Za datum, kdaj so sklepali prvo koso, nihče ne ve, vendar zgodovinski viri omenjajo to prastaro tržiško obrt pred 400 leti ● Štiri stoletja so pele kose v Tržiču in še lani so štele polovico proizvodnje tovarne kos in srpov

Dobre kose so klepali. V mnogih evropskih državah so kmetje najraje kosili s tržiškimi kosami in zato je posel cvetel. Modernizacija kmetovanja pa je neusmiljeno posegla v to proizvodnjo. Moderni kmetijski stroji rinejo kose v muzej. Izvoz, posebno na vzhodni trg, spremlja stotero težav. V tržiški tovarni kos in srpov je nastopil neprijen čas. Ni prišel iznenada, saj Tržičani niso spali na lovrikah, ampak so že ves čas razmišljali o novem proizvodnem programu, ki ga bo mogoče obvladati z razpoložljivimi delovnimi napravami. Kose bodo še izdelovali, vendar jih v proizvodnem programu »izpodrivajo« rezervni deli za kmetijsko mehanizacijo in ročno orodje za pleskarstvo in zidarstvo. Za te izdelke imajo dovolj naročil, celo stežka jih zadovolje. Težave pa so s cenami na tujih tržiščih. Velika konkurenca, carinske prepreke in razmeroma visoki proizvodni stroški poberejo domala ves čisti dohodek. Doma je sicer drugače, bilo pa bi kratkovidno zanemariti tuje tržišče in tako počasi ohromiti proizvodnjo.

Za modernizacijo delovnih naprav so v Tovarni kos in srpov že dlje skrbeli. Zaradi mnogih težav, ki nujno spremljajo osvojitve nove proizvodnje, jim prav to pomaga, da sicer s pičilim zaslužkom, vendarle rentabilno proizvajajo. Povezujejo se tudi z nekaterimi podjetji, sklepajo z njimi kooperacije in iščejo najboljše možnosti, da bi lahko izkoristili zmogljivosti kovačnice. Na pragu pa je nova težava: ali se bodo cene surovinam — izdelkom črne metalurgije — povečale? To bi do nadaljnega še

zmanjšalo dohodek in zavrlo večje možnosti za razširjeno produkcijo.

Kolektiv Tovarne kos in srpov izredno trezno presoja svoj položaj. Zavestno se odreka delu osebnih dohodkov, da bi ohranil delitveno razmerje med skladi in osebnimi dohodki, kot je veljalo v minulem, gospodarsko zelo uspelem obdobju. Verjame v svoje dobro delo, ki mora biti, tako zatrujejo, prejkoslej kronano s ponovnimi uspehi.

V NAČRTU IMAJO NOVO MIZARSKO DELAVNICO

Obrtno podjetje v Tržiču živi šele pet let. Lepo se razvija in je letos v primerjavi z lanskim letom povečalo realizacijo za 100 odstotkov. Njihova dejavnost vsebuje tesarska dela vseh vrst, slikarstvo-pleskarstvo, zidarstvo, stavbno in pohištvno mizarstvo, tapetništvo in sedlarstvo, polaganje plastičnih podov in plastičnih ometov. Pod svojo streho so torej zelo razvejali mnoge storitve. Trenutno je zaposlenih 34 delavcev. Svoje dejavnosti ne nameravajo širiti v naslednjih letih, brž ko bodo zbrali dovolj sredstev, pa bodo zgradili novo mizar-sko delavnico.

TOVARNA USNJA »RUNO«:

IZHOD JE V INTEGRACIJI

Tržiška tovarna »Runo« se že dlje ubada z velikimi gospodarskimi težavami. Med usnjarskimi podjetji sodi med tista redka, ki so ostala zvesta izključno proizvodnji usnja. Vsa ta podjetja z veliko težavo lovijo ravnovesje z rentabilnostjo. Vzrokov za to je več, pravijo v »Runo«: blizu 85 % lastne cene znašajo stroški za osnovno surovino in za drug potreben reprodukcijski material, mimo tega so se po reformi zvišale cene uslug, porasli so transportni stroški, stroški za gorivo, elektriko, prav tako pa tudi občasne in druge datjave.

Poleg teh zunanjih vzrokov za slab gospodarski položaj pa pestijo »Runo« tudi nekateri notranji problemi, predvsem pomanjkanje izkušnega strokovnega kadra, ki bi bil sposoben samostojno voditi tehnologijo in reševati različna proizvodna vprašanja.

V takem položaju ni mogoče več vztrajati. Tovarna »Runo« že išče rešitve v kooperaciji, sklenjeno ima pogodbo o poslovnem tehničnem sodelovanju s kranjsko »Savo«. Kot poudarjajo v »Runo«, to ni končna rešitev. Nadaljnjo pot si bo potrebno utreti z integracijo.

Uspešno sožitje

Tržiška »Preskrba« je že dve leti poslovna enota veletrgovine »Mercator«

Pred dvema letoma se je trgovsko podjetje »Preskrba« pripojilo k veletrgovini »Mercator«. Osnovni nagib, ki je vodil Preskrbo v ta poslovni korak, je bil nadaljnji razvoj trgovine v Tržiču in seveda razvoj Preskrbe, zlasti pa pridobitev novih možnosti za investicijske naložbe v nove prodajne površine. To je bilo jedro odgovora.

Dve leti sta se obrnili in zanimivo je videti, ali so se pri

čakanja Preskrbe uresničila, ali je mogoče priznati obema podjetjema dobro poslovno sožitje.

Za občinski praznik bodo dobili občani v Bistrici novo samopostrežno trgovino s 440 kvadratnimi metri prodajne površine. Pred tem je Preskrba odprla manjšo trgovino v kranjskem Nebotičniku. V Tržiču so kupili poslovne prostore za prodajalno s pohištvo. Svoj največji uspeh pa

bo Mercatorjeva poslovna enota v Tržiču kronala prihodnje leto za občinski praznik z dograditvijo blagovnice ob Cankarjevi cesti. Blagovna hiša bo imela 1600 kvadratnih metrov. Načrti zanjo so že nared. To bo velika pridobitev za Tržič, čeprav je tržiška trgovina že doslej skrbela za dokaj gosto trgovsko mrežo. V tej občini pride namreč na vsakih 190 prebivalcev ena trgovina, čeprav bi večini trgovin lahko

rekli le trgovine. Zato bo imela nova blagovnica toliko večji pomen. V njej bo lahko kupec kupil in izbral v eni trgovini med množico različnih izdelkov. V poslovni enoti Preskrba sodijo, da bodo s tem objektom za zdaj zapolnili tržiške potrebe po trgovini. Prizadevajo pa si seveda, da bi dobili lokacije za gradnjo novih trgovskih prostorov izven občine, v Kranju.

Kako pa sicer živi ta 100-članski kolektiv v Mercatorjevi poslovni skupnosti? V Preskrbi pravijo, da se v njihovih notranjih odnosih ni nič spremenilo. Samoupravni akti jim zagotavljajo samostojnost, samoupravni organi razporejajo ugotovljen dohodek po lastni presoji. Imajo svoj žiro račun in proste roke pri nabavi blaga.

OBLAČILA »NOVOST«

MARLJIVI KONFEKCIONARJI

Presenetil nas je podatek, da je od 54 redno zaposlenih delavcev v tem kolektivu kar 22 učenk. Tržiška dekleta privlačuje poklic šivilje, so dejali, smo pa edino podjetje, ki jih lahko za ta poklic izučimo.

Takega posluha za vključevanje absolventov osnovnih šol v uk ne srečaš vsak dan.

Oblačila »Novost« so se specializirala za izdelavo lahke ženske modne in športne konfekcije vseh krojev in barv. So člani Modne hiše, kjer so si z drugimi sodelavci te blagovnice razdelili delo. In tak dogovor Tržičani spoštujejo.

Njihov občutljiv proizvodni program spremlja seveda veliko težav. Moda se hitro spreminja in muhasto poletno vreme, kot je letošnje na primer, ne vpliva najbolj ugodno na prodajo. V takih primerih so posledice seveda za kolektiv boleče: zniževati je treba cene izdelkov in tako seveda tudi dohodek. Hujše od tega pa so težave z dolžniki. Splošna epidemija zadolženosti je v tržiški »Novosti« še posebno boleča, saj mimo drugega kreditirajo tudi večino zalog v trgovini. Zaradi takih finančnih neprijetnosti je potrebno gospodariti še bolj rahločutno. V podjetju »Novost« to znajo, saj nimajo veliko kreditov, skrbijo za poslovni sklad in vsako leto dokupijo nekaj novih strojev. Podjetje se je v devetih letih lepo razvilo; iz majhne delavnice v Križah se je pred petimi leti preselilo v sedanje prostore, ki pa že postajajo pretensni za njihove razvojne sposobnosti.

NOVA RESTAVRACIJA

V drugi polovici avgusta, če bodo izvajalci držali besedo, bo tržiško gostinsko podjetje »Zelenica« odprlo naproti tovarne »Peko« nov gostinski obrat s 100 sedeži, polovico v prostorih, polovico na terasi. Kolektiv »Zelenica«, ki šteje le 23 delavcev, je sam ustvaril potrebna sredstva za novogradnjo! To je vsekakor znak dobrega gospodarjenja in prizadevanosti tega maloštevilnega gostinskega kolektiva. Le na ta način so lahko obrati kavarne, restavracija »Zelenica«, okrepčevalnica in točilnica prigrisnili nemajhna sredstva za razširitev gostinske mreže.

TRŽIŠKI PROIZVAJALCI OTROŠKIH ČEVLJEV IN COPAT

PRETESNI PROSTORI

Naslov podjetja — Čevljarska delavnica — zaveja; s popravili imajo malo posla. Specialnost Čevljarske delavnice so otroški čevlji, ki jih izdelajo letno po 120.000 parov na leto, in vse vrste copat, ki jih tudi izdelajo letno po 150.000 parov. To delo opravi 70 delavcev.

V desetih letih obstoja je podjetje doseglo lep napredek. Prehodilo so uspešno pot od majhne čevljarske delavnice do podjetja, ki prerašča v moderno industrijsko proizvodnjo. V zadnjem času intenzivno modernizirajo, kupujejo nove stroje, uvajajo nove tehnološke postopke za montažno izdelavo obutve. S tehničnimi nasveti jim pomagajo strokovnjaki tovarne čevljev Peko, saj so s to tovarno sklenili kooperantsko pogodbo.

Sedanji prostori Čevljarske delavnice postajajo pretensni. Zaradi tega izredno težko razvijajo moderno organizacijo dela in težko uvajajo moderno tehnologijo, hkrati pa tesni prostori zavirajo zaposlovanje novih delavcev, čeprav bi bili tržiški čevljarji sposobni dati delo večjemu številu delavcev.

Prav je, da omenimo še eno značilnost njihove proizvodnje, ki zlasti vpliva na njihovo finančno realizacijo. Otroška obutev je zahteven izdelek, šteje vse do številke 40, to pa pomeni, da porabijo za otroški čevlji domala toliko materiala kot za ženski. Razlike v ceni pa so zelo velike... Zato, poudarjajo v Čevljarski delavnici, je potrebno ceno in čisti dohodek »loviti« z najmodernejšo strojno obdelavo in tehnološkimi postopki ter z dobro organizacijo dela.

Kdo bi jim verjel ob ustanovitvi

Na vseh koncih Tržiča rastejo novi stanovanjski in poslovni objekti. Tega je nedvomno vesel vsak tržiški občan, ne bo pa narobe, če rečemo, da je taka gradbena vnaema najbolj pogodu mlademu Splošnemu gradbenemu podjetju v Tržiču.

Ob zatonu nekdanjih Novogradenj je pred petimi leti na povsem novih temeljih nastalo Splošno gradbeno podjetje Tržič. Brez dinarja, z desetimi krampi in dvajsetimi lopatami je nekaj sposobnih gradincev verjelo v uspešen začetek in razvoj novega podjetja. Niso se uštel, čeprav jim nekateri ob neprijetnem spominu na pokopano gradbeno podjetje niso prerokovali zlatega veka. In res, kdo bi jim ob ustanovitvi verjel, da bodo tako uspešno gradili razvijajoči se Tržič. O njihovih uspehih pa najbolj zgovorno pričaja številke: leta 1965, prvo leto obstoja podjetja, je znašala realizacija 2.200.000 N-din, leto pgnjeje 2.700.000 N-din, leta 1967 se je povzpela že na 6.200.000 N-

din, bilanca za lansko poslovno leto pa je pokazala že 10.600.000 N-din realizacije. Za letos predvidevajo 11.000.000 realizacije in v teh dneh, ko so računovodji ob polletni bilanci »padle« poslednje številke, kaže, da so polletni načrt izpolnili z 51%. Ob ustanovitvi so imeli konto osnovnih sredstev prazen, zdaj imajo na njem 1.335.000 N-din.

Ob teh uspehih so naraščali tudi osebni dohodki. Ob ustanovitvi je znašal povprečen zaslužek 470 din, zdaj presega 1.000 din.

Z zelo solidno in ceneno gradnjo, s spoštovanjem pogodbenih rokov si je 150-članski kolektiv pridobil zaupanje investitorjev in z nekaterimi redkimi izjemami ima »prost vstop«

na vsa nova gradbišča v Tržiču. Gradi stanovaške bloke in poslovne hiše, odkupil je velik del še nezazidanih zemljišč. Morda smo slabo poučeni, vendar jim glede cen stanovanja najbrže ni kos nobeno gradbeno podjetje. Prislusnimo nekaterim primerom: lani so v Pristavi prodali kvadratni meter stanovanjske površine — brez centralne kurjave — za 1.220 din, letos bodo v Bistrici prodajali stanovanja s centralno kurjavo po 1.410 din za kvadratni meter. Ali drug podatek: tisobno stanovanje v izmeri 76 kv. metrov bo veljalo 106.000 din, čeprav je bilo zemljišče v Bistrici nekaj dražje od pristavskega.

Stanovanja se v splošnem gradbenem podjetju kupujejo »človeško«. Kupca kreditirajo za 18 mesecev, nekateri kupci, ki se bodo v stanovanja vselili letos novembra, pa bodo dolgotrajno lahko poravnali šele čez tri leta! Splošno gradbeno podjetje jim je te ugodnosti omogočilo, če so predložili pogodbe o triletnem namenskem varčevanju v banki. Takih ugodnosti seveda vsem kupcem ne bi mogli priznati. Pri prodaji, denimo 50 stanovanj, pa je 10 stanovanj mogoče prodati na upanje. Tako poslovna politika, rahločuten posluh za kupčeve denarne zadrege, jim ne zagotavlja le dobrega imena, ampak tudi dolgo gradbeno sezono.

Programiran razvoj

Avtooprema Tržič spreminja že tretjič v svoji zgodovini proizvodni program in svoje ime. Bistvo njihovega razvojnega programa je modernizacija, strokovnost in prilagajanje potrebam trga

Kolektiv Avtoopreme se v zadnjem obdobju preusmerja v predelavo tanjše pločevine do debeline 5 mm. Takj proizvodnji so kos tudi njihovi stroji in orodje. Pločevino predelujejo v različne industrijske naprave, predvsem za potrebe čevljarske in tekstilne industrije, v elemente za tekoče trakove, kabine za brizganje, sušilnice, izdelujejo karoserije za avtomobile. Za vse svoje izdelke so si tudi zagotovili odjemalce: kooperirajo s podjetjem TOSO Kranj, z avtomontažo v Ljubljani in z Litostrojem. Za slednjega so edini proizvajalci elektrostikalnih prošč. Mimo tega opravljajo tudi usluge s področja stavbne opreme — manjše elektroarmature in razdelilce.

Proizvodni program Avtoopreme ni nastajal po naključju, kakor bi velevala trenutne potrebe na trgu, ampak po vnaprejšnjem določenem načrtu, ki ga že uresničujejo in ki bo izpolnjen v naslednjih letih. Bistvo tega načrta je modernizacija delovnih naprav, uvajanje novih tehnoloških postopkov, sodobna organizacija dela in kar bi verjetno morali najprej omeniti, pridobivanje novega in strokovno izpopolnjevanje že zaposlenega kadra. Slednjemu vprašanju so zadnje dve leti posvetili vso pozornost. Strokovno so izpopolnili delovna mesta v pripravi dela in v drugih tehničnih službah. V načrtu imajo gradnjo večje proizvodne dvorane, kjer bodo lahko uvedli moderen način proizvodnje, zagotovili boljše delitev tehnologije po faznem delu, da bi tako

s specializacijo lahko zaposlili polkvalificirane delavce.

Za kolektiv Avtoopreme je značilno, da kar naprej nekaj gradi, da je skoraj brez predaha v rekonstrukciji. Za tako učvrstitev proizvodne organizacije je kolektiv vložil in še vlagal velika denarna sredstva, doslej tudi na račun višjih osebnih dohodkov. Prav te dni pa sprejemajo nov pravilnik o nagrajevanju. Njegovo osnovno načelo je, za enako delo — enako plačilo. V podrobnostih pa visoko cenijo strokovnost, pridnost in prizadevnost. S tem pravilnikom žanje kolektiv prve obresti za svojo zrelost pri usmerjanju gospodarne proizvodne in poslovne politike.

Po zgledu najboljših

Tovarna pil »Triglav« uspešno ohranja prvenstvo

Tovarna pil »Triglav« v Tržiču je edino jugoslovansko specializirano podjetje za proizvodnjo pil. Z izdelavo pil se ukvarja sicer več podjetij, vendar ne kot z osnovnim proizvodom. Prav zato, pravijo v tržiškem »Triglavu«, si je potrebno prizadevati ohraniti prvenstvo in zato hitreje napredovati v moderni tehnologiji.

V zadnjem času so izbor pil razširili, tehnološke postopke in kakovost izdelkov pa izboljšali. Uspejo jim je osvojiti proizvodnjo okroglih pil, ki so nasekane v obliki spirale. To je bila doslej le specialnost Švedov. Ta novi proizvod pa je tržiškemu »Triglavu« odprl vrata na zahodno tržišče.

Novi stroji so razbremenili delavce najbolj težakih del,

hkrati pa so omogočili enako-mernejšo kvaliteto, porast proizvodnje in produktivnosti.

Tržiška pilarna se lahko ponaša z dolgoletno tradicijo, saj praznujejo prihodnje leto 50-letnico obstoja. Neprimerno hitreje, kot je naraščalo število zaposlenih, v začetku jih je bilo 8, zdaj jih je 90, je naraščala proizvodnja. Letos bodo izdelali 1.600.000 kosov različnih vrst in velikosti pil v vrednosti 6.500.000 N-din. Letni načrt so za poletno obdobje presegli za 8%. Zelo zanimiv je podatek o naraščanju produktivnosti: pred tremi leti so proizvedli na zaposlenega 12.000 kosov pil, letos 18.000, prihodnje leto pa naj bi to količino celo podvojili, saj nameravajo izdelati na posameznega delavca 35.000 kosov.

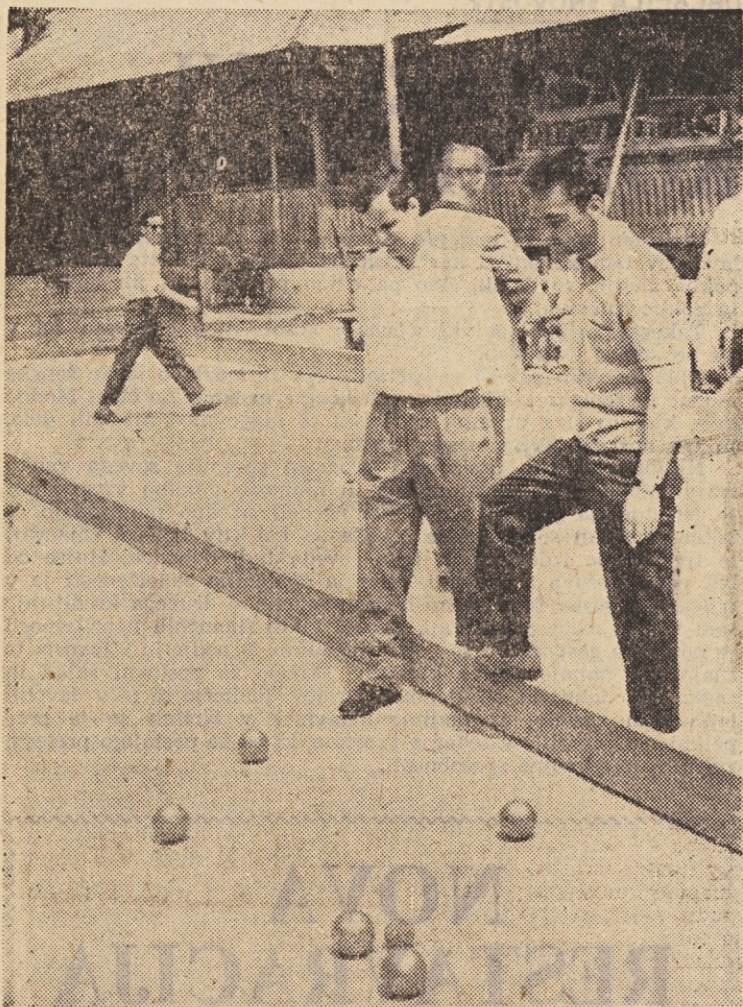
Z lastnimi dognanji seveda ni mogoče slediti in posnemati najmodernejše tehnologije. Zato so se v tržiški pilarni povezali z različnimi instituti doma in pritegnili k sodelovanju tudi strokovnjake iz inozemstva. Prav temu znanstvenemu sodelovanju domačih strokovnjakov s strokovnjaki velikih inozemskih podjetij in domačih znanstvenih institucij gre zasluga za hiteren razvoj, ki ga tovarna »Triglav« tako uspešno dosega.

Dela dovolj!

Pri njihovem vходу piše: »Kleparstvo — vodne instalacije, ključavničarstvo Tržič«. Gre torej za obrtno podjetje, ki se večinoma ukvarja z uslugami. Prav v teh dneh je tržiškim kleparjem in instalaterjem posebno vroče. Opraviti je potrebno pogodbeno dela na novogradnjah, mimo tega pa je več kolektivov industrijskih podjetij na dopustu in v tem času morajo tržiški kleparji, instalaterji in ključavničarji spraviti različne naprave spet v red.

Kot je povedala računovodkinja, so poletno gospodarsko obdobje uspešno zaključili. Medtem so se razširili. Dokupili so prostor, kjer bodo razvili novo dejavnost — stavbne konstrukcije.

● MARIBOR

KATERA IMA?

Včasih je balinanje pomenilo samo gostilniško zabavo; zdaj vse bolj predstavlja tudi izrazito športno in tekmovalno disciplino. Naj povemo, da slovenski balinarji segajo proti vrhu evropske jakostne lestvice. Ker pa balinanje, razen vsega drugega tudi ni preveč naporno in zahtevno, ni naključje, da se vse bolj uveljavlja tudi na tekmovalnih delovnih kolektivih. »Kibicev« nikoli ne manjka, prav tako pa ne zmanjka dela sodnikom. Najbolj pogosto šele s centimetrom v rokah lahko določijo kroglo, ki »ima« zmago v igri. Na naši sliki: »Katera ima?« sta se vpraševala dva kibica na med-občinskih delavsko-športnih igrah v Idriji. Kakor je znano, so v balinanju na teh igrah zmagali pripadniki Rudnika živega srebra, ki so v končni razvrstitvi moštvo Tekstine iz Ajdovščine potisnili na drugo, ekipo vrhniških usnarjev pa na tretje mesto.

Foto služba: DE

Učenci šolskega centra pri TAM že več let marljivo urejajo okolje šole in športne objekte pri šoli. Doslej so uredili igrišča za košarko, roketmet in odbojko, pravkar pa urejajo nogometno igrišče, stezo za tek na 100 metrov ter novo kolesarnico. Nekatera igrišča so gradili učenci v času obvezne počitniške prakse, precej dela pa so opravili tudi v prostem času. Samo v lanskem letu so opravili nad 3000 prostovoljnih ur.

Vsa gradbena dela nadzoruje in vodi šolska skupnost in mladinska organizacija. Mladinska organizacija še posebej vodi in nadzoruje urejanje igrišč v prostem času.

Učenci so pri delu zelo marljivo in vestno opravljali vse naloge. Za svoje marljivo in vsestransko delo so dobili pred kratkim nagrado kot najboljši mladinski aktiv med strokovnimi šolami v Mariboru. Prav tako pa so letos dobili četrto nagrado na tekmovalju med slovenskimi športnimi aktivisti, ki je bilo v Idriji.

Poleg športnih objektov, ki so jih doslej že zgradili in ki jih sedaj še urejajo, nameravajo v prihodnje zgraditi še novo telovadnico, plavalni bazen, igrišče za mini golf, kegljišče in še nekatere športne naprave. Predvsem se zavzemajo, da bi zgradili telovadnico.

Učenci šolskega centra pri TAM pa ne gradijo športnih ob-

jektov samo zase, temveč bodo le-ti služili tudi delavcem TAM in občanom Tezna.

Naj povemo še besedo, dve o sredstvih, ki so potrebna za takšno gradnjo. Znano je namreč, da šola nima dovolj sredstev za tovrstne potrebe, zato ji je treba pomagati. Šola je doslej prispevala za ureditev športnih objektov več kot 2,5 milijona starih dinarjev, za nakup športnega orodja pa je prispevala sindikalna organizacija TAM 800 tisoč starih dinarjev. V šoli pravijo, da jim pri izgradnji športnih objektov največ moralno in materialno pomaga ravno TAM.

Kljub tej pomoči pa bi lahko še več pomagala pri izgradnji športnih objektov mladina TAM, ki bo tudi v veliki meri uporabljala te objekte. Ravno na tem področju dela bi morala mladinska organizacija TAM napraviti nekaj več, kot je napravila doslej. Prostovoljno delo mladine bi nedvomno popestrilo dosedanj mladinsko dejavnost v tovarni.

Pri omenjenem šolskem centru nastaja torej pravi športni center, ki bo ponos šole in vsega Tezna. Zato bi bilo potrebno, da delovni kolektiv TAM še naprej podpira prizadevanja šol-

skega centra za izgradnjo čimveč kvalitetnih športnih objektov pri šoli, oziroma v njeni neposredni bližini. Z izgradnjo športnega centra pri TAM bo tudi omogočeno aktivnejše sodelovanje delavcev TAM na športnem področju. Vsi namreč vemo, da nam teh objektov na Teznu še vedno močno primanjkuje, kljub temu, da že ima podobne objekte športno društvo Kovinar.

Prostovoljno delo učencev šolskega centra pri TAM je lahko torej vzor ostalim šolam v občini Maribor, pa tudi v Sloveniji.

ADI ZUNEC

● CELJE

ZAKLJUČEN PRVI DEL SINDIKALNIH ŠPORTNIH IGER

Prvi del občinskih sindikalnih športnih iger v Celju je zaključen. Te dni so se končala še tekmovalja v streljanju, kolesarstvu, malem nogometu za starejše člane in v odbojki za ženske.

V malem nogometu je bilo prijavljenih sedem ekip. Toda nastopile so samo štiri. Med temi štirimi ekipami je bila najboljša ekipa Celjskega tiska pred Cinkarno, Izletnikom in Občino. Za tekmovalje v odbojki za ženske se je prijavilo kar šest ekip. To je vsekakor velik uspeh, saj se ženske v redkih panogah ali zelo težko odločajo za rekreacijo na športnih tereh. V tem tekmovalju je zmagala vrsta Ingradra pred Prosveto, Kovinotehno, Celjskim tiskom, železarno Štore in Cinkarno. V streljanju so bila v teh dneh zaključena interna tekmovalja po celjskih delovnih kolektivih. Le-ta je izvedlo petnajst kolektivov, tekmovalj pa se je udeležilo prek 500 strelk in strelcev. Najboljši rezultati se bodo poleg točk za množičnost, prišli najboljšim rezultatom za finale. V nogometu se še v nobeni od obeh lig ne ve, kdo bo zmagovalc. V prvi ligi imajo največ možnosti igralci tovarne Emo, v drugi pa ima možnost za osvojitve prvega mesta več ekip, med njimi največje JLA in Klima.

Zaključek prvega dela sindikalnih športnih iger v Celju z razdelitvijo plaket in nagrad za vse discipline je bil v Rimskih Toplicah. Pri ženskah je prvo mesto osvojil Ingrad s 26 točkami, druga je bila Prosveta s 23 točkami in tretji Emo z 19 točkami. Pri starejših članih so

bili najboljši iz tovarne Emo s 27 točkami, druga je bila Železarna s 26 točkami in tretji Celjski tisk s 24 točkami. Pri članih je prav tako zmagal Emo s 135 točkami, druga je bila Železarna s 124 točkami in tretja Cinkarna s 118 točkami. (mb)

KONČANA NOGOMETNA SINDIKALNA LIGA MARIBORA

Ekipa Swaty prvak

Z 19. kolom se je končalo sindikalno občinsko nogometno prvenstvo Maribora, v katerem je tekmovalo 11 ekip iz mariborskih podjetij. Večina ekip je prikazala dober nogomet, tako da do zadnjega kola ni bil znan prvak. Igralci Swatyja so v drugem delu prvenstva zelo dobro igrali in tako zasluženo osvojili najvišji naslov in postali mariborski sindikalni prvaki. Odločujoči derbi v 19. kolu med ekipama Swatyja in TAM se je končal z zmago Swatyja z rezultatom 4:1. Za dosežen uspeh ekipe Swaty ima največ zaslug vodja ekipe SENJOR IVAN in vsi igralci, ki so nastopali v prvenstvu. Za ekipo Swaty so nastopali: Bračić, Serap, Nikolič, Kranjc, Donko, Supanič, Mlinarič, Rodošek, Polančič, Tašner, Kristovič, Kermel, Kovčič in Kokol. Ekipa MTT v spomladanskem delu prvenstva ni nastopila zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Za uspešno izvedbo tekmovalja je treba dati priznanje organizatorju, športni komisiji pri občinskem sindikalnem svetu Maribor, sindikalnemu ligaškemu odboru in sodniški organizaciji. Rezultati 18. in 19. kola: Koloniale—Ceršak 5:0, Swaty—Karoerist 2:1, M. Tisk—TAM 1:1, Konstruktor—

Metalna 0:0, Metalna—Livarna

0:1, TAM—Swaty 1:4, Karose-

rist—Koloniale 1:4, Ceršak—

ELKO 2:6.

KONČNA LESTVICA

SWATY	19	13	1	5	54:28	27
LIVARNA	19	12	2	5	42:23	26
MARIBORSKI TISK	19	11	3	5	46:25	25
KONSTRUKTOR	19	10	4	5	40:19	24
TAM	19	10	4	5	42:28	24
ELEKTROKOVINA	19	9	6	4	36:25	24
METALNA	19	9	3	7	32:21	21
KAROSERIST	19	5	4	10	32:37	14
KOLONIALE	19	4	1	14	33:64	9
MTT	19	1	2	7	11:27	4
CERŠAK	19	1	0	18	12:83	2

D. ZAGORAC

● ŠENTJUR

Alpos prvi

Pred nedavnim so v Sentjurju končali tekmovalja v okviru sindikalnih športnih iger. Tekmovalja so se odvijala v šestih športnih disciplinah. Ekipa prosvetnih delavcev so osvojile prva mesta v nogometu, odbojki in streljanju; ekipi Alposa sta bili prvi v atletiki in namiznem tenisu, ekipa občinske uprave pa je bila prva v šahu. V končni razvrstitvi so imeli največ uspeha športniki Alposa, prosvetni delavci so bili drugi, delavci občinske uprave pa tretji. Na svečani akademiji v počastitev 50-letnice ZKJ, SKOJ in sindikatov je bil najboljši ekipi izročena prehodni pokal. (mb)

POLETNA ŠPORTNA ŠOLA DE ● POLETNA ŠPORTNA ŠOLA DE ● POLETNA ŠPORTNA ŠOLA DE ● POLETNA ŠP

2. ZNAMO PLAVATI?

Ze v minulem prispevku smo povedali, da ne smemo neplavalcev takoj učiti plavalnih gibov, temveč, da moramo začeti z igrami, s katerimi se bomo na plavanje pripravili. Zato naštejmo še nekaj iger, ki jih priporočamo za uvod v pouk plavanja.

»Štetje prstov«: Dva učenca se potopita pod vodo in si pod vodo pokažeta nekaj iztegnjenih prstov. Ko dvigneta glavo iz vode, si povesta, koliko prstov sta videla.

»Premikanje celuloidne žogice«: Žogico za namizni tenis po-

ložimo na vodo, nato pa jo s pihanjem premikamo sem ter tja.

»Spušcanje mehurčkov«: Učenci se potopijo pod vodo in počasi izdihujejo skozi usta (spuščajo mehurčke). Tako se navajajo na izdihovanje pod vodo.

»Ležanje ali lebdenje v vodi«: V nizki vodi pokleknejo in se oprimejo z obema rokama ob tla. Trup je vodoraven in ves potopljen, usta so tik nad površino vode, noge lepo iztegnjene nazaj. Zdaj čutimo, da smo skoraj brez teže, da nas voda nosi. Roke malo pokrčimo — zdaj sta tudi vrat in brada potopljeni. Lahkotno se odrinemo z rokami, za hip lebdimo v vodi in se znova dotaknemo z dlanmi dna. — Isto vadimo tudi tako, da ležimo v vodi na hrbtne strani, obrnjeni z obrazom proti nebu. Zdaj se lahko popolnoma iztegnemo in glavo še bolj potopimo (potopimo jo vse do ušes, le usta so zunaj). — Kdo bo ležal lepo iztegnjeno, kakor deska, ki plava na vodi? — Kdo si upa za hip spustiti roke?

»Drsenje ob vodni gladini«: Stojimo na eni nogi, z drugo se opremo ob steno bazena ali ob primerno skalo. Nato se predklo-nimo in položimo roke predse v vodo. Iz tega položaja se krepko odrinemo z ного in drsimo po vodi. Telo naj bo pri tem lepo iztegnjeno in vodoravno. To vajo pridno ponavljamo, ker nam bo najbolj pomagala do plavanja. — Kdo bo drsel najdlje? — Kdo si upa drseti s

potopljeno glavo?

»Veslanje z rokami leže na deski«: Učenec leže na primer-no dolgo desko in vesla z rokami zdaj z levo zdaj z desno, kakor pri crawl, ali pa z obema rokama hkrati, kakor pri metuljčku. Tako se bo navadil na učinkovito delo z rokami. Oporozilo: Ta vaja je dopustna samo v nizki vodi, oziroma v ograjenem plavališču, kjer ni nobene nevarnosti, da bi učenec z desko zašel v globoko vodo.

»Slalom med nogami«: Trije učenci se široko razkoračijo v vodi. Naloga: Kdo si upa plavati pod prvim, drugim in tretjim? — Da bi vaja zares zaslužila ime »slalom«, ne smejo stati učenci točno drug za drugim, temveč tako, da se je treba premikati pod vodo zdaj proti desni zdaj proti levi.

»Skakanje v vodo«: Učenci skačejo z roba bazena v nizko vodo. Boječim pomagamo s tem, da jih čakamo v bazenu in držimo za roko. Kdo si upa med skokom skrčiti noge? — Kdo bo napravil »bombico«? — Kdo si upa skočiti v vodo z zaletom?

se seznanijo z odporom vode, potapljanjem glave, orientiranjem pod vodo, izdihavanjem pod vodo, skakanjem v vodo na noge in z drsenjem pod vodno gladino — šele potem je pravi čas za uspešno poučevanje pravega plavanja ali crawlja.

In kaj je še napačno? Napačno je siliti otroke v mrzlo vodo. Tako siljenje rodi odpor. Največja napaka pa je, če kogarkoli v vodo sunemo ali nasilno potopimo. To ni šala, temveč hudo neodgovorno dejanje. Zgodilo se je že, da je prišlo zaradi take šale do nesreče.

Končno še to: nikoli ne smemo za šalo klicati na pomoč ali delati videz, da se potapljammo. Utegne se zgoditi, da bo kdorkoli zares potreboval pomoč vendar ne bo odziva, ker bodo dobri plavalci mislili, da gre za šalo.

Prihodnjtj bomo spregovorili o načinih plavanja.

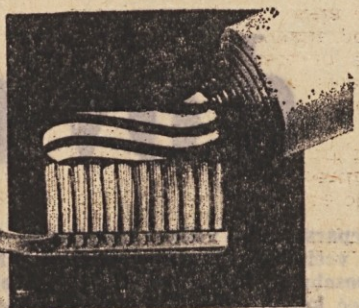
A ULAGA

ZOBNA KREMA Signal

TRAJNO VARUJE VAŠE ZOBE

Ne oklevajte! Še danes kupite odlično zobno kremo »SIGNAL« — svetovni izdelek. Vsebuje med drugim HEKSAKLOROFEN in fosfate. Za Jugoslavijo izdeluje VEDROG — Ljubljana

inles OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA
ribnica. NA KREDIT